

Center for Legal and Political Research, Faculty of Law,
Goce Delcev University in Shtip, Republic of Macedonia

FIRST INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ
SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD
СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
PROCEEDINGS

Shtip, 2014

First International Scientific Conference: SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD
© 2014 Copyright Goce Delcev University-Shtip, Republic of Macedonia. Address: Goce Delcev University - Shtip, Faculty of Law, ul. Krste Musirkov bb, PO box 201, 2000, Shtip, R. Macedonia. www.ugd.edu.mk; www.clprmk.org.

Печати / Print **2- ri Avgust- Shtip**

Графичка подготовка – Центар за Правно- политички истражувања

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

316.42(100)(062)

INTERNATIONAL scientific conference (1 ; 2014 ; Shtip)
Општествените промени во глобалниот свет = Social change in the global world = Социалные изменения в глобальном мире : зборник на трудови = proceedings / First international scientific conference. - Shtip : Goce Delcev University, 2014. - 1172 стр. ; 24 см

Трудови на повеќе јазици. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-129-0

а) Општествени промени - Свет - Собири
COBISS.MK-ID 97561098

Table of Contents

Поздравно обраќање на Академик Владо Камбовски, Претседател на Македонската академија на науките и уметностите	11
LAW	15
ТЕХНИЧКИ СОВЕТНИЦИ, НОВО РЕШЕНИЕ ИЛИ КОЗМЕТИЧКА ИЗМЕНА НА ВЕШТАЧЕЊЕТО ВО МАКЕДОНСКИОТ ЗАКОН ЗА КРИВИЧНА ПОСТАПКА Никола Мицковски	17
РЕВИЗИЈА: СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ НА ДОЗВОЛЕНОСТ НА РЕВИЗИЈА, ПРИЧИНИ ЗА РЕВИЗИЈА И ПОСТАПКА ПО РЕВИЗИЈА ПРОТИВ ПРЕСУДА Војо Беловски	33
ПОСТАПКИ ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Светлана Вељановска, Арсе Петрески	53
THE CONSTITUTIONAL AND INSTITUTIONAL PROTECTION AGAINST DISCRIMINATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA IN THE POST- DAYTON ERA Davor Trlin	67
О ПРАВЕ НА ГРАЖДАНСТВО В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ Вера Бабурина	81
ПРИМЕНА МЕЃУНАРОДНИХ СТАНДАРДА О СУЃЕЊУ У ОДСУСТВУ ОКРИВЉЕНОГ Саша Кнежевић, Иван Илић	95
THE PHENOMENON OF MULTIPLE DISCRIMINATION AND ITS PROTECTION UNDER THE ANTI-DISCRIMINATION LEGISLATION Zaneta Poposka	113

ЗАШТИТА НА ПРАВОТО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА Јелена Ристиќ	127
ТОВАРЕН ЛИСТ – КОНОСМАН ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА СТОКА ПО ВОДЕН ПАТ Саша Дукоски	143
THE PIERCING OF THE CORPORATE VEIL DOCTRINE: A COMPARATIVE APPROACH TO THE PIERCING OF THE CORPORATE VEIL IN EUROPEAN UNION AND MACEDONIA Borka Tushevska	163
БЕНЕФЕЦИИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИСКА ДИСЦИПЛИНА ВРЗ ЛИКВИДНОСТА НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА Александар Костадиновски, Марија Стевковиќ	189
СОВРЕМЕНИ ИСТРАЖНИ МЕТОДИ НА ДРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕУ СО ОСВРТ НА НИВНАТА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКАТА ЛЕГИСЛАТИВА Елена Иванова, Нада Донева	203
КОРПОРАТИВЕН КРИМИНАЛ Васко Стамевски, Елизабета Стамевска	245
ДЕЦЕНИИТЕ НА КАЗНЕНО-ПРАВНИТЕ РЕФОРМИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: ПРЕВЕНЦИЈА И РЕПРЕСИЈА НА КРИМИНАЛИТЕТОТ И ПРАВНАТА СИГУРНОСТ Татјана Велкова	263
ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА НОВАТА КРИВИЧНА ПОСТАПКА ПРОТИВ ДЕЦА Гордана Бужаровска Лажетиќ, Олга Кошевалиска, Лазар Нанев	277
SOME ASPECTS OF EMPLOYEES INFORMING AND CONSULTING IN ACCORDANCE WITH THE LABOR LAW AND LAW ON SAFETY AND HEALTH AT WORK Marko Andonov, Zoran Mihajloski, Kristina Misheva, Ljupcho Petkukjeski	295
РАСПРАВА О КРУГУ СУБЈЕКТА КОЈИМА СЕ ПРИЗНАЈЕ ПРАВО НА НУЖНИ ДЕО Новак Крстић	311

RIGHT FOR HEALTH PROTECTION OF THE CITIZENS OF THE REPUBLIC OF CROATIA IN OTHER EU MEMBER STATES Anton Petricevic, Darko Kucan	333
THE IMPACT OF CERTAIN RULES OF ROMAN PUBLIC LAW (LUS PUBLICUM) ON THE CONTEMPORARY LAW Marija Ignjatović	357
ПРАВНА РАМКА НА ДОГОВОРОТ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ЖИВОТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА Марија Амповска	369
POLITICS	387
POLITICAL GEOGRAPHY GEOPOLITICAL STRATEGIST, IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF BULGARIA Tihomir Licev	389
РОЛЬ ОБЩЕНАЦИОНАЛНОЙ (ГОСУДАРСТВЕННОЙ) ИДЕОЛОГИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ Наталия Бутусова	401
POLITICAL AND ECONOMIC EFFECTS OF THE NEW REGIONALISM: PRESENTED THROUGH THE EUROPEAN UNION Elena Tilovska-Kecedzi, Elizabeta Tosheva	419
ВРЕДНОСТИТЕ И ПРИНЦИПИТЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА НАСПРОТИ НОВИТЕ БЕЗБЕДНОСНИ ЗАКАНИ: СЛУЧАЈОТ СО УКРАИНА Ана Никодиновска Крстевска	435
ОБ ИЗМЕРЕНИИ ОБЩЕСТВЕННОЙ ОПАСНОСТИ Ольга Хорошилова	445
GROUPS' RESORT TO ARMS IN NEGOTIATING SPACE IN NIGERIA: THE CENTRAL NIGERIA EXCEPTION Adoyi Onoja	453
ГЛОБАЛНАТА БЕЗБЕДНОСТ И СТРАТЕГИЈАТА НА НАЦИОНАЛНАТА БЕЗБЕДНОСТ НА ДРЖАВИТЕ Татјана Гергинова	481

THE EU POLICY OF SAP TOWARD THE WESTERN BALKANS: ELEMENTS OF REGIONAL APPROACH Melina Grizo	501
CONTROL AND RESPONSIBILITY OF ADMINISTRATION ACCORDING TO THE POSITIVE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA Jusuf Zejneli, Faton Shabani	519
ПРИНЦИП НА СЕРВИСНА ОРИЕНТАЦИЈА НА АДМИНИСТРАЦИЈАТА Дејан Витански	533
MECHANISMS OF EXTERNAL CONTROL OF THE POLICE AND THE MOST EFFECTIVE MODEL FOR REPUBLIC OF MACEDONIA Avziu Kebir	553
ПОТРЕБАТА ОД ЕДИНСТВЕН СИСТЕМ ЗА ЦИВИЛНА ЗАШТИТА ВО МАКЕДОНИЈА Драган Веселинов	581
КВАЛИТЕТНО РЕГУТИРАЊЕ НА КАДРИТЕ КАКО ПРЕДУСЛОВ ЗА УСПЕШНО РАБОТЕЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Слајана Стефанова, Трајко Мицески	593
STRATEGIC MANAGEMENT AND ITS IMPLEMENTATION IN HUMAN RESOURCES IN THE PUBLIC SECTOR IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA Sejdi Xhemali, Shkumbim Shabani	617
ФУНКЦИОНАЛНОСТА НА МАКЕДОНСКИОТ ИЗБОРЕН МОДЕЛ КАКО ПРЕТПОСТАВКА ЗА ПОУСПЕШНО КОНСОЦИЈАТИВНО СПОДЕЛУВАЊЕ НА ВЛАСТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Никола Амбарков	627
СОВЕТ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ Юлия Владимировна Самович	645
МОДЕЛИ НА ГЛАСАЧКО ОДНЕСУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Душко Петров	663
ДИСКРИМИНАЦИЈАТА ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА МИГРАНТИТЕ И НА ГРАЃАНИТЕ ОД НОВИТЕ ЕУ ЗЕМЈИ-ЧЛЕНКИ Наташа Постоловска	675

<p>КОНЦЕПТИ И ТЕХНИКИ НА УБЕДУВАЊЕ И МАНИПУЛАЦИЈА ВО ТЕКОТ НА ИЗБОРНАТА КАМПАЊА Јован Ананиев</p>	697
<p>COMPARATIVE VIEW OF THE CONDITIONS AND PROCEDURES FOR THE APPOINTMENT OF AMBASSADOR Dejan Marolov</p>	715
SOCIETY	723
<p>МИГРАЦИЈАТА ФЕНОМЕН НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА Росе Смилески, Љупчо Шошоловски</p>	725
<p>ОДНОСОТ ПОМЕЃУ ИНДИВИДУАЛНИОТ И КОЛЕКТИВНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА МЛАДИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА Елеонора Серафимовска, Маријана Марковиќ.....</p>	741
<p>WESTERN MUSIC FOR BANAL NATION: RE-ERECTING AVALA TV TOWER AND REMODELLING THE SERBIAN NATIONAL SOUNDSCAPE Srdan Atanasovski</p>	765
<p>RELIGION AND CULTURE IN THE GLOBAL WORLD: FROM CLASSICAL TO CONTEMPORARY SOCIOLOGICAL THEORIES OF MODERNITY, MODERNIZATION AND DEVELOPMENT Ranka Jeknić</p>	777
<p>СТРУКТУРАТА НА РАБОТОСПОСОБНОТО НАСЕЛЕНИЕ И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ НА ДЕЛУВАЊЕТО НА ХИСТЕРЕЗА КОНЦЕПТОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Александра Лозаноска</p>	807
<p>РЕДЕФИНИРАЊЕ НА СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО САД: <i>ПРОГРЕСИВНА</i> АНАТЕМА СО РЕГРЕСИВНА ЕРОЗИЈА Марија Емилија Кукубајска</p>	829
<p>ОДНОСОТ НА РЕЛИГИЈАТА И ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ВО СОВРЕМЕНИОТ СВЕТ Даниела Коцева, Владо Петровски.....</p>	841
<p>RELIGIOUS DIALOGUE AND “GLOBALIZATION OF UNDERSTANDING” IN R. MACEDONIA AND BALKAN REGION Zoran Matevski</p>	849
<p>СЕМЕЈСТВОТО И СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ Крсте Илиев, Наталија Попзарјева</p>	861

WEBER'S MODELS OF BUREAUCRACY IN THE AGE OF
GLOBALIZATION
Strashko Stojanovski, Jadranka Denkova, Petar Trajkov..... 873

ECONOMY883

THE WATERS IN THE COUNTRY AS A SPECIFIC BUSINESS ECOSYSTEM
Dragan Jovanov, Aleksandar Dejanovski..... 885

НАЦИОНАЛНИТЕ СМЕТКИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА –
МЕТОДОЛОГИЈА, АНАЛИЗА И ТРЕНДОВИ
Ѓорѓи Гоцков 893

ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА, ГЛОБАЛНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ И
ФЕНОМЕНОТ НА СИРОМАШТИЈА
Ирена Андреевска 911

THE IMPORTANCE OF ECONOMIC DIPLOMACY FOR A SMALL OPEN
ECONOMY – THE CASE OF SLOVENIA
Dejan Romih, Jurij Pridigar 919

РОССИЙСКАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ В УСЛОВИЯХ ВТО
**Валерий Валентинович Копеин, Елена Анатольевна Филимонова,
Андрей Валентинович Копеин 933**

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПРИДОНЕСОТ НА ТУРИЗМОТ ВО
ЕКОНОМСКИОТ РАЗВОЈ НА МАКЕДОНИЈА
Билјана Петревска..... 941

ПОТРЕБА ОД ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ВАЛИДАЦИЈА НА
ОРГАНИЗАЦИСКОТО ПРЕТПРИМНИЧКО ДЕЛУВАЊЕ НА
ВРАБОТЕНИТЕ ВО ОРГАНИЗАЦИИТЕ
Mimoza Serafimova, Snezana Bardarova..... 955

ПРЕТПРИЕМНИЧКА ИНИЦИЈАТИВА, ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО И
МАЛИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
**Марија Магдинчева-Шопова, Неда Петросла-Ангеловска, Марија
Ацковска..... 969**

FINANCIAL CRISIS IN SWEDEN AND CROATIA IN PERSPECTIVE OF
EMU – THE BANKING UNION
Ivana Bajakić, Ozren Pilipović, Nenad Rančić..... 983

РЕЛТИНГ СИСТЕМИТЕ ВО ФУНКЦИЈА НА УПРАВУВАЊЕ СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК ВО БАНКИТЕ Марија Сребренова Трендова	1017
FINANCE SYSTEM LOCAL GOVERNMENTS Marijana Ljubić, Stevica Dedanski	1041
ВЛИЈАНИЕТО НА МЕРКИТЕ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА ВРЗ ВРАБОТЕНОСТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Елизабета Цамбаска	1051
РЕФОРМАТА НА ПЕНЗИСКИОТ СИСТЕМ ВО ГЛОБАЛНИ РАМКИ (ОПШТИ ТРЕНДОВИ И ПРАВЦИ) Илија Груевски, Стеван Габер	1075
MEDIA AND COMUNICATION	1103
PEOPLE AS OBJECT AND SUBJECT OF ALBANIAN MEDIA: THE CORELATION AND OSMESES IN THE EDUCATION PROCESS IN DEMOCRATIC SOCIETY Laura Furxhi	1105
МЕДИАТИЗАЦИЈА НАУКИ: АЛТЕРНАТИВНА НАУКОМЕТРИЈА И ВОЗМОЖНИТЕ СОЦИЈАЛНИ ПОСЛЕДСТВИЈА ЕЌ РАСПРОСТРАНЕНИЈА Марина Загидулина	1113
ПОТЕНЦИЈАЛОТ НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИЗА ПРОМОЦИЈА НА ИНФОРМАТИВНИТЕ ПОРТАЛИ Тања Крстева	1127
ТЕОРЕТСКИ АСПЕКТИ НА КОМУНИКАЦИЈАТА КАКО ПРОЦЕС ЗА РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ Сузана Цамтоска–Здравковска, Андон Мајхошев	1141
EDUCATION	1159
КОНТИНУИРАН ПРОФЕСИОНАЛЕН РАЗВОЈ ВО ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА Даниел Павловски	1161

Поздравно обраќање на Академик Владо Камбовски, Претседател на Македонската академија на науките и уметностите

Почитуван г-дин Проректор, Почитуван г-дин Декан, драги колеги професорки и професори, асистенти, научни работници од повеќе држави во светот, дами и господа.

Ми причинува особено задоволство и чест што можам да се обратам пред еден ваков еминентен собир, на кој, на вистинско место и во вистинско време во центарот на вниманието на научната јавност е ставено круцијалното прашање на современото општество, а во тие рамки и на развитокот на нашите општества, вклучително и македонското – плуралистичко, мултикултурно, демократско итн. Општествените промени во глобалниот свет, или со други зборови, глобалното општество во светот кој се менува, и каде се нашите општества (македонското, српското, хрватското и другите) помеѓу тие координати определени со клучните категории -промени и глобализација.

Да се организира меѓународна конференција на толку значајна тема со учесници од повеќе држави во светот, со еден широк опфат на правни, политички, економски, социолошки, едукативни, комуниколошки аспекти на промените во современото општество, претставува од една страна преземање на една огромна одговорност за нејзино успешно и плодотворно организирање, а од друга страна и потврда за достигнатата зрелост и капацитет на институцијата која организира еден ваков сериозен потфат. Универзитетот „Гоце Делчев“ во текот на своето неколкугодишно постоење се потврди како исклучително успешна високообразовна и научна институција која ги исполнува меѓународните стандарди на добро организиран, интегриран универзитет, кој располага со соодветна опрема, лаборатории, кадар и други претпоставки за остварување на својата дејност и општествена мисија.

Имавме можност да се увериме во тоа кога во текот на јули оваа година по повод потпишувањето на меморандумот за соработка помеѓу Македонската академија на науките и уметностите и Универзитетот „Гоце Делчев“ имавме прилика да се сретнеме со Ректорот проф. Митрев и неговите соработници и да се запознаеме со севкупната организација, програми и создадени услови за нивното реализирање. Заслужува секаква пофалба и поддршка и иницијативата на Правниот факултет на Универзитетот, Центарот за правно- политички истражувања да се нафати да ја реализира оваа амбициозна идеја за организирање на една таква сериозна меѓународна конференција.

На тој начин факултетот јасно ја демонстрирал својата определба за нужно поврзување на високото образование и науката, поаѓајќи од сознанието дека глобалното општество на 21 век може да се издигне само врз знаења, истражувања и хуман развој, чија што идеја водилка е концентричната филозофска слика на иднината. Несомнено е дека со интензивирање на овој стратешки правец, постојана потрага по нови знаења, науката во спрега со образованието, Универзитетот врши силно влијание врз натамошното моделирање на нашиот систем на високото образование.

Кога на дневен ред на една меѓународна конференција кај научните работници вака широко поставена работна задача како што е темата на оваа конференција и кога нејзината работа ќе биде организирана низ панели во кои се сочинуваат научни стојалишта за одделни аспекти на главната тема, не е исклучена опасноста од фрагментализација, што има за последица од делот да не може да се види целината. Тоа за учесниците на конференцијата создава бројни методолошки проблеми. Својот агол на посматрање на определена појава, проблем, однос и слично, да го постават на правецот на главната преокупација расправајќи за посебното постојано да го имаат предвид и општото. Преширокиот опфат нужно го замаглува глобалниот предмет на посматрање за сметка на подробната научна анализа на некој поединечен аспект. Од друга страна, се поставува прашањето како да се дојде до една синергија? Да се обезбеди синтеза на различните погледи кои навлегуваат нужно на еден индуктивен пристап кон општото, кој кон резиме на основната хипотетичка рамка поставена со глобалната тема. А таа гласи: „Потребни се општествени промени во глобализираниот свет“ или „Какви општествени промени предизвикува глобализацијата?“ Значи, претпоставувам дека учесниците на конференцијата постојано размислуваат за тие прашања зависно што избрале како предмет на научна опсервација.

Дозволете ми на некој начин, вклучувајќи се во вашата расправа, да фрлам еден општ поглед врз нејзината главна тема, се разбира во сосема една лапидарна, концентрирана форма, како обид за поддршка на нејзината дедуктивна интерпретација. Овој поглед се однесува на нужните форми на постранициското општество, пред се тука во предвид го имам македонското општество, како и постранициското општество во нашето опкружување и пошироко. Значи, какви општествени промени (правни, политички, економски, комуниколошки, едукативни итн.) ни се нужни во современиот глобализиран свет кој се менува. Прво е потребно јасно сознание за постојната криза низ која поминува општеството – општествена, економска, културна, политичка, демографска, морална криза. Потребни ни се стратешки визии засновани врз научни истражувања за преминот кон постранициското општество. Потоа, подготовка за одговор на предизвиците на современото општество кои се константни извори на општествена криза, сфатена како потреба за динамични промени. Глобализацијата, интеграциите, информатичкото

општество во кое влеговме без да имаме многу јасни сознанија како ќе се движиме низ тој широк информатички простор, како и човековите права, демократијата и правната држава. Со динамиката на промените детерминирани со овие предизвици може да се управува во услови на хармонични општествени односи. Како до внатрешна интеграција на овие општества? Како до хармонични општествени односи? Понатаму, неопходно е утврдување на основните параметри на развојот, базичните проширувања на човековите слободи и права, општата благосостојба и демократската правна држава, и операционалните показатели за економскиот, социјалниот развој, индекс на квалитет на живот итн. На пример, сите ние оперираме само со еден таков индикатор – пораст на Бруто домашниот производ. Не ја отвораме оваа друга страница која станува се поприсутна и повлијателна во сите предвидувања на сегашноста, како и предвидувања за иднината, а тоа е Индексот на квалитетот на животот, кој е многу побитен, отколку оној суров индикатор за пораст на Бруто домашниот производ.

Понатаму, развитокот на општеството во постраницискиот период се потпира врз нов општествен договор на, според мене, 4 Д: демократизација, деполитизација, децентрализација и деконцентрација на одлучувањето за општествените работи, со признавање на решавачка улога и решавачко влијание на науката врз поставувањето на некои развојни хоризонти. Натаму, концептот на премин детерминиран со барањето за демократизација и маркетизација (така беше замислена транзицијата во сите овие општества) очигледно мора да се надополни со две клучни барања: 1. За државноправноста (институции, право итн.) и 2. Мултинационален интегрализам (нешто што беше запоставено и им удира од глава на сите овие општества во транзицијата).

Следејќи ги европските ориентири општеството треба да се менува во правец на развојот на инклузивно, иновативно и рефлексивно општество. Тоа сега е широко подрачје на истражување и се надевам дека и нашата научна средина ќе се вклучи во овие глобални проекти што сака да ги развие Европската Унија.

Преминот кон постранициско општество уште се нарекува „Демократска консолидација“ на општествата. Но таа не е можна без моделирање на политичкиот конфликт, кој е постојано латентен, според начелата на демократијата, дијалогот, толеранцијата и постигнувањето на општествен политички консензус кој има три значења – согласност за највисоките вредности, за правилата на играта или процедурите и согласност за посебните политики на управувачките структури. И она што е особено клучно, што ние, и тоа како, како високо образование и наука мораме да го земеме на своја одговорност и товар, е формирањето на една нова елита која ќе го води целиот тој процес на постраницискија, на премин кон правна држава, мултинационален интегрализам. Притоа, под овој поим на елита, кој кај нас беше, до сега барем во периодот на транзиција во овие општества, сфаќан во смисла на некоја политичка или капитал

елита, во прв ред подразбира високо специјализирани кадри во демократските институции на државата и во граѓанскиот сектор во новите сфери на цивилното општество како движечка сила на општеството. Тоа барање подразбира ревидирање на односот во сите творечки и интелектуални потенцијали на општеството. Меѓу другото, прво бара конкретни мерки за запирањето на напуштањето на земјата, кое не е само наша карактеристика на Македонија, туку на сите овие држави во транзиција, од опкружувањето и пошироко. Ова се однесува на млади и специјализирани кадри и се разбира, од друга страна, далеку построги критериуми на подигање на квалитетот на целиот процес на образованието, од основното до високото, па дури и продолженото образование во текот на животот.

Зад овие барања стои, се разбира промени во вредносната ориентација на младите генерации, што е исто така најважна задача на системот на образованието. Тие промени кои можат да се предвидат во високо развиените пост-индустриски општества, кон кои треба да се движат овие наши општества, ќе се движат кон напуштање на материјалистичката опседнатост со економска и физичка сигурност и преферирање на личната слобода, на личноста, самоизразувањето и другите постматеријални вредности. Таквата клучна промена која е основа за сите овие други промени, настапува кога, според познатите скали и хиерархии на потребите, кога се задоволат потребите на материјална сигурност и кога младите нив ги заменуваат со барањето за поголемо уважување и за реализација на индивидуалните интелектуални потенцијали, што прераснува во масовно движење за заштита на средината, на човековите права, на рамноправноста, слободата на мислата и говорот. Мислам дека времето на такви вредносни промени кај нас забрзано доаѓа. Нашата улога, како наука и високо образование е постојано да го распливнуваме погонското гориво што ги движи промените во еден таков правец.

Благодарам на вниманието

Штип, 11. Септември 2014 година

L A W

**ТЕХНИЧКИ СОВЕТНИЦИ, НОВО РЕШЕНИЕ ИЛИ
КОЗМЕТИЧКА ИЗМЕНА НА ВЕШТАЧЕЊЕТО ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЗАКОН ЗА КРИВИЧНА ПОСТАПКА**

Никола Мицковски Доц. д-р, Факултет за правни науки,
меѓународни односи и дипломатија, Скопје
e-mail: nmickovski@gmail.com

Апстракт

Донесувањето на новиот Закон за кривична постапка претставува почетна точка на новата линија на развој на македонското кривично процесно право, при што Законот воспоставува објективно нов тип на кривична постапка чија основна карактеристика е целосно напуштање на судскиот патернализам и традиционалното сфаќање дека судот може непристрасно и објективно да ја утврди материјалната вистина. Постапката добива странечка физиономија, со настојувањето да се постигне целосна интеграција на начелото на контрадикторност и процедурална правичност. Изменетата улога и овластувања на процесните субјекти го услови суштинското реформирање системот на доказни средства, меѓу кои и вештачењето. Измените на ова доказно средство се во насока на имплементација на стандардите кои ги воспоставува членот 6 на Европската конвенцијата за заштита на основните човекови права и слободи и соодветната судска пракса на Судот за човекови права во Стразбур, особено за еднаквост на оружјето на процесните странки. Во оваа насока, со цел соодветно да одговори на барањата на членот 6 но и на новиот концепт за кривична постапка, Законот предвидува воведување на нов институт – технички советници како стручни лица од регистарот на вештаци кои странките ги ангажираат тогаш кога во текот на постапката им е потребна експертска помош од определена област. Улогата на овие стручни лица е на барање на странките, да присуствуваат при вештачењето и на вештите лица да им даваат предлози или ставаат забелешки во однос на вештачењето, кои се внесуваат во извештајот. На овој начин Законот се обидува да воведо институт кој ќе значи можност за сите учесници во кривичната постапка, на релативно еднаков начин, да можат да ги докажуваат своите тврдења.

Клучни зборови: вештачење, реформа, процесна еднаквост,
технички советници

Вовед

Веќе 70 - тина години, од донесувањето на првиот повоен Закон за кривична постапка, вештачењето претставуваше еден од најконстантните кривично - процесни правни институти. Поставено согласно основната филозофија која го профилира мешовитиот тип на постапка¹, вештачењето, природно, беше димензионирано според сите карактеристики на овој тип на постапка. Така, вештачењето како доказно средство беше дефинирано како стручна дејност на вештакот, која се врши според правилата на соодветна специјалност (*lege artis*) и според одредбите на Законот за кривична постапка, врз чии темели вештакот изградува и дава стручен наод и мислење за важни факти, чие утврдување и расветлување му е доверено од страна на судот или од друг надлежен орган. Значи, исказот на вештакот е доказ во кривичната постапка преку кој судот заклучува за постоењето или непостоењето на факти кои можат се утврдат само со помош на стручно знаење или умевање.

Вештачењето како процесно дејствие се преземаше единствено по писмена наредба на судот, како орган кој ја води постапката. Судот самостојно и според свое наоѓање одлучуваше дали постои потреба од вештачење, при што во наредбата се наведуваат фактите во поглед на кои се врши вештачењето. Иако судот начелно е слободен во изборот на установата или лицето кое ќе го изврши вештачењето, сепак вршителот се определува, врз основа на стручноста, искуството од соодветната област, техничката опременост, угледот во професијата итн. Како процесно дејствие вештачењето можеше да се одреди во сите стадиуми на постапката: од истрагата како претходна постапка до постапката по правните лекови. Резултатите од извршеното вештачење, вештакот ги презентираше преку подготвување на извештај. Извештајот на вештакот се состои од два дела: наод и мислење, при што во наодот ја претставува реалната состојба на предметот на вештачењето, додека мислењето

¹ За еволутивните промени и реформи на македонската кривична постапка види кај Матовски Н., Казнено процесно право, Општ дел, Скопје, 2003, стр. 63-67

**РЕВИЗИЈА:
СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ НА ДОЗВОЛЕНОСТ НА РЕВИЗИЈАТА**

**Д-р Војо Беловски, Вонреден Професор, Правен факултет,
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
e-mail: vojo.belovski@ugd.edu.mk**

Апстракт

Ревизијата е правен лек што можат да го користат странките во парничната постапка, првенствено со цел да обезбедат материјалноправна и процесноправна законитост на судската одлука во конкретен предмет. Ревизијата и повторувањето на постапка како вонредни правни лекови преставуваат за странката едно правно средство повеќе во нејзиното настојување да постигне заштита на своите права или да се одбрани од неоснованите претензии на другата странка. Против правосилна пресуда донесена во втор степен странките можат да изјават ревизија во рок од 30 дена од денот на доставување на пресудата. Значи, основното правило во поглед на дозволеноста на ревизијата е дека странките можат да изјавуваат ревизија *само* против правосилна пресуда донесена во втор степен. Ревизија не може да се изјави против пресуда на суд од прв степен и кога таа станала правосилна. Постои двојно ограничување за изјавување на ревизија: со оглед на вредноста на спорот и само со оглед на видот на спорот. Ревизија може да се изјави само поради суштествени повреди на одредбите на парничната постапка и погрешна примена на материјалното право. Ревизија не може да се изјави поради погрешно или нецелосно утврдена фактичка сосотојба. Изјавувањето на ревизијата поради суштествена повреда на одредбите на парничната постапка е ограничено. Постапката во врска со изјавената ревизија е слична како и постапката по жалба. За ревизијата одлучува Врховниот суд на РМ (ревизискиот суд) во совет составен од пет судии и тоа без расправа. Поднесената ревизија не го задржува извршувањето на правосилната пресуда против која е изјавена.

Клучни зборови: Пресуда, вонреден правен лек, суд, странки.

Вовед

Парничното дејствие, со кое странката му се обраќа на повисокиот суд, или по исклучок, на првостепениот суд, работата уште еднаш да ја испита и постоечката одлука да ја преиначи или укине, е правен лек.

Правни лекови се викаат оние парнични дејства на странките со кои се побива некоја судска одлука како неисправна и се предлага таа одлука да се преиначи, односно укине и да се донесе друга одлука која ќе биде поповолна за жалителот.

Правните лекови во теоријата на граѓанската постапка се делат на редовни и вонредни, но не постои некој сигурен критериум по кој би можела таа поделба да се спроведе во сите процесни системи.

Обично се тврди дека редовните правни лекови се изјавуваат само против неправосилни пресуди, тие се суспензивни, деволутивни, а вонредните правни лекови се изјавуваат против правосилни пресуди, тие се по правило несуспензивни, значи не го одложуваат извршувањето на судската одлука и се недеволутивни или ремостративни, т.е повторното испитување на нападнатата судска одлука го врши повторно судот кој ја донел таа одлука. И редовните и вонредните правни лекови се врзани со строги законски рокови. Роковите за вложување на редовните правни лекови се многу кратки, а роковите за изјавување на вонредните правни лекови се по правило многу подолги.

Ревизијата¹ е вонреден правен лек што можат да го користат странките во парничната постапка, првенствено со цел да обезбедат

¹ Самиот термин „ревизија“ етимолошки потекнува од латинскиот збор „revidere“ што преведено значи „да се испита“, „да се изврши преглед“ и од новолатинскиот „revisio“, што значи „повторно да се прегледа“, „одново да се погледа“, „уште еднаш да се види“ заради испитување и просудување. Од Википедија — слободната енциклопедија.

ПОСТАПКИ ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**Доц д-р Светлана Вељановска, УКЛО Битола, Правен Факултет-
Кичево, e-mail: svetlanaveljanoska@hotmail.com**

**Вонр. проф д-р Арсе Петрески, УКЛО Битола, Правен Факултет-
Кичево, e-mail: dr_arse_petreski@yahoo.com**

Апстракт

Со ратификувањето на Европската конвенција за човекови права и основни слободи Република Македонија ја отвори можноста за покренување на постапки за повреди на правата и слободите предвидени во ЕКЧП од страна на граѓани на земјата. Првите жалби почнале да се процесуираат во 1999 година и заклучно со 2013 година евидентно е дека нивниот број постојано е во пораст. Цел на овој труд е да ги проучи жалбите на граѓаните поднесени против државата, да ги систематизира според нивната допуштеност или не, пред ЕСЧП како и да ги согледа најчестите пројавни облици поради кои реагираат граѓаните на РМ во сферата на нарушувањето на човековите права и слободи во согласност со Европската конвенција за човекови права и основни слободи. Предмет на проучување во овој труд ќе бидат и реформите од аспект на зголемување на ефикасноста во работењето на домашните судови, бидејќи не мал број предмети се процесуирани во ЕСЧП поради нивното споро решавање во судовите односно поради повреда на правото на судење во разумен рок. Трудот ќе ги систематизира и видовите одлуки кои се донесувани за предметите кои се однесуваат на Република Македонија а ќе се обиде и да даде препораки како да се намалат причините поради кои бројот на процесуирани предмети во ЕСЧП постојано е во пораст.

***Клучни зборови:* човекови права, повреди, препораки**

Вовед

Европскиот суд за човекови права е една од ретките институции каде жителите на земјите потписнички на Декларацијата за заштита на човековите права и слободи имаат непосредна можност да поднесат жалби за повреди на нивните основни права.¹ Судот е во самиот центар на системот на заштита на човековите права и врши влијание врз демократските правни поредоци на речиси сите европски држави. Основан е во 1959 година со намера да обезбеди систем на рано предупредување против намалувањето на демократските стандарди или евентуалната појава на диктатури.

Функционира преку судии, одбори, судски совети и пленарни сесии во зависност од тежината на случајот кој е предмет на расправа. Започнувајќи од 1998 година кога е формиран новиот Европски суд за човекови права (ЕСЧП) статистичките податоци бележат пораст на бројот на жалби доставени пред судот.

Процентуално најголем број од жалбите доаѓаат од жители на Руската федерација – 16,8%, потоа следува Италија со 14,4%, Украина - 13%, Турција и Србија со 11%, а она што нас не интересира во овој труд

¹ Европската конвенција за човековите права и нејзините Протоколи гарантираат право на:

- живот, слобода и безбедност на личноста,
- правично судење во граѓанско-правни и кривично-правни работи,
- глас и да се биде кандидат на избори,
- слобода на мисла, свест и вероисповест,
- слобода на изразување (вклучително слобода на медиумите),
- имот или мирно уживање на имотот,
- слобода на собирање и здружување,

Забрана на:

- тортура, нечовечно или понижувачко постапување или казнување
- смртна казна, ропство и присилен труд,
- дискриминација во уживањето на правата и слободите гарантирани во Конвенцијата
- протерување на сопствените државјани или да им се откаже влез (колективно протерување) на странци.

се состојбите со жалбите на граѓаните на Република Македонија. Во кумулативниот извештај за состојбата со предмети кои се работеле во 2013 година, Република Македонија е претставена како дел од 37 држави за кои вкупно се во работа 17 850 предмети односно 17,9 % од вкупни број.²

Во поглед на Република Македонија ЕСЧП минатата година одлучувал по 859 жалби од кои најголемиот број (733) биле отфрлени како недопуштени од страна на судија поединец, комитетот како недопуштени отфрлил уште 114 предмети а судскиот совет -3. Па така во 2013 година за само 8 предмети од Македонија ЕСЧП донесол пресуда.

Во поранешните години од зачленувањето на РМ во ЕСЧП (1997-2012 година) вкупно се процесуирани 625 жалби .

Најчесто причините поради кои се жалат жителите на Република Македонија се во делот на постапувањето на домашните судови за граѓанските предмети и тоа пред се во парничните постапки. Помал е бројот на жалби во однос на кривичните и управните постапки што не значи дека воопшто ги нема.

Анализа на донесените и видовите пресуди против Република Македонија

Практика на ЕСЧП која се применува и од страна на судиите задолжени за разгледување на жалбите од граѓани на Република Македонија е покрај пресудите страните да се насочуваат кон пријателски спогодби или изјава за повреда на правото од страна на државата. Во досегашната практика на Судот од аспект на Република Македонија донесени се :

1. 99 пресуди (при што во 95 случаи констатирана е повреда на право а во 4 случаи нема констатирана повреда на право)
2. 236 одлуки за пријателско спогодување
3. 93 одлуки со еднострано признавање на повреда од страна на РМ
4. 58 одлуки за недопуштеност или отфрлање на жалба.

² http://pravda.gov.mk/documents/Izvestaj_Biro2014.pdf

USTAVNOPRAVNA I INSTITUCIONALNA ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE U BIH U POSTDEJTONSKOM PERIODU

**mr. sci. iur. Davor Trlin, JU Centar za edukaciju sudija i tužilaca u
Federaciji Bosne i Hercegovine, doktorski kandidat na Pravnom
fakultetu Univerziteta u Sarajevu**

e-mail: davor.trlin@cest.gov.ba; davor.trlin@gmail.com

SAŽETAK

Uz pravo na život, zabrana diskriminacije je ljudsko pravo koje je preduslov svih drugih ljudskih prava. Međunarodni dokumenti za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koji su sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine izričito zabranjuju diskriminaciju po osnovu ličnog svojstva ili statusa. Aneks 4 Opšteg okvirnog sporazuma za mir (Ustav Bosne i Hercegovine) u članu II. 4. izričito zabranjuje diskriminaciju, koristeći pritom odredbe Univerzalne Deklaracije o ljudskim pravima i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Međutim, postoje druge odredbe Ustava Bosne i Hercegovine koje su u suprotnosti sa pravnim i političkim principima o nužnosti univerzalnosti ljudskih prava i sloboda. Dodatno, ove odredbe Ustava su u suprotnosti sa normama međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima i osnovnim slobodama koje su Ustavom Bosne i Hercegovine inkorporirane u ustavni sistem Bosne i Hercegovine, ali su u konfliktu i sa nekim drugim normama Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sistem Bosne i Hercegovine sadrži gotove sve međunarodne dokumente o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Dizajnirana je solidna institucionalna infrastruktura za zaštitu ljudskih prava. Neke institucije koje imaju pravo i dužnost da štite ljudska prava u Bosni i Hercegovini imaju određene nedostatke, koji predstavljaju barijeru za efikasniju afirmaciju i zaštitu ljudskih prava. Neophodno je kreirati okruženje za praktičnu aplikaciju normativnog i institucionalnog okvira za zaštitu ljudskih prava, inače će princip vladavine prava ostati gola proklamacija i biće reducirana na ideološku dimenziju. Brojni propisi u Bosni i Hercegovini (Zakon o radu, Zakon o zaštiti potrošača...) su sadržavali antidiskriminacijske odredbe, ali je tek 2009. godine, stupanjem na snagu Zakona o zabrani diskriminacije, kao autoritativnog pravnog akta, uspostavljen

cjelovit sistem zaštite pravnih i fizičkih lica od diskriminatornog postupanja. Posebna vrijednost ovog zakona je što sadrži odredbu da će u postupcima po Zakonu o zabrani diskriminacije, u slučaju nesklada drugih akata sa njim, biti primijenjene odredbe Zakona o zabrani diskriminacije. Ipak, ovaj akt sadrži neka loša normativna rješenja, nepreciznosti i nelogičnosti. Takođe, činjenica je i da je aplikacija Zakona o zabrani diskriminacije od strane bosanskohercegovačkog pravosuđa još uvijek nezadovoljavajuća (zbog namjernog pogrešnog tumačenja, neznanja i ignorisanja potencijala koje Zakon o zabrani diskriminacije pruža).

KLJUČNE RIJEČI: *Zabrana diskriminacije, Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine, Zakon o zabrani diskriminacije, Sudska zaštita od diskriminacij*

Uvod

Iduće godine se navršava 20 godina od stupanja na snagu Opšteg okvirnog sporazuma za mir, kojim je oktroisano ustavno uređenje Bosne i Hercegovine. Zato je dobar trenutak za osvrt na nivo transformacije do kojeg se u ovoj državi došlo u oblasti antidiskriminacijskog prava kao dijela prava ljudskih prava, na zakonodavnom i praktičnom nivou, ali i još prisutne nedostatke uz prijedlog mogućih rješenja *de lege ferenda*. Cilj ovog rada je davanje sažetog okvirnog pregleda u oblasti sistema antidiskriminacijske zaštite i identifikovanje slabih mjesta u tom sistemu, uz ponuđene odgovore na otvorena pitanja, a ponegdje i uz prijedloge poboljšanja postojeće regulacije.

1. Diskriminacija u ustavnom sistemu

Član II. 4. Ustava BiH (koji nosi naslov „Nediskriminacija“) proklamuje zabranu diskriminacije, koristeći pri tom odredbe Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava

ПРАВО НА ГРАЖДАНСТВО В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ: ПОНЯТИЕ, НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ

Вера Бабурина, аспирантка 2 года обучения
Воронежского государственного университета (Россия)
e-mail: iurfa@mail.ru

Abstract

The right to Russian citizenship - is one of the most important constitutional rights of citizens, consisting of legally enshrined the opportunity to acquire a nationality, have the nationality, citizenship change, to implement fully the constitutional rights and freedoms as an essential element of the constitutional status of a citizen of the Russian Federation. Opportunity to acquire Russian citizenship - is one of the main components of the right to a nationality. But it is with the realization of this possibility arises most problems for foreign nationals wishing to acquire Russian citizenship. In order to strengthen mainly legal guarantees of the right to Russian citizenship offer: ratify the territory of the Russian Federation, the European Convention on Nationality, extend the legal basis of dual citizenship, facilitate conditions for admission to the Russian citizenship of Russian Compatriots

Keywords: *the right to citizenship, dual citizenship, Russian compatriots.*

Одним из важнейших конституционных прав человека и гражданина является право на гражданство (ст. 6 Конституции Российской Федерации). Это обусловлено тем, что гражданство – первичный элемент конституционно-правового статуса личности, определяющего характер её взаимоотношения с государством. Понимание гражданства как закреплённой правом постоянно длящейся связи по принадлежности лица к определённому государству и составляет характеристику гражданства как субъективного права.

В настоящее время в российской юридической литературе существуют две противоположные научные позиции по поводу понимания права на российское гражданство. Это расхождение обусловлено как различным пониманием содержания гражданства, так и различным пониманием природы субъективного права.

Сторонники первой позиции (О.О.Миронов¹) рассматривают гражданство как субъективное право и представляют его в виде ряда правомочий: правомочие гражданина проживать на территории государства, обладать всем комплексом прав, свобод, обязанностей, предусмотренных Конституцией; пользоваться защитой прав и законных интересов со стороны государства, как на его территории, так и вне её, свободно покидать и возвращаться на территорию своего государства.

В.В. Полянский отстаивает противоположную точку зрения на понимание природы гражданства. Он считает, что с точки зрения юридического значения гражданство нельзя рассматривать в качестве субъективного права.² Гражданство само по себе не регулирует вид и меру возможного поведения лица, обладающего гражданством. В то же время лицо может иметь конкретные субъективные права, реализующиеся в правоотношениях по поводу гражданства.

В этом качестве субъективное право на гражданство закреплено во многих важнейших международно-правовых актах, например:

- В ст.15 Всеобщей Декларации прав человека 1948 г. говорится: «каждый человек имеет право на гражданство»³;

- В ст.7 Конвенции о правах ребёнка 1989 г. закреплено: «Ребёнок регистрируется сразу же после рождения и с момента рождения имеет право на имя и на приобретение гражданства...»⁴.

На наш взгляд, гражданство, представляет собой определенного характера правовую связь лица с государством, однако это не исключает возможность обладания правом на гражданство. Таким образом, можно примирить полярные точки зрения по данной проблеме.

Содержание права на гражданство Российской Федерации как субъективного права человека и гражданина образует ряд правомочий, которые реализуются в правовой связи лица с государством (правовом состоянии гражданства):

¹См.: Миронов О.О. Субъекты советского государственного права / О.О. Миронов. – Саратов : Сарат. гос. ун-т, 1975. - С.69.

²См.: Полянский В.В. Принципы советского гражданства / В.В. Полянский // Советское государство и право. – 1980. - №5. – С. 10-12.

³См.: Всеобщая декларация прав человека // Международная защита прав и свобод человека : сб. документов. - М. : Юрид. лит., 1990. - С. 14-20.

⁴См.: Международные акты о правах человека / В.А. Карташкин [и др.]. – М. : Норма, 1999. – С.308.

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL STANDARDS ON TRIAL IN ABSENTIA¹

Sasa Knezevic, PhD, full professor University of Nis, Law faculty

e-mail: ivan@prafak.ni.ac.rs

Ivan Ilić, Assistant, University of Nis, Law faculty

e-mail: knez@prafak.ni.ac.rs

Abstract

Forming of court's belief about the facts determined is almost unthinkable without the active participation of the parties in evidentiary proceedings at the trial. By presence of the parties and the other procedural subjects at the trial, an immediately knowing of the relevant facts is provided (through the testimony of these individuals, but also through the court's direct inspection in the material sources of evidence). The factual basis of a court decision determining will be difficult, if criminal procedure parties fail to attend at the trial. The authors of the paper deal with the achieved international standards on trial in absentia, and their implementation in national legislation. International Pact on Civil and Political Rights clearly states that the defendant has the right to attend the hearing, and to defend himself (Art. 14 para. 3d). The right of the accused to stand at trial, like a presumption of the immediacy principle is provided by the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Art. 6 para. 3c). However, from European Court of Human Rights practice appears that the European Convention still permits trial in absentia. The Criminal Procedure Code of Serbia also provides an instruments for securing the presence of the parties in criminal proceedings. Especially, it is important to ensure the presence of the defendant at the central stage of the criminal proceedings. However, sometimes there are significant

¹ The article presents the result of the project "The protection of human and minority rights in the European legal space" under number 179046, funded by the Ministry of Education, Science and Technological Development of Republic of Serbia.

criminal and political reasons for trial in absentia of the defendant, although thus deviates from certain important procedural principles. Presentation of evidence at the trial shall be deprived of the defendant's presence, in case of his failure to appear at the trial, in summary criminal proceedings (defendant who did not come), as in the case of escape or unavailability of the defendant to public bodies, in regular and summary procedure (fugitive defendant). In the trial of a minor, trial in absentia is not allowed.

Key words: immediacy; absentia; defendant; trial; repetition of criminal proceeding.

Introduction

The presence of the defendant is of capital importance for the realization of the principle of immediacy, but also other fundamental procedural principles. Although the testimony of the defendant primarily serves as a means for realizing the function of defense, the legislation does not disclaim of this very important source of evidence. For this purpose a wider range of measures to ensure the defendant's presence at trial, and in the criminal proceedings at all, predicted. These measures restrict the personal liberty of the accused in order to smooth functioning of the criminal justice system.

Evidence presentation at the trial may be deprived of the presence of the defendant, in the event of his failure to appear at the main trial in summary criminal proceedings ("not coming" defendant), as well as in the event of escape, or unavailability of the defendant for the state authorities ("fugitive" defendant), in the ordinary and summary proceedings. In the trial of a minor a trial in absentia is not allowed

1. History of the trial in absentia

Historically, trial in absentia ("forfeit" procedure) was established in Roman law. Failure of the defendant presence before the competent national

**“THE PHENOMENON OF MULTIPLE DISCRIMINATION AND ITS
PROTECTION UNDER THE ANTI-DISCRIMINATION
LEGISLATION”**

**Zaneta Poposka, PhD, Assistant Professor, Faculty of Law, State
University Goce Delchev - Shtip, R. Macedonia**

e-mail: zaneta.poposka@ugd.edu.mk

Abstract

The phenomenon of multiple discrimination has been recognized in international law and the law of the European Union, subsequently the gender and anti-discrimination Directives, but it was not clearly defined. Thus effective protection and mechanisms for countering discrimination on multiple grounds such as racial or ethnic origin, gender, religion or belief, disability, age or sexual orientation are lacking across the board. European experiences show that there is the risk of not efficiently covering this type of discrimination with the structure of the existing anti-discrimination legislation. This paper elaborates the position of multiple discrimination in the existing anti-discrimination legislation, specifically the European Union law. The paper analyses the types of multiple discrimination, such as cumulative or additional discrimination and intersectional discrimination. Furthermore, the paper identifies the key challenges linked with protection of multiple discrimination cases, such as differences in the substantive and in the personal coverage of the anti-discrimination legislation, differences in the exceptions of specific discriminatory grounds, and difficulties in finding a comparator in cases of indirect multiple discrimination. Finally, the paper presents ways forward in countering multiple discrimination, especially the use of Article 14 from the European Convention on Human Rights, which contains an open list of grounds and a general justification, as well as some progressive national legislations such as the Irish Equal Status Act or the German General Act on Equal Treatment. The text uses results from research and surveys that have been conducted in the European Union and draws conclusions from the international and national case law.

Keywords: *multiple discrimination, inter-sectional discrimination, anti-discrimination legislation*

INTRODUCTION

The principle of equality is a fundamental principle of human rights, which is based on the equal worth and dignity of all human beings. This principle is articulated in all international and regional human rights instruments (Poposka, 2013, pp.1-2). Equality is an evolving concept and distinction should be made between formal, *de jure* equality and substantive, *de facto* equality. Namely, the formal equality that draws from the Aristotelian teaching (*Ethica Nicomachea*, V.3), or as legally provided equality, is established when a legal framework exist that treats all persons equally in relation to their enjoyment of rights and freedoms disregarding the effect of that treatment. From another side, substantive equality assures equal opportunities for all and objective equality in the result, not only in the treatment. Differences between groups are taken into consideration. The aim of a democratic society is to accomplish substantive equality (Poposka, 2012, pp.29-30). This type of equality is stipulated in a clear manner in the contemporary theory of *multidimensional inequality*, especially when it tackles multiple discrimination. The theory emphasizes the existence of multi-disciplinary individual and group identities that result in the increased vulnerability of the protected individual and/or group that is presented in interlink with complex structural social factors (Arnardóttir, 2009).

The legal definition of the term discrimination (lat. *discriminare, discriminatio*) encompasses unequal, less favourable treatment on the grounds of a personal protected characteristic, the discriminatory ground that includes qualifications and differentiations in a specific legal context. Discrimination can be observed in different forms such as direct and indirect discrimination, harassment and instruction to discriminate, and in some countries in the *sui generis* form of reasonable accommodation. Multiple discrimination is a specific form of discrimination, occurring when an individual or group experiences discrimination on two or more discriminatory grounds resulting in multiple disadvantages. Combating discrimination is part of the social objectives of the European Union (*Defrenne II case*) and in the words of the Court of Justice of the EU in the *Schröder case* “[t]he social dimension is equally if not more important than the economic dimension (paragraph 56)” (Poposka, 2013, pp.2).

**ЗАШТИТА НА ПРАВОТО НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА
СОПСТВЕНОСТ ПРЕД ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ
ПРАВА**

**М-р Јелена Ристик, Докторанд на правни науки, Универзитет “Св.
Кирил и Методиј” во Скопје, Школа за докторски студии, Правен
факултет “Јустинијан Први”**

e-mail: jristik@hotmail.com

Апстракт

Заштитата на интелектуалната сопственост во Европа интензивно се развива во последните неколку декади, при што човековите права играат сè позначајна улога при креирање на разните политики на иновација и креативност. Сепак, системот на заштита на интелектуалната сопственост во Европа се развивал релативно изолирано од Европскиот суд за човекови права, како меѓународен суд којшто е главен носител на заштитата на човековите слободи и права во Европа денес. Прашањата поврзани со заштитата на интелектуалната сопственост долго време не добивале речиси никаков третман од страна на Европскиот суд за човекови права. Но, ваквата воздржаност на Судот во однос на разгледување на евентуални повреди на правото на интелектуална сопственост денес повеќе не е случај. Во таа смисла, Европскиот суд за човекови права овозможи заштита на правото на интелектуална сопственост преку донесување на пресуди во кои се толкува правото на сопственост заштитено со член 1 Протокол 1 кон Европската конвенција за човекови права, а во врска со барања за заштита на интелектуалната сопственост. Овој труд се фокусира на развојот и третманот на правото на интелектуална сопственост во рамки на јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права, при што се дава одговор на прашањето каква треба да биде улогата и пристапот на Судот при пресудувањето во спорови за заштита на интелектуалната сопственост.

Клучни зборови: интелектуална сопственост, право на сопственост, Европски суд за човекови права, Европска конвенција за човекови права

ВОВЕД

Системот на заштита на интелектуалната сопственост во Европа доживеа значаен развој во последните неколку декади, при што правото за човекови права сè поинтензивно влијае на правецот на таквиот развој и обликувањето на овој регионален режим на интелектуална сопственост. Сепак, истиот се развивал релативно изолиран од влијанието на Европскиот суд за човекови права (“ЕСЧП” или “Суд”), како меѓународен суд од којшто во најголема мера произлегува силата на заштитата на човековите права и слободи во Европа денес (Helfer, 2008: 1).

Секако, веднаш се поставува прашање каква би можела да биде врската помеѓу еден меѓународен суд, чија главна задача е да ги штити индивидуите од злоупотреби на човековите права и слободи загарантирани со Европската конвенција за човекови права (“ЕКЧП” или “Конвенција”) и интелектуалната сопственост, од причина што на прв поглед не изгледа дека меѓу нив може да постои некаква поврзаност. Одговорот на ова прашање е правото на сопственост, предвидено во член 1 од Протоколот 1 кон ЕКЧП. (Welkowitz, 2013: 683).

Сепак, заштитата на “непречено уживање на . . . имотот”, загарантирана со член 1 на Протокол 1, долго била сметана за едно од најслабите права во системот на Конвенцијата, дозволувајќи им на владите на земјите – членки широка дискреција во однос на регулирањето на приватната сопственост во јавен интерес. Делумно токму од оваа причина, прашањата поврзани со заштитата на интелектуалната сопственост долго време не добивале речиси никаков третман од страна на ЕСЧП и Европската комисија за човекови права (“Европска комисија” или “Комисија”). Имено, сè до раните 1990-ти не биле поднесувани никакви тужби со барање за заштита на правото на интелектуална сопственост, поради наводна повреда на таквото право. А кога конечно се започнало со поднесување на тужби од ваков тип од страна на тужители кои барале да се констатира повреда на правото на

ТОВАРЕН ЛИСТ – КОНОСМАН ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА СТОКА ПО ВОДЕН ПАТ

**Д-р Саша Дукоски, Доцент Правен факултет Кичево, Универзитет
Свети Климент Охридски Битола**

e-mail: sasadukoski@hotmail.com

Апстракт

Транспортните документи во меѓународниот превоз на стока имаат особено важна улога во трговските трансакции, во околности кога купената декларирани стока треба да се превезе од местото на продавачот, до местото на купувачот. Во вакви околности транспортните документи стануваат доказан материјал, поточно ги дефинираат и овозможуваат правата и обврските на странките на договорот за меѓународен превоз. Во сите видови меѓународен превоз на стока се користи товарниот лист, кој претставува исправа (документ), со кој се потврдува склучувањето на конкретен договор. Товарниот лист за првпат се употребува во почетокот на XIX век, како писмо издадено од испраќачот, кое треба да се предаде на примачот заедно со стоката која се превезува. Во поморското право традиционално, освен договорот за закуп на бродот (charter partu), што во основа претставува документ за доказ дека постои конкретен договор за превоз на стока, од особено значење е коносманот (Bill of Lading, Connaissance, Konnossement, Polizza di carico). Во меѓународниот превоз на стока по воден пат, коносман е најзначајниот документ, кој воедно претставува и хартија од вредност.

Целта на трудот е јасно и прецизно да се објаснат основните поими поврзани со транспортните документи, а во тој контекст со коносманот. Се разбира акцент ќе биде посветен на правната практика и доктрина која има значење како за меѓународниот превоз на стоки, така и за самото Меѓународно трговско право. Ова е особено значајно во околности кога Република Македонија настојува поактивно да се појавува на Светскиот пазар, заради што се наметнува потребата од познавање на правилата кои важат во оваа

област, а во тој контекст секако и на транспортните документи кои се користат за превозот по водени патишта.

Клучни зборови: Транспортни документи, Коносман, меѓународно тргување;

CONSIGMENT – WAY BILLS IN THE INTERNATIONAL CARRIAGE OF GOODS BY SEA

**Dr. Sasha Dukoski, Assistant Professor Faculty of Law Kicevo,
University St. Kliment Ohridski in Bitola**

e-mail: sasadukoski@hotmail.com

Abstract

Transport documents in international transport of goods play an important role in commercial transactions, in circumstances where the purchased goods are declared to be transported from the site of the seller, the place of the buyer. In such circumstances the transport documents become evidence, precisely define and provide the rights and obligations of the parties to the contract for the international carriage. In all types of international carriage of goods use consignment, which is a document, confirming the conclusion of a specific contract. The consignment is first used in the early XIX century, as a letter issued by the sender, which should be delivered to the recipient along with goods being shipped. In traditional maritime law, unless the lease agreement of the ship (charter partu), which basically is a document of proof that there is a specific contract for the carriage of goods are especially important way bills (Bill of Lading, Connaissance, Konnossement, Polizza di carico). In the international carriage of goods by sea, board bill of lading is the most important document, and also the security. The purpose

Key words: corporate governance, corporate veil doctrine, piercing the corporate veil, shareholders, share capital.

**ДОКТРИНАТА НА ПОДИГАЊЕ НА ВЕЛОТ НА ПРАВНОТО
ЛИЦЕ: КОМПАРАТИВНИ АСПЕКТИ НА ПОДИГНУВАЊЕТО НА
ВЕЛОТ НА ПРАВНОТО ЛИЦЕ ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА И
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**Борка Тушевска, д-р, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“
– Штип,**

e-mail: borka.tusevska@ugd.edu.mk

Апстракт

Предмет на истражување во овој труд претставува доктрината на „подигнување на велот на правното лице во Европската Унија и Македонското компаниско право.“ Во Европската Унија (понатаму во текстот ЕУ) и светската корпоративна практика, доктрината на подигнување на велот на правното лице претставува еден од најпроучуваните концепти кои што се однесуваат на одговорноста на основачите на трговските друштва. Согласно македонската легислатива за компаниско право, македонската правна мисла и деловна практика, основачите во капиталните друштва одговараат по концептот на „пресметан ризик,“ односно, одговараат само во висината на влогот што го дале во процесот на собирање на основачкиот капитал, или зголемување на основната главнина. Сепак, како на речиси сите правни системи, и на нашиот правен систем му е познат концептот на посебна одговорност на содружниците, предвиден како исклучок од генерално утврденото правило. Истражувањето во овој труд има за цел да ја анализира Македонската корпоративна практика и судските пресуди

споредени со практиката на Европскиот Суд за правда и практиките во компаративните системи. Преку проучувањето на ова проблематика, основаната цел е да утврдиме колку често и во кои случаи согласно Законот за трговските друштва¹ судовите го не/подигаат велот на правното лице. *Каква е перцепцијата и практиката за ова доктрината и тоа преку: Македонската практика versus Европските практики воспоставени од Европскиот Суд на правда? Кои се правните стандарди на македонските судови за подигнување на велот на правното лице? Во кои случаи судовите се одлучуваа на примена на правниот режим што ја предвидува личната и неограничена одговорност на основачите и управителите, односно органите на управување?* За потребите на истражувањето на ова поле, нужна беше и темелна теоретска анализа со цел да се осознаат основните принципи во делот на доктрината за подигнување на велот на правното лице.

Клучни зборови: *корпоративно управување, доктрината на подигнување на велот на правното лице, основачки капитал, акционери, содружници.*

Воведни напомени:

Проучувањето на доктрината за „подигнување на велот на правното лице“ ја наменува потребата од темелна анализа на повеќе прашања од сферата на статусното трговско право. И покрај бројните теоретски и практични истражувања, научниот стимул да се истражува на ова поле никогаш нема да престане. Во правната литература се среќаваат бројни теоретски дилебации, концепти, становишта и резултати кои претежно се однесуваат на не/оправданоста на доктрината

¹ Закон за трговски друштва, Службен весник 28/2004, 84/2005, 25/2007, 87/2008, 42/2010, 48/2010, 24/2011, 166/2012, 70/2013, 119/2013, 120/2013, 187/2013, 38/2014 и 41/2014 (понатаму во текстот ТЗД).

БЕНЕФЕЦИИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА ФИНАНСИСКА ДИСЦИПЛИНА ВРЗ ЛИКВИДНОСТА НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА

**Д-р Александар Костадиновски, Економски факултет – Штип,
Македонија, e-mail: aleksandar.kostadinovski@ugd.edu.mk
М-р Марија Стевковиќ, Економски факултет –
Штип, Македонија**

Апстракт

Во трудот ќе се осврнеме на ново донесениот Закон за финансиска дисциплина и неговото влијание врз ликвидноста на деловните субјекти. Проблематиката поврзана со донесувањето на овој закон е доста актуелна и се состои во тоа дали тој ќе помогне во отстранување на повеќегодишниот проблем на неликвидност, со кој се соочуваат претпријатијата во Македонија при своето работење. Притоа, прво ќе ги појасниме дефинициите и карактеристиките на самиот Закон, за потоа да продолжиме со појаснување на некои прашања кои се појавуваат при примена на Законот во практиката, односно ќе направиме споредба како се регулираше оваа област пред неговото донесување и како тоа е предвидено во Законот. При самиот крај од трудот ќе дадеме аргументи кои ќе ја потврдат и главната причина поради која е донесен Законот за финансиска дисциплина, а тоа е да се уреди навременото регулирање на должничко – доверителските односи помеѓу деловните субјекти, што на долг рок ќе овозможи подобрување на нивното финансиско работење и подобрување на ликвидноста. Општиот заклучок од примената на Законот за финансиска дисциплина е дека тој треба да резултира со голем број бенефиции за деловното работење на претпријатијата, посебно на непреченото работење на малите и средните претпријатија.

***Клучни зборови:** договор, деловна трансакција, парична обврска, надоместок и казнена камата, финансиско работење.*

Abstract

The paper will look into the the new Law on financial discipline and its influence on the liquidity of the business entities. Issue related to the adoption of this law is widely popular and it consists in that if it will help in removing the problem of illiquidity facing enterprises in Macedonia in the past years. At first we will clarify the definitions and characteristics of the law, and then continue to clarify some questions that arise in applying the law in practice, through comparing how this area was regulated before its adoption and how it is provided in the Law. At the end of the paper will give arguments to confirm the main reason why the law for financial discipline was enacted, which is to regulate the timely payment between business entities and in the long term brings improvement on their financial performance and liquidity. The general conclusion from the application of the Law on financial discipline is that it should result in many benefits for business enterprises, especially on the smooth operation of small and medium businesses.

Keywords: *agreement, business transactions, financial obligation, compensation and penalty interest, financial operation.*

Вовед

Потребата од донесување на Законот за финансиска дисциплина беше наметната од повеќегодишниот проблем со неликвидноста на друштвата, субјектите од јавниот сектор, како и другите субјекти, заради ненавремено или воопшто неплаќање на паричните обврски од должничко доверителските односи.

Законот за финансиска дисциплина претставува обид да се уреди ненавременото плаќање меѓу економските оператори од приватниот сектор (деловните субјекти) и економските оператори од приватниот сектор и субјектите од јавниот сектор, со цел да се подобри нивното финансиско работење и ликвидноста, што претставува способност на ентитетот да ја претвори својата актива во готовина.

**СОВРЕМЕНИ ИСТРАЖНИ МЕТОДИ НА ДРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ
НА ЕУ СО ОСВРТ НА НИВНАТА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ВО
МАКЕДОНСКАТА ЛЕГИСЛАТИВА**

**м-р Елена Иванова, Кандидат на Школата за докторски студии,
Правен факултет „Јустинијан Први“, Универзитет „Св. Кирил и
Методиј“ - Скопје**

e-mail: elena.ivanova@ugd.edu.mk

**м-р Нада Донева, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Правен
факултет, Помлад асистент, Кандидат на Школата за докторски
студии, Правен факултет „Јустинијан Први“, Универзитет „Св.
Кирил и Методиј“ - Скопје**

e-mail: nada.doneva@ugd.edu.mk

Апстракт

Во борбата за сузбивање на сериозен криминал, окарактеризиран со прекумерна организираност и прекугранична распространетост, нужно е современите истражни методи да нудат адекватно решение и репресијата да ги надмине границите на една држава. Почнувајќи од вообичаените методи на прекугранични истражни постапки опфатени во класичните конвенции и националните закони за правна помош, како давање на информации и пренесување на изводи од казнена евиденција, сослушувања, издавање на докажен материјал и сл., во трудот се задржуваме на обработка на посовремените, кои резултираат од развитокот на технологијата и науката воопшто, а кои се рефлектираат врз работата на органите на прогон. Ги опфаќаме неоперативните и оперативните современи истражни методи со нивно дефинирање и примери за примена во рамки на Европската Унија. Се осврнуваме на сослушувањата преку видеоконференција, меѓународни групи на истрага (JITs), како и оперативните - контрола на испорака и прекугранично набљудување, опфатени со актите на Европската Унија, донесени главно кон Европската Конвенција за меѓународна помош во кривичната материја помеѓу државите членки. Поаѓајќи од аспирациите на Република Македонија за хармонизација на домашното законодавство со актите на Европската Унија, како и со

методите и техниките кои се користат во интернационалната соработка во кривичната материја, трудот ги разработува Законот за меѓународна соработка во кривичната материја, мултилатерални и билатерални договори за меѓународна правна помош во деловите кои се однесуваат на кривичната постапка, пред сè во претходната постапка, која треба да изобилува со современи истражни методи за постигнување на ефикасност во интернационализирањето на битката со криминалот и договорите кои ги има склучено со Европската унија и нејзините институции за флуидна соработка во соодветна област. Сепак, постојаните превирања кои ги има во самата Унија, го условуваат развојот на методите на соработка во кривичната област, кои се повеќе од жива материја, брзо променлива, што е добро за постојана обработка и проучување, како во поглед на ефектите кои ги имаат во рамки на Унијата, така и од аспект на нивна апликативност во македонската легислатива. При истражувањето, ги користиме методот на анализа, методот на синтеза, социолошкиот, компаративниот и case - study методот.

***Клучни зборови:** Современи истражни методи, Европско кривично право, Кривично - правна помош, Македонска легислатива.*

ВОВЕД

Меѓународната соработка во кривичната материја, во линија на следење на процесот на глобализација и предизвиците кои ги наметува модерното општество, ги проширува своите размери поради значително зголемениот број на барања за заемна соработка помеѓу државите, заради експанзијата на кривични дела со странски елемент. Ова води кон збогатување на обврските на една држава чии аспирации за приближување кон ЕУ се несомнени и сериозни и наметнува потреба за усогласување на националното со правото на ЕУ во оваа област преку етаблирање на соодветна правна рамка, законски одредби кои

КОРПОРАТИВЕН КРИМИНАЛ

Доц. д-р Васко Стамевски Меѓународен Славјански Универзитет,
Гаврило Романович Державин, Свети Николе-Битола

e-mail: vasko.stamevski@gmail.com

Доц. д-р Елизабета Стамевска Прв приватен Европски Универзитет
– Република Македонија

e-mail: elizabetha.stamevska@eurm.edu.mk

АПСТРАКТ

Неспорен е фактот дека, глобално земено, во корпорациите, како и во другите правни ентитети постојат криминални активности, за што сведочат бројните статистички податоци, научни истражувања, заклучоци од меѓународни конференции и сл. За жал, корпорациите се субјекти каде често се врши криминал во различни облици, а опасноста од нивните деликти е извонредно голема. Според законот, корпорациите имаат права и обврски, исто како физичките лица, односно луѓето. Тие можат да ги користат овие права, но и да одговораат за нивна повреда.

Криминалитетот на правните лица претставува сериозен и распространет општествен проблем, чија што социјална цена е мошне висока. Најчест облик на вонправно делување на деловните субјекти е кршење на прописите во областа на стопанското и финансиско работење. Сепак, корпоративниот криминал не се однесува само на кривични дела против стопанството, туку е поврзан и со деликти против службената должност, еколошкиот криминалитет и кршење на прописите за заштита на вработените.

Клучни зборови: корпоративен криминал, корпорации, криминални активности, криминалитет во корпорациите.

CORPORATE CRIME

ABSTRACT

Undeniable is the fact that, globally speaking, in corporations and other legal entities are criminal activities, as testified by the numerous statistics, scientific research, conclusions of international conferences and so on. Unfortunately, corporations are entities where crime is often done in different forms, and the danger of their offenses is exceptionally high. By law, corporations have rights and responsibilities, as individuals, or people. They can use these rights, and to respond to their injury. Criminality of legal persons is a serious and widespread social problem, whose social cost is very high. The most common form of vonpravno activities of business entities is a violation of the regulations in the field of commercial and financial operations. However, corporate crime refers only to offenses against the economy, but is associated with offenses against official duty, environmental crime and violation of regulations to protect workers.

Keywords: *corporate crime, corporate, criminal activity, crime in corporations.*

ВОВЕД

Со оглед на проширувањето на корупцијата и другите форми на организиран криминал, во полето на приватниот сектор, во последниве неколку години се стави на преден план прашањето околу одговорноста на правните лица. Имплементирањето на казнената одговорност на правните лица станува секојдневна пракса во реформите во европските казнени законодавства. Како последица на тоа, денес доаѓа до редефинирање на поимот на организираниот економски криминал со прифаќање на концептот на корпоративна казнена одговорност, односно

**ДЕЦЕНИИТЕ НА КАЗНЕНО-ПРАВНИТЕ РЕФОРМИ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА И РЕПРЕСИЈА НА
КРИМИНАЛИТЕТОТ И ПРАВНАТА СИГУРНОСТ**

**Проф. д-р Татјана Велкова, Факултет за детективи и безбедност и
Факултет за правни науки, Прв приватен универзитет- ФОН,
Скопје, Република Македонија,**

e-mail: tatjana.velkova@fon.edu.mk

Апстракт

Казнено-материјалното и казнено-процесното законодавство на Република Македонија бележи брзи и темелни промени. Така, од донесувањето на Кривичниот законик на Република Македонија на 23-ти јули 1996 година, а започна да се применува од 1 ноември истата година, до денес, овој кодифициран законски пропис е нивелиран 25 пати. Слична е состојбата со Законот за кривична постапка донесен на 26-ти март 1997 год. а стапи во сила 11-ти април истата година. По осум измени и дополнувања, во ноември 2010-тата година беше донесен нов Закон за кривична постапка, кој се измени и дополни во два наврати, или казнено-процесната материја се нивелираше вкупно 12 пати. Законот за малолетничката правда, исто така, едвај и да започна да се применува, се промени. Авторот на трудот ги прикажува обемот на законските интервенции, видот и карактерот на најсуштествените измени на материјалното и процесно казнените правни начела и одредби и потребата од таквите измени и дополнувања. Притоа, реформите се согледуваат од аспект на ефикасната превенција и репресија на криминалитетот, но и од аспект на правната сигурност на граѓаните.

***Клучни зборови:** казнено право, реформи, превенција, репресија, правна сигурност*

**THE DECANIS OF PENAL-LAW REFORMS IN REPUBLIC OF
MACEDONIA, PREVENTION AND REPRESSION OF CRIME AND
LEGAL SAFETY**

**Tatjana Velkova, PhD, Associate professor, Faculty of Detectives and
Security and Faculty of Law, First Private University- FON, S k o p j e,
Republic of Macedonia**

e-mail: tatjana.velkova@fon.edu.mk

Abstract

Penal material and penal procedure legislation of Republic of Macedonia changes busy and fundamental reforms. Regarding this, since its adopted on 23 July 1996, entered in force in November this year, Penal material law is changed 25 times. Similar situation is, also, whit penal procedure law adopted on 3 April 1997, entered in force on 11 April this year. After 8 changes, in 2010 is adopted a new penal procedure law, changed twice to now. So, penal procedure legislation was changes 12 times. The law of juvenile justice is changed, still from its adopted in 2007. The author of this work presents quantitative of law interventions, kinds (spaces) and character of the most essential changes of material and procedures principles and penal law regulations and needs of these changes. In this context, the reforms are elaborated of the aspect efficient prevention and repression of crime, as wheel as of aspect legal safety of citizens.

Key words: *penal law, reforms, prevention, repression, legal safety.*

Двеипол децении по осамостојувањето на државата, динамичниот процес на континуирани законски реформи, сосема извесно е дека сè уште трае. Така е и со казненоправните реформи, како во делот на материјалното, така и во делот на процесното и извршното казнено законодавство. Првиот дел од овие нужни реформи всушност

ПРЕДИЗВИЦИТЕ НА НОВАТА КРИВИЧНА ПОСТАПКА ПРОТИВ ДЕЦА

**Редовен проф. д-р Гордана Бужаровска Лажетик, Правен Факултет
„Јустинијан I“ Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопје,**

e-mail: gordana2206@gmail.com

**Доцент д-р Олга Кошевалиска, Правен факултет, Универзитет Гоце
Делчев, Штип,**

e-mail: olga.gurkova@ugd.edu.mk

**Вон. проф. д-р Лазар Нанев, Правен Факултет, Универзитет Гоце
Делчев Штип,**

e-mail: lazar.nanev@ugd.edu.mk

АПСТРАКТ

Успехот во борбата против детското престапништво во голема мера зависи од адекватниот пристап на надлежните институции во постапката против деца. Правилниот модел на борба против овој глобален проблем овозможува не само соодветна реакција на надлежните органи туку и превенирање на кривични дела каде како сторители се јавуваат децата. Новите приоди во постапувањето подразбираат канализирање на реакцијата на надлежните органи кон причините што довеле до стореното. Оттука, самата цел на кривичната постапка против децата е нивно превоспитување и елиминирање на причините кои го навеле детето во престапништво а не само едноставно казнување за стореното зло. Ваквиот современ приод е врамен во одредбите на Законот за правда за децата кои ја содржат општествената реакција во случаите кога дете ќе стори дејствие кое што со закон е предвидено како кривично дело. Доминантно место на воспитните мерки и интервенциите наместо казнувањето и лишувањето од слобода со сместување во установи се една од основните цели на Законот за правда за децата, кој што на извесен начин го осовремени и замени претходното релевантно законодавство. Основа цел на ваквиот приод е да се одбегне загрозувањето на правилниот раст и развото на младите лица во транзитниот период од малолетни во полнолетни личности. Токму ова комплетно ревидирање на кривичното законодавство и новата положба на детето во казнено

правниот систем е главниот предмет на истражување на овој труд. Оттука, овој труд има за цел да ја анализира самата постапка против дете кое сторило дејствие кое со закон е предвидено како кривично дело, компаративно да ја споредиме со претходните одредби од Законот за малолетничка правда за да конечно укажеме на предностите кои што ги дава новата легислатива, за да конечно укажеме и на идните предизвици кои ги носат новите одредби за надлежните органи кои треба да постапуваат по нив.

Клучни зборови: дете, кривична постапка, детско престапништво, закон.

CHALLENGES OF THE NEW CRIMINAL PROCEDURE AGAINST CHILDREN

ABSTRACT

The success in the fight against juvenile delinquency depends of the adequate approach of the competent authorities in the procedure against children. The right model for suspending this global problem will contribute not only for competent reaction of the authorities of the procedure, but also for the prevention of crimes committed by children. The new approaches in the criminal procedure against children provide directing of the reaction of the competent authorities to the motives of the crime. Hence, the purpose of the criminal procedure against children is to reeducate children and to eliminate the reasons that led the child to delinquency instead of simply punishing them for the crime that they have committed. This contemporary approach to juvenile delinquency is integrated into the provisions of the new Law for justice for children. The provisions of the Law for Justice for children regulate the social reaction in cases where the offender of the crime is a child. Dominancy in the types of penalties in this Law is given to the educational measures and to the interventions instead to punishments and imprisonment in facilities for children. The main goal of the new legislation is to

**SOME ASPECTS OF INFORMING AND CONSULTING THE
EMPLOYEES IN ACCORDANCE WITH THE LAW ON LABOR
RELATIONS AND LAW ON SAFETY AND HEALTH AT WORK**

Ljupcho Petkukjeski, LLM

*State Councilor for analysis policy and coordination at General Secretariat of
the Government of the Republic of Macedonia and adjunct teacher at the
University American College Skopje, Macedonia, "Treta Makedonska
Brigada" 60, 1000, Skopje,
e-mail: petkukeskiljupco@yahoo.com*

Dr. Marko Andonov

*Associate Professor at the School of Law within the University American
College Skopje, st. "Treta Makedonska Brigada" 60, 1000, Skopje, e-mail:
andonov@uacs.edu.mk*

Dr. Zoran Mihajloski

*Associate Professor at the School of Law within the University American
College Skopje, st. "Treta Makedonska Brigada" 60, 1000, Skopje, e-mail:
mihajloski@uacs.edu.mk*

Kristina Misheva, LLM

*Teaching Assisstant at the Faculty of Law, Univesity "Goce Delchev" – Shtip,
e-mail: kristina.miseva@ugd.edu.mk*

Abstract

The matter of information and consultation with the employees is directly related to the issue of involvement of the employees in the enterprise management.

Bearing in mind the thematic orientation of this paper, according to the Law on Labour Relations, informing the workers means transfer of data by the employer to the workers' representatives, so that the employees can understand and examine the data. Counseling means exchange of views and establishing a dialogue between the workers' representatives and the employers.

From the aspect of the Law on Safety and Health at Work, the fact that it regulates the issues of information and consultation of the workers' representatives and their involvement in planning

and taking measures for safety and health at work is very significant.

Therefore, the tendency of this paper is to analyze the most important responsibilities of the employers arising from the two abovementioned laws, while correlating the rights and the obligations nominated by the Law on Labour Relations and the Law on Safety and Health at Work. It will be necessary to analyze the Directive 2001/86 / EC supplementing the Statute for a European Company with regard to the involvement of employees, while the focus will be placed on the information and consultation of the employees regarding the health and safety at work. Undoubtedly, the analyses will be done with the relevant domestic legislature.

Concurrently, certain inconsistencies between the two laws will be noted. Subsequently, the paper will present specific suggestions for improving the regulation which will be the main goal of the paper.

Key words: *information, consultation, Law on Labor Relations, safety and health at work, participation, employees*

Introduction

The issue of information and consultation of the employees is directly related to the totality of the relations of the issue of participation of the employees in the decision-making and management of the enterprise. These issues are very current. They are achieved through different forms and at different levels.

Different systems and countries have different solutions. In some, the participation is governed by law, in other, by collective agreement and the like.

The main and ultimate goal of the information and consultation of the employees as part of the participation in a broader sense is the integration of the employees as important stakeholders in the enterprise while achieving the business venture of the enterprise and certainly in achieving the economic and social rights and interests of the employees.

The relations between the labor (employees) and the capital (investors, shareholders, share owners) are always divergent and are a cause of

РАСПРАВА О КРУГУ СУБЈЕКТА КОЈИМА СЕ ПРИЗНАЈЕ ПРАВО НА НУЖНИ ДЕО

Новак Крстић, Правни факултет, Универзитета у Нишу

e-mail: novakkrstic@yahoo.com; novak@prafak.ni.ac.rs

Апстракт

Установом нужнога дела ограничава се слобода оставиоца да добротиним правним пословима *inter vivos* и/или *mortis causa* располаже својом имовином, односно заоставштином по својој жељи. Обим ограничења условљен је бројним факторима, међу којима се законом одређени круг нужних наследника, као и, шире посматрано, круг субјеката који могу захтевати нужни део, издваја по своме значају. Свака држава, полазећи од доктринарних ставова, схватања о значају породице и претпостављеној чврстини породичних односа, али и пратећи савремене друштвене токове, дефинише која лица и под којим условима након смрти оставиоца имају право да, и мимо његове воље, добију одређени део заоставштине. Круг тих субјеката значајно варира од државе до државе, при чему се може уочити да су на том пољу последњих година и деценија учињене значајне измене, амбивалентне по своме карактеру, које иду за савременим друштвеним схватањима. У раду ће бити сагледана решења законодаваца у европским државама, са посебним освртом на легислативу балканских земаља, те на актуелне трендове у дефинисању круга нужних наследника, а све са циљем да се укаже на правац регулисања овог питања *de lege ferenda*. Пажња ће бити посвећена и питању наследивости права нужни део, које је веома спорно, како са аспекта његове оправданости, тако и посматрано из угла актуелних решења која постоје у појединим правима и ставовима у судској пракси, те ће и у том смислу бити учињени одређени предлози.

Кључне речи: *нужно наслеђивање, круг нужних наследника, наследна трансмисија.*

DISCUSSION ABOUT THE CIRCLE OF SUBJECTS HAVING THE RIGHT TO THE COMPULSORY SHARE

Novak Krstić, Faculty of Law University of Niš

e-mail: novakkrstic@yahoo.com; novak@prafak.ni.ac.rs

Abstract

The freedom of testamentary disposition and the freedom of disposition of the property by the inter vivos gifts are limited in European continental laws by the right to the compulsory share. The scope of limitations is caused by many factors. The most important among them is the circle of compulsory heirs, and broadly speaking, the group of subjects which may require forced share. Each country, starting with the doctrinal positions, views on the importance of family and the supposed solidity of family relationships, and following contemporary social trends, defines subjects and conditions under which they are entitled to get a certain part of the legacy after the death of the decedent, even against his will. The group of those subjects varies greatly from country to country. It can be seen that in this field in recent years and decades there have been significant changes, ambivalent by its character, in accordance with current social thoughts. This paper will explain the solutions of legislators in the European countries, with special reference to the legislation of the Balkan countries, and the current trends in defining the forced heirs' circuit, all with the aim to point out the direction of regulation of this issue de lege ferenda. Also, attention will be paid to the issues of so-called inheritance transmission in the sphere of compulsory succession, which is very controversial, both in terms of its justifiability, as well as from the viewpoint of the jurisprudence and current regulations that exist in comparative laws.

Key words: *forced succession, forced heirs, inheritance transmission.*

**RIGHT FOR HEALTH PROTECTION OF THE CITIZENS OF THE
REPUBLIC OF CROATIA IN OTHER EU MEMBER STATES**

**Anton Petricevic, Department of Labour and Social sciences at
Faculty of Law in Osijek**

e-mail: apetrice@pravos.hr

Darko Kucan, Intern at Faculty of Economics in Osijek

e-mail: dkucan61@gmail.com

Abstract

EU policy in the healthcare system is conceived as an addition to national policies, therefore with possibility of using health protection services within all member States. Healthcare system is conceived as a system which will offer its services to all citizens independently on their social or economic status wherever they need it. Directorate General for Health and Consumer Protection and Food Safety (DG SANC) is responsible for healthcare administration within the European Commission. Its aim is to prepare strategic documents and bill suggestions regarding healthcare system and also the exchange of knowledge and good practice models in the sphere of healthcare and also to support cooperation amongst the member states. Every Croatian citizen that has basic health insurance covered by Croatian Health Insurance Fund (HZZO) has the right for health protection in other EU member states in cases of sudden illness, injury or accidents. That right is limited to those healthcare services that can't be delayed. The citizen is able to use those rights with the European health insurance card that is being distributed for free to every individual that has basic health insurance covered by Croatian Health Insurance Fund (HZZO) EU Directive on the application of patients' rights in cross-border healthcare (EU Directive 2011/24/EU) is being applied on Croatia since joining the EU on July 1st 2013. Results of an on-line poll have shown amongst the respondents a disturbing rate of lack of knowledge of rights that are tied to health protection within the EU member states. Our aim is to stimulate the citizens

to better use their right to preserve their greatest value - health.

Keywords: Health protection within the EU member states, health services, European health insurance card, EU Directive on the application of patients' rights in cross-border healthcare

1. INTRODUCTION

On July 1st 2013 Croatia became the 28th member of the European Union. By conducting a poll among the general population in Croatia we came up to the disturbing data about how little the citizens know about their rights in EU cross-border health protection regulations. More information on the poll questions and results can be found in the fourth part of this paper.

The results are by no means satisfactory. If we look back we can see that the justification for these results lies in the fact that in Croatia thanks to civil initiative the Parliament adopted the Act on the Protection of Patients Rights on November 19th 2004. The Act specifies the rights of patients in healthcare system and how to protect and promote those rights. Up until then this very important segment of life and activity of people had not existed in Croatia since the patients were considered only as users of certain services and technical equipment and ignored the social sensitivity of these categories as well as a human component of behavior towards a sick man.

2. HISTORICAL REVIEW ON EXERCISING THE HEALTH PROTECTION RIGHTS IN THE WORLD

Patients' rights in exercising the health protection developed gradually. We find them in international agreements, conventions, declarations and charters both worldwide and in documents of the European Union and Council of Europe.

The term „patients rights“ was developed from the concept of Universal Declaration of Human Rights that was adopted by the Organization

О УТИЦАЈУ ПОЈЕДИНИХ ПРАВИЛА РИМСКОГ ЈАВНОГ ПРАВА НА САВРЕМЕНО ПРАВО

Marija Ignjatovic, Associate Professor, Law Faculty – Univeristy of Niš,
Serbia, e-mail: marija@prafak.ni.ac.rs; mary2709mary@yahoo.co.uk

Апстракт

Перманентна потреба да се негира значај римског права била је, готово редовна појава, не само у време доношења великих кодификација грађанског друштва, већ је та потреба, с времена на време, и данас присутна у савременом праву. Иако смо, данас, сведоци многих покушаја маргинализације римског права, па самим тим и негативних коментара на рачун његовог даљег изучавања и његове улоге и значаја у развоју савременог права, римски појмови својине, уговора, облигација, али и теорије права, основних правних принципа, закона, чине ове покушаје неуспешним. Ови институти, поникли из римског права, указују на огромно значење римског права у изградњи савременог права, и то не само у периоду доношења великих кодификација, већ и данас када се тежи унификацији права у оквирима Европске Уније, јер је управо римско право било прво право *ius commune*, те може послужити као модел и данас. Због ових својих вредности римско право представља универзалну и веома вредну цивилизацијску тековину на којој почива значајни део савременог права, односно цивилизацијско наследство које припада целом савременом свету. При том, посебно се мора истаћи да се значај римског права не огледа само у изградњи приватног права, чијим изворима обилује романистичка наука и на чему се ставља посебан акценат последњих осамсто година, већ се његов значај огледа и у изградњи јавног права, о коме се не говори много, чиме се без основа занемарује значај римског јавног права. У том смислу у овом раду ће се указати на настанак и развој једног од извора римског права, закона, једног од најзначајних извора римског права смештеном у одговарајуће друштвено-економске прилике и уједно ће се указати на одређене законитости у свим фазама историјског развоја друштва, које су узрочно повезане са овим извором права који је основ за владавину права и постојање правне државе.

Кључне речи: римско право, рецепција римског права, кодификације приватног права, *ius commune*, закон, извор права

The Impact of Certain Rules of Roman Public Law (*Ius publicum*) on the Contemporary Law

Abstract

The significance of Roman law has always been subject to constant challenge and denial, not only at the time of adopting the great civil codifications but also in the contemporary world. Nowadays, we may witness numerous attempts aimed at marginalizing Roman law, passing negative remarks on the relevance of its further study and questioning its role and importance for the development of the contemporary law. Yet, all these attempts are notably frustrated by the Roman law concepts governing property ownership, contracts, obligations and the legal doctrine. As all these institutes originate from the Roman law, they point to the huge significance and impact of Roman law in the development of the contemporary private law. Due to its values, Roman law is a highly valuable attainment of human civilization which served as the cornerstone for developing a substantial portion of contemporary law and a universal human legacy which belongs to the entire modern world. Yet, the significance of Roman law is not reflected only in the development of private law, which has been predominantly underscored in the past 800 years due to the abundance of private law sources in the Roman jurisprudence. Its significance is also reflected in the development of contemporary public law (*ius publicum*), which has not been the subject matter of extensive examination. The importance of Roman public law seems to have been disregarded, which is certainly unjustified. In this context, this paper is aimed at casting more light on the significant impact

ПРАВНА РАМКА НА ДОГОВОРОТ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ЖИВОТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

М-р Марија Амповска, Асистент на Правен факултет при Универзитет “Гоце Делчев”- Штип, Македонија,

e-mail: marija.radevska@ugd.edu.mk

Апстракт

Во услови кога пензискиот систем станува неодржлив во Р.Македонија, пред сè поради изедначувањето на бројот на вработени со бројот на пензионери, а од друга страна Европската Унија го поставува барањето одреден процент од населението во земјите – кандидати за членство во ЕУ да имаат животно осигурување, сè поактуелно е прашањето за договорот за животно осигурување. Во овој труд предмет на истражување е токму неговата правна рамка со цел да го утврдиме нивото на правната уреденост во нашето право како и карактеристиките на овој договор. Посебно ќе бидат обработени прашањата за понуда за склучување на договор за осигурување на живот, услови за нејзина полноважност и прифаќање, перфекција на договорот, страни на договорот за осигурување на живот, форма на договорот и слично. Посебно внимание ќе се посвети на излагањето на правата и обврските на договорните страни уредени согласно општите правила за осигурувањето во правото на Р. Македонија, како и со општите и посебните услови на осигурувачот. Ќе бидат обработени и прашањата за престанување на договорот за осигурување на живот, при што посебно внимание ќе скренеме на раскинувањето на овој договор и правните последици од истото. Воглавно, договорот за осигурување на живот во македоското право ќе биде анализиран низ призмата на општите одредби од македонскиот Законот за облигациони односи, посебните одредби кои се однесуваат на осигурување лица и Посебни услови за осигурување на живот за случај на смрт и доживувањекои постојат кај осигурителните компании кои се јавуваат како страна на осигурувач кај договорот за осигурување на живот.

Клучни зборови: Договор за осигурување на живот, понуда за склучување договор за осигурување на живот, полиса, премија, осигурена сума, откуп, капитализација, добивка, посебни услови за осигурување на живот за случај на смрт и доживување.

Вовед

Правната рамка на договорот за осигурување на живот во Р.Македонија се состои :

- во општите одредби на Законот за облигациони односи, како *lex generalis*, кои се заеднички осигурувања и за осигурувањата на лица (глава XXX од член 953 до член 979)¹
- во посебните одредби на Законот за облигациони односи кои се однесуваат на осигурување лица (Оддел 3 од Глава XXX со наслов: "Осигурување на лица" од член 998 до член 1021)
- во одредбите на Законот за супервизија на осигурувањето² како *lex specialis* за оваа материја иако овие одредби се однесуваат во најголема мера на уредување на условите под кои можат да се вршат работи на осигурување на живот, неживотно осигурување и реосигурување, работи на застапување во осигурувањето, осигурително брокерски работи, основање, работење, супервизија и престанок со работа на трговските друштва за осигурување и реосигурување (во натамошниот текст: друштва за осигурување), осигурителните брокерски друштва и друштвата за застапување во осигурувањето како и основањето и работењето на Агенцијата за супервизија на осигурување и
- во општите и посебните услови на осигурителните друштва во Р.Македонија кои вршат осигурување на живот, односно во нашата држава тоа се Кроација Осигурување -Живот, Winner life insurance, Граве осигурување а.д. Скопје и Друштво за осигурување UNIQA а.д. Скопје. Согласно член 130 од нашиот Закон за облигациони односи општите услови на договорот се договорни одредби составени за поголем број договори кои едната договорна страна (составувач), пред или во моментот на

¹Сл. весник на Р Македонија бр.18 од 5.03.2001 год.

²Сл. Весник на Р. Македонија, бр.30 од 29.02.2012 година

POLITICS

**POLITICAL GEOGRAPHY, GEOPOLITICAL STRATEGIES IN THE
CONTEXT OF CONTEMPORARY DEVELOPMENT OF THE
REPUBLIC OF BULGARIA**

**Assoc. Prof. Tihomir Lichev PhD, “D.A. Tcenov” Academy of
Economics - Svishtov Bulgaria,**

[e-mail: tlichev@unisvishtov.bg](mailto:tlichev@unisvishtov.bg)

Abstract

In recent years one of the most rapidly developing fields in modern science is the political geography .It is clear and precise location within the social geography with significant integration relations and political science and major importance to modern politics. The object of this study is the mapping of basic concepts: Political Geography - Geopolitics – geostrategy. All this is seen against the problems of modern geopolitical position of Bulgaria in Eastern Europe and the Balkan Peninsula, within the European Union and NATO. Emphasis is put on several main principles: territorial scope, boundaries, creating of new border checkpoints, reconstruction, modernization and construction of new infrastructures of European cross-border corridors numbers 4, 7, 8, 9 and 10. Significant attention is paid to projects for passing of new oil and gas pipelines.

Keywords: *political geography, geopolitics, geostrategy, geography, European Union*

In recent decades, one of the fastest - growing trends in modern science is political geography. It has a marked and specific place in public geographical sciences. Most authors engaged in this subject agree that political geography is "a scientific discipline dealing with the interaction between the geographic space and political processes¹." As main elements of political geography we consider the spatial relations, geographical location, and the study of political phenomena and systems in their spatial context.

¹ **Karastoyanov, S.**, Politicheska geografija, geopolitika, geostrategiya, UI“Sv. Kl. Ohridski“,S., 1997g., p.11

**О ГОСУДАРСТВЕННОЙ (ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ)
ИДЕОЛОГИИ СОВРЕМЕННЫХ ДЕМОКРАТИЧЕСКИХ
ГОСУДАРСТВ: ПОНЯТИЕ, ЗНАЧЕНИЕ, ХАРАКТЕРНЫЕ ЧЕРТЫ**

**Наталья Бутусова, профессор Воронежского государственного
университета (Россия), e-mail: butusova@law.vsu.ru**

Abstract

Цель статьи - на примере России обосновать роль государственной идеологии как общенациональной идеологии современных демократических государств в определении основных ценностных ориентиров и стратегии развития, а также для формирования конституционной доктрины и проведения конституционных реформ в соответствии с новой стратегией развития. В статье дается понятие государственной идеологии, раскрывается ее характерные черты, а также связь с иными видами идеологии, раскрывается ее влияние на духовную жизнь общества. По мнению автора, идеология устойчивого развития должна стать общегосударственной (общенациональной) идеологией демократических государств в современном мире.

Ключевые слова: государственная идеология, конституционная доктрина, устойчивое развитие, стратегия развития страны, конституционное закрепление.

**THE STATE (NATIONAL) IDEOLOGY OF SUSTAINABLE
DEVELOPMENT IN MODERN DEMOCRACIES: CONCEPT,
IMPORTANCE, CHARACTERISTICS**

Abstract

The purpose of the article on the example of Russia to show the role of the state ideology as the national ideology of modern

democratic states in the determination of basic values and strategy of development, as well as for the formation of constitutional doctrine and the drafting of a new Constitutions. The paper gives the concept of state ideology, its characteristic features, as well as liaison with other ideologies, reveals its influence on the spiritual life of society. According to the author of the paper, the ideology of sustainable development should become a state (national) ideology of democratic states in the modern world.

Keywords: *State ideology, the constitutional doctrine of, sustainable development, strategy development, constitutional establishment.*

О значении государственной (общенациональной) идеологии.

Эффективная деятельность государства как главного субъекта управления социальными процессами в решающей степени зависит от выбора научно обоснованных ориентиров развития, ценностей и идеалов общества и государства. Роль подобного ориентира в определении стратегии развития страны и призвана выполнять общенациональная государственная идеология. Таким образом, наличие социально, экономически, культурно, исторически обоснованной государственной идеологии является жизненно важным условием функционирования любого общества. «Деидеологизированное государство – такой же абсурд, как и деидеологизированная политика... Государство без идеологии – все равно, что человек без мыслей»¹.

Постановка вопроса о государственной идеологии отнюдь не означает приверженности автора идеи политического и идеологического монизма. Политический и идеологический плюрализм являются основой духовной свободы общества и отдельного индивида, неотъемлемым элементом и условием демократического развития

¹ Боброва Н.А. Конституционный строй и конституционализм в России (Проблемы методологии, теории, практики) Автореф. дисс. доктора юр. наук. – М., 2004.- 28 С.

**POLITICAL AND ECONOMIC EFFECTS OF THE NEW
REGIONALISM: PRESENTED THROUGH THE EUROPEAN UNION**

**Elena Tilovska-Kecedzi, Law Faculty, University “St. Kliment
Ohridski”- Bitola, Macedonia**

e-mail: elena-tilovska-kechegi@hotmail.com

**Elizabeta Toseva, PhD, Law Faculty, University “St. Kliment Ohridski”-
Bitola, Macedonia**

e-mail: elizabetatoseva@yahoo.com

Abstract

The concept of regionalism is driven from the different nongovernmental factors that can influence various economic and political activities among countries. Regionalism since the Second World War has been expanding through couple of waves, the first with the introduction of the European Union on the global arena and the cooperation with the developing world and the second wave was through the creation of the Single European Market, the introduction of NAFTA (North American Free Trade Agreement), the proposal for Free Trade Area of Americas (FTAA), MERCOSUR and other similar agreements which mark the second wave or specifically the introduction of the new regionalism. These agreements and the introduction of international organizations are not the only factors influencing regionalism, globalization and the change of international norms have had a huge influence on regionalism, too. But in order to further understand the new regionalism it can be observed through two spheres the economic and the political and in the scenario of the European Union. In the economic sphere, regionalism was concerned with the development of regional policies and their effects on the economic life of the regions. Today in addition to this are introduced the macro economic surveillance and financial monitoring as addition to the trade liberalization and the market. In the political sphere, we see the development of regional human rights and mechanisms of humanitarian military intervention and democratic breakdowns instead of the regionalism in the past that was concerned with national or ethnic minorities who should have disappeared from the new societies. The role of the European Union is very important in this case because the new modern economic

regionalism will be most easily presented and it is the experiment in the new form of political cooperation.

Key words: *regionalism, political, economic effects, European Union*

INTRODUCTION

Today the globalized world is mostly influenced by regionalization. The influence of the regional organizations and agreements like the European Union, NAFTA (the North American Free Trade Area), APEC (Asia Pacific Economic Cooperation), MERCOSUR (the Southern Common Market) and so on, is becoming more obvious. The global political economy is divided into regions and regionalism is seen as part of the structural transformation in the global political economy. (Spindler, 2002)

The definition for regionalism “would imply investigations into the role of business in a specific geographical area such as firm strategies that regionalise the flows of goods and capital or investment decisions in a specific geographical area called region”. (Spindler, 2002)

Regionalism is promoting the geographical and social surrounding, as a regional project. It is created in order to represent a specific region, that is associated with a specific policy and strategy and it leads to institution building. Furthermore, regionalism is shaped by language and political discourse that determines the region. Regionalism is led by the economy and the economical prospects but this economic prospects are almost always influenced politically. The political influence is the means by which the economy is structured, the way the market functions and the political authority is part of the integrated governance. The political structures advocated by the market forces are intended to support and promote globalization. (Spindler, 2002)

Furthermore, regionalism is based on the inter states and the governmental cooperation on economic and trade issues. Regionalism was developed in Europe through the EU and than adopted in Asia, the America’s and Africa. The new regionalism was a result from the resolving rivalries between neighbors. (Fabbrini, 2009)

**‘ДЕМОКРАТИЈАТА’ КАКО ОСНОВНА ВРЕДНОСТ
НА НАДВОРЕШНАТА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА**

**М-р Ана Никодиновска Крстевска, Правен факултет, Универзитет
“Гоце Делчев” – Штип, Македонија**

e-mail: ana.nikodinovska@ugd.edu.mk

Апстракт

Од основањето на Европската заедница за јаглен и челик во 1952 г., сè до создавањето на Европската унија во 1992 г. и до Лисабонскиот договор од 2009 г. кој ѝ придаде меѓународен персоналитет, Европската унија во својата надворешната политика се раководи од сопствените вредности и принципи, и ги промовира истите во своите меѓународни односи со трети земји. Меѓу овие вредности кои произлегуваат од нејзината широка лепеза на закони и на политики содржани во *acquis communautaire* и *acquis politique*, се наоѓа демократијата. Според тоа, овој труд ќе говори за демократијата како основна вредност на Европската унија и нејзината промоција во својата својата надворешна политика.

Клучни зборови: демократија, вредности, надворешна политика на Европската унија

**‘DEMOCRACY’ AS BASIC VALUE OF THE FOREIGN POLICY OF
THE EUROPEAN UNION**

**Ana Nikodinovska Krstevska, M.A. ,Faculty of Law, Goce Delcev
University, Shtip, Macedonia**

e-mail: ana.nikodinovska@ugd.edu.mk

Abstract

Since the establishment of the European Community for Coal and Steel in 1952 and until the creation of the European Union in 1992 and the Treaty of Lisbon in 2009 which gave it international personality, the Union in its foreign policy is guided by its own values and principles, which it promotes in its international relations with third countries. In between these values that originate from its vast range of laws and policies included in the *acquis communautaire* and *acquis politique* of the Union, is democracy. According to that, this paper will speak about democracy as a basic value of the European Union and its promotion in the European Foreign policy.

Key words: *democracy, values, Foreign Policy of the European Union*

Вовед

Изградена преку декларации, договори, политики, заеднички уставни традиции, критериуми и услови, и преку педесетгодишното постојано градење и развивање на европските институции и на европскиот идентитет, демократијата претставува една од основните вредности на Европската унија. Содржана во Лисабонскиот договор и во договорите што ѝ претходат на Европската унија, демократијата заедно

ОБ ИЗМЕРЕНИИ ОБЩЕСТВЕННОЙ ОПАСНОСТИ

Ольга Хорошилова, Кемеровский государственный университет,
Россия, e-mail: up010911@mail.ru

Аннотация

Общественная опасность является одной из центральных категорий уголовного права, поскольку связана с криминализацией деяния, с дифференциацией уголовной ответственности (наказания), с квалификацией конкретного деяния и назначением наказания за него. Такое особое положение обусловлено тем, что общественная опасность выступает материальным признаком преступления (в противовес его формальному признаку – противоправности).

Под общественной опасностью деяния понимается его вредоносность, т.е. способность уничтожить, негативно изменить те общественные отношения, которые ставятся под охрану уголовного права. Общественная опасность имеет свои качественные (характер) и количественные (степень) показатели.

Если существует некая совокупность явлений (преступлений), каждое из которых имеет общий признак (общественную опасность) разной степени выраженности (характер и степень общественной опасности), значит, возможно провести измерение каждого явления, входящего в совокупность. Количественное измерение позволило бы наиболее полно отразить общественную опасность для обоснования криминализации либо декриминализации деяния, дифференциации уголовной ответственности и наказания, а также при назначении наказания за конкретное преступление.

Наметилось несколько подходов к решению проблемы измерения общественной опасности:

1. Самый распространенный: оценка общественной опасности, исходя из санкции, предусмотренной за данное преступление.

Этот путь наиболее простой, поскольку любое преступление наказуемо, а любое наказание имеет свое количественное

выражение, и все наказания выстроены в системе по мере возрастания их репрессивности (ст. 44 УК РФ).

2. Построение шкал общественной опасности преступлений на основании экспертных оценок.

3. Введение единицы измерения общественной опасности, которая позволила бы, путем сравнения с ней, определять количественное выражение общественной опасности конкретного преступления.

4. Присвоение каждому признаку, характеризующему общественную опасность определенного числового значения, разработка соответствующих шкал, а уже на основании них нахождение числового значения общественной опасности конкретного преступления.

Каждый из подходов имеет свои недостатки и достоинства, подлежит дальнейшему осмыслению, но применение на практике первого подхода видится нам в корне неверным, поскольку первоначально общественная опасность, санкция выступает лишь ее отражением, поэтому измерять общественную опасность с помощью санкции, это как пытаться по внешности внучки определить внешность бабушки, некое сходство заметно будет, но не тождество.

***Ключевые слова:** общественная опасность, измерение, санкция.*

Общественная опасность является одной из центральных категорий уголовного права. Такой вывод можно сделать из анализа действующего законодательства: общественная опасность признается одним из признаков преступления (ч. 1 ст. 14 УК РФ) и в обязательном порядке должна учитываться при назначении наказания (ч. 1 ст. 7 УК РФ, ч. 3 ст. 60 УК РФ). Поэтому мы вправе сказать, что все, без исключения, преступления общественно опасны и что при назначении любого наказания, чтобы оно считалось справедливым, суд должен

GROUPS' RESORT TO ARMS IN NEGOTIATING SPACE IN NIGERIA: THE CENTRAL NIGERIA EXCEPTION

Adoyi Onoja, Department of History, Nasarawa State University, Keffi, Nigeria, e-mail: onojaa@yahoo.com

Abstract

Most groups in Nigeria whether organised as religious, ethnic or regional communities have taken up arms against the state since the attainment of independence in 1960. The basis for this is the injustice these groups claimed the state committed against them. Thus the Yoruba, Igbo, Hausa, Niger Delta communities have had to resort to arms to negotiate space for themselves in the Nigerian state. The exception to this rule is central Nigeria. Their inability to take up arms is not because they have nothing to complain against the state. It is largely because they lacked organising principle of the type available to the other groups. The area, it is argued, is deeply polarised along ethnicities and religions. These two issues impede any attempt to organise on regional basis. To this extent, it is difficult, if not impossible, for the communities to come together and take up arms. This paper, analysing documents, argues that it is too early to think the area is an exception. After all, the Tiv revolt of 1964 provides ample evidence of the likelihood of this happening. The paper argues that the reinvention of governance is panacea to the area being an exception to this rule of arms-for-redress. The need to reinvent governance is necessary to create inclusion rather than the exclusion that drive policy and hence resort to arms by groups.

Key words: Governance, Arms, Space, Group, Central Nigeria

Introduction

Nigeria is one hundred years old this year. The creation of the Nigerian state commenced with the conquest of Lagos in 1851 and its annexation in 1861. These two steps are historical and symbolical. The first represented the first application of military force by an alien power on any community within what later became Nigeria. The second represented the laying of the foundation stone for creation of a Westphalia style state in the

Nigeria area. The centenary which we celebrate began with the amalgamation of the Southern and Northern protectorates into one administrative area. While this is the justification for the amalgamation, Nigeria was never governed as one administrative unit.

In the first place, the colonial authorities representing the two halves of Nigeria resisted most attempts to bond the two communities as exemplified in their policies and pronouncements. This exclusivist tendency permeated the crops of 'Nigerians' they tutored toward statehood. In the second place, the colonial tendencies of excluding relations between the two halves chimed into the evolving ethos of separation that modern politics represented. Nigerians, from both ends, adopted and refined these separatist tendencies preparatory to and following the attainment of flag independence. In the third place, the two halves of colonial creation gave way to the many halves of pre colonial era existence, in the absence of any acceptable uniting formula, as local politics responded to changes on the international scene. This consolidated the many tendencies that constitute a cog in the wheel of creating a Nigeria state and nation, if there was any such attempt, in the first place. Nigeria is therefore a work in progress on how to forge unity out of diversity. This is the project for the next centenary of Nigeria.

It is part of this separatist inclination that encouraged Nigerians, in the many configurations that evolves with changing tide, to take up arms and contest or negotiate for space in the post colonial Nigerian state. Over the course of fifty years of statehood, most regions of Nigeria have had cause to confront the state in their demand for space. Uniting either as region, ethnic nationality or religious group, the north, east, west and south southerners have adopted this method of seeking redress to perceived injustice. The Tiv revolt of 1964 represented this tide but within the decaying regional organising principle that became irrelevant following the counter coup of 1966. Therefore the central Nigerian area is the exception to this seeming rule of arms for redress in the politics of Nigeria. Why is the area an exception? Is the area truly an exception?

This paper examines groups resort to arms in seeking redress drawing on the seeming inability of the Central Nigerian area¹ to tow this line in spite

¹ The conception of this paper owe an invaluable debt to Mr. Daniel Richard. It was Mr. Richard, in one of his conversation with me, who drew attention to the fact that it is the only area in Nigeria that has not taken up arms against the Nigerian state.

GLOBAL SECURITY AND STRATEGY OF NATIONAL SECURITY OF STATES

Tatjana Gerginova, PhD, Faculty of security – Skopje,

e-mail: tanjagerginova@gmail.com

Abstract

National security includes political, economic, military, informational and environmental sustainability. Strategic goal of the states is building a stable and functional security system that will provide prevention, management and peaceful resolution of all potential crises and non-negotiations, regardless of their level and character, and in line with international democratic standards and rules. With the implementation of the said order creates a positive environment for effective protection and defense of national values and vital national interests. The author of the paper will talk about the National Security Strategy, which is required to build and promote each nation state for the realization of national values and national security interests, as well as for achieving the security of the state and security of citizens. It will be an analysis of the National Strategy of the Republic of Macedonia, Serbia, Montenegro and Croatia. Will be defined security interests and objectives of one country, the need for ongoing evaluation of national and international security environment, and the need for ongoing collaboration on national and international level and accomplish the following missions - prevention and management of threats that endanger the vital interests; crisis management in order to promote peace and defense. Will be presented and the content and structure of European security strategy known as "Secure Europe in a Better World" (2003) and content Strategy for internal security of the European Union (2010).

Keywords: *military concept, conceptual comprehensive approach for determination of safety, national strategy, security interests and objectives, threats.*

INTRODUCTION

The modern world shapes the process of globalization, liberalization and technological development. The concept of globalization has begun to be used more intensively even in recent times, and different authors have defined it in different ways. Globalization leads to the creation of trading blocks, global companies and global economies. On this way the world becomes unique composition, while the global market accessible to all.¹ The term globalization is derived from the word "global", that means totality, wholeness, while the word "GLOBALISM" is a way of looking at events in general. Hence globalization is a social process that tends to comprehensiveness and oneness in the modern world.²

Through the circulation of people, goods and information, the fields are being connected and are providing interaction. It comes to the process of decentralization and deviation of the power and sovereignty of the states of supranational bodies. Globalization accelerates these processes and forms new rules that must be respected and implemented by all countries which want to succeed.

According to definition for global security, *global security is security determined by global interests and threats, that including the individual national and regional security existing between with idea-political and/or real-political connection between sectors (political, military, economic, social and environmental) whose essence is correction among each other, controlling and modeling with purpose to achieve peace and security on the planet and between people.*

Versus the national and international security, global security as a concept, requires expansion of the security content outside the military and political factors, including the human rights, environmental protection, economic prosperity and social development. Global security came out from idealistic tradition and endeavors to replace the compulsion, the conflict and the war in the international system with cooperation, negotiation and peaceful

¹ LONCAR, J., Globalization - concept, origination and trends of development of Geoadria, 10/1, 91-104, 2005.92.

² TUREK, F., *Globalization and global assurance*, International Studying Association of Croatia, Varazdin, 1999, pp.159

**THE EU POLICY OF SAP TOWARD THE WESTERN BALKANS:
ELEMENTS OF 'REGIONAL APPROACH'**

**Melina Grizo, PhD, Associated Professor, Law Faculty 'Iustinianus
Primus', University Ss Cyril and Methodius, Skopje, Macedonia**

Abstract

In 1999, the Kosovo crisis and the massive international dimensions it obtained demonstrated that the previous stabilization policies designed by the international community for the states from the Western Balkans are insufficient. Therefore, the EU decided to redefine its strategy toward the Western Balkans and the new policy, named Stabilisation and Association Process (SAP) was launched. Until today, the policy of SAP provides a framework for the relations of the EU with each of the states in the region of the Western Balkans. Unsurprisingly, in the last decade and a half, the policy of SAP has attracted much academic interest. This article analyses the policy of SAP in order to detect to what extent it has preserved the elements of the previous EU regional policy toward the Western Balkans, named 'Regional Approach'. The analysis tends to respond to several questions. Firstly, the objectives of the policy of SAP are analysed, to demonstrate that, despite of the fact that the EU institutions announced the enlargement dimension as an ultimate objective of the policy of SAP, it is the stabilization prospective, as outlined by the 'Regional Approach', which is prevalent. Secondly, the scope of states covered by the policy of SAP is considered. The analysis reveals that, initially, the policy of SAP has completely preserved the scope of states outlined by the 'Regional Approach' and that its subsequent changes resulted from the prolonged process of redrawing of the borders in the post-Yugoslav states. Thirdly, the principles of SAP and, in particular, the principle of conditionality with its emphasis on regional cooperation are analysed, to detect to what extent they build on the foundations laid by the policy of 'Regional Approach'. Fourthly, the forms and instruments of SAP are considered, to investigate their similarity and differences with the forms and instruments envisaged in the framework of the 'Regional Approach'. The paper argues that the policy of SAP has been strongly influenced by the profile of the previous EU policy of 'Regional Approach'.

The argument contributes to the debate on the EU policy of stabilization and integration of the Western Balkans. In addition, it contributes to the general discussion on the EU regional policies. Apart from the comparison of the elements of 'Regional Approach' and the policy of SAP, the analysis is informed by comparisons with the EU policy toward the region of Eastern and Central Europe in the period before their accession.

***Key words:** European Union enlargement, European Union regional policy, 'Regional Approach', Stabilization and Association Process, Western Balkans, principle of conditionality.*

1. Introduction

In 1999, the Kosovo crisis and the massive international dimensions it obtained demonstrated that the previous stabilization policies designed by the international community for the states from the Western Balkans are insufficient to ensure a lasting peace in the region. Therefore, the EU decided to redefine its strategy toward the Western Balkans and the new policy, named Stabilisation and Association Process (SAP) was launched. Until today, the policy of SAP provides a framework for the relations of the EU with each of the states in the region of the Western Balkans. Unsurprisingly, in the last decade and a half, the policy of SAP has attracted much academic interest. The present analysis aims to determine to what extent it has preserved elements of the previous EU's regional policy toward the Western Balkans, named 'Regional Approach'.

The analysis responds to several questions. Firstly, a short insight into the concepts of 'Regional Approach' and SAP is provided, in particular with regard to the objectives of both policies, as defined by the major EU Institutions' documents. Secondly, the scope of states covered by the policy of SAP is considered in order to determine to what extent it draws on the scope of states designed in the case of 'Regional Approach'. Thirdly, the principles

**CONTROL AND RESPONSIBILITY OF ADMINISTRATION
ACCORDING TO THE POSITIVE LEGISLATION OF THE
REPUBLIC OF MACEDONIA**

Jusuf Zejneli, PhD, State University of Tetovo
e-mail: jusuf.zejneli@unite.edu.mk

Faton Shabani, PhD Candidate, State University of Tetovo
e-mail: faton.shabani@unite.edu.mk

Abstrakt

Operating efficiency of the legal system and the level of democracy in one country, largely depends on the organization, functioning and effectiveness of the state and public administration. Factors that influence this process are numerous, but it is quite important the control process and the responsibility of the administration as a key factor in increasing the transparency of its scope. In this regard, a special role presents constitutional and legal basis, and the experiences of countries with developed democracy. Application of the principle of constitutionality and legality represent the main premises of its scope, guaranteeing public services to all citizens, without distinction of nationality, gender, social status or racial differences. In order to transparency of administrative actions it is necessary to have control mechanisms and its responsibility, under the principle of checks and balances of government.

Implementation of appropriate mechanisms, such as internal and external control, material, disciplinary and political responsibility, create a more advanced stage of growth in the sense of transparency of the administration towards citizens. Authors through the review of positive provisions governing the control and responsibility in the administration, primarily the Law on administrative officials (2014), but also by comparison with the provisions of the Law on public officials (2010) and the Law on state officials (2000) of the Republic of Macedonia, aim to provide an overview of the notion of control of administration, internal and external control, the notion of responsibility, material, disciplinary and political responsibility, the importance of these responsibilities and cases in practice where those types of responsibility are excluded.

Keywords: *the control and responsibility, Law on administrative official*

1. Поим на контрола на администрацијата

Контрола на администрацијата има за цел следење и оценка на работата на администрацијата, особено оценување на законитоста на актите што ги донесува таа. Таа претставува еден од најважните компоненти на општата управна дејност.

Да се администрира значи да се управува со јавните работи, што претставува акција на управување со одреден предмет, во овој случај со јавните работи.¹ Контролата се определува и како специфичен елемент на методот на работа со задача да утврди дали дејноста се извршува во согласност со планираните и очекуваните резултати и стандарди.² Со ова дејност се уценуваат конкретните дејствија во еден конкретен административен однос. Меѓутоа, во крајна линија поимот контрола и поимот надзор можат да се сфатат како синоними за означување на иста дејност која се состои во следење, проверка и оценка на дејност, акти и однесувања, дали актите се во согласност со општо усвоените правила и прописи за нивно извршување и за нивната законитост.³ Овие претставуваат две клучни прашања кои влијаат на непосредно врз ефикасноста на активностите на администрацијата, во корист на граѓаните во зголемување на квалитетот на нивните услуги.

2. Видови на контрола на администрацијата

Постојат два вида на контрола: внатрешна и надворешна контрола. Политичката одговорност се јавува како индивидуална и колективна, односно како одговорноста на министрите и како одговорноста на владата во целина.

Внатрешната контрола, може да биде инстанционална и киераркиска; надворешна контрола претставува контрола од страна на собранието и народниот правобранител. Секој вид на контрола има свои

¹ Мишел Русе & Оливие Русе, *Управно Право I & Управна Постапка*, Скопје, 2006, стр. 7.

² Снежана Гушева, *Политичка Контрола над Владата на Република Македонија*, Скопје, 2008 година, стр. 21.

³ Наум Гризо, Симеон Гелевски, Борче Давитковски, Ана Павловска-Данева, *Административно право*, Правен Факултет „Јустинијан Први., – Скопје, Скопје, 2008, стр. 353.

ПРИНЦИП НА СЕРВИСНА ОРИЕНТАЦИЈА НА АДМИНИСТРАЦИЈАТА

Доц. Д-р Дејан Витански, Правен факултет-Кичево, Универзитет
„Св.Климент Охридски“ – Битола,

e-mail: dvitanski@yahoo.com

Апстракт

Со длабинска и екстензивна обработка на основните атрибути, што го сочинуваат битието на сервисната ориентација, во трудот се апострофира примордијалното значење на овој фундаментален принцип, кој е втемелен како супстанцијален елемент во современата европска административна архитектура. Во овој контекст, посебно се нагласува потребата во општественото милје на земјите со атрофирани и дисфункционални институции да се посеете семето на сервисната ориентација и да се обезбеди благопријатна клима за негово успешно вирење. Премисите на начелото на сервисната ориентација мора да се имплантираат во менталната матрица на административците и да станат основен супстрат во нивното професионално портфолио, со цел во фокусот на нивната суштествена мисија на дејствување да биде „неговото височество“ – клиентот. Во трудот акцентот се става на одредени идејни решенија, мерки и препораки, кои како своевидна граѓа би требало да послужат како инспиративна парадигма за воспоставување на контурите на професионално и вредносно искристализирана администрација што ќе биде сервис на клиентите–даночните обврзници (граѓаните и правните субјекти). Ваквиот ресетиран и новокомпониран административен ентитет ќе претставува супститут на ретроградната и анахрона, безлична, ригидна, формалистичка, дехуманизирана, вазална и сервилно индоктринирана бирократија.

Клучни зборови: сервисна ориентација, администрација, службеници, клиенти, услуги.

Abstract

With deep and extensive work and processing on the basic attributes that are main elements of the service orientation, in the labor the apostrophe is put on the primordial meaning in this fundamental policy that is founded as a substantial element in modernistic European administrative architecture. In the context, we put accent on the need to plant the seed of service orientation of the social milieu in the countries with obsolescent and dysfunctional institutions and to achieve good climate for its successful thrive. The premises of the principle of the service orientation must be implant in the mental matrix in the administratives and to become basic substrate in their professional portfolio, in order to put the client – “his majesty” in the focus of their action. In the labor we put the accent on certain solutions, measurement and recommendations, which are so-called building and should be served as brainwave paradigm in regenerating the contour of professional and valuable crystallized administration that would be the service of the clients (citizens and legal entities). This reset and new composed administrative entity will portray the substitute of retrograde and anachronistic, impersonal, rigid, formalistic, dehumanizing, vassal and servile indoctrinated bureaucracy.

***Key words :** service orientation, administration, clerk, service.*

ВОВЕД

Администрацијата е инфилтрирана во сите пори на општественото ткиво, односно рефлексите на нејзините дејности пулсираат во сите сегменти на живеењето. Јавната администрација е вечен сопатник на човекот од „колепка до гроб“, што значи таа е присутна во сите фази или етапи од неговиот живот.

Кога граѓаните имаат потреба да остварат одредени права, кои им ги гарантираат нормите на позитивното право (на пример, право на детски додаток, стипендија, право на пензија, право на основна

MECHANISMS OF EXTERNAL CONTROL OF THE POLICE AND THE MOST EFFECTIVE MODEL FOR REPUBLIC OF MACEDONIA

Avziu Kebir, PHD, State University of Tetovo

e-mail: gebiravziu@gmail.com

Abstract

In all democratic countries, the police is placed in the center and it is the symbol of the country. Surely the police is one of the most important and most visible institution in society and it is responsible for several functions among which the most important is the protection of human rights and freedoms. But in this regard the police is the most controversial institution that according to all indicators it mostly violates human rights. Therefore in all European states it is required to establish mechanisms for controlling the justice, which means that in cases where police officers are investigated for various abuses and unprofessional conduct, the investigation should be conducted by external independent mechanisms that are not part of the government and police. Republic of Macedonia is one of the few European countries where the police is still controlled only by internal mechanisms, because there is not yet established the so-called external mechanisms or external civil control of police. Republic of Macedonia has repeatedly been criticized for inefficient and ineffective investigating because of the involvement of police officers and their police abuses. European institutions consider the idea that police are controlled by themselves is absolutely unacceptable, because it allows police to act arbitrary and irresponsible towards citizens, while investigations in such cases are not objective and under various pressures. In this paper will list all external mechanisms that control the police and in particular outline of a story of a new model that would be suitable for Macedonia and other countries.

Keywords: *Mechanism of External Control, Police, Mechanism of Internal Control, Independent Commission etc.*

МЕХАНИЗМИТЕ НА НАДВОРЕШНА КОНТРОЛА НА ПОЛИЦИЈАТА И НАЈЕФЕКТИВНИОТ МОДЕЛ ЗА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Вовед

Македонија е ретка демократска држава, каде полицијата се контролира само од внатрешни механизми кои се дел од полицијата и досега земјата не успеала да изгради надворешни независни механизми, како што постојат во другите европски држави. Ние живееме во време кога радикално се менуваат ставовите спрема полицијата, па и према правото воопшто. Како никогаш порано, се прават напори да се инкорпорираат основните механизми за контрола на полицијата, особено кога таа применува сила. Навистина, полицијата е сместена во самиот центар на државата и по природа на работите, таа претставува една од најважна и највидлива институци во општеството. Таа е симбол на државата, но во случаите кога се употребува сила, тогаш таа е најконтраверзниот орган, додека пак законитоста, оправданоста и професионалноста на употребената сила секогаш е дискутабилна. Затоа, секоја држава која претендира да биде демократска, таа мора во случаите кога полицијата употребува сила (особено огнено оружје), со смртни последици, тешки телесни повреди, случаи на тортура и сл. покрај постојните внатрешни механизми, во контрола да се вклучат и надворешни независни механизми. Сведоци сме дека денеска повеќе од било когаш се зборува за владеењето на правото или правна држава во која максимално ќе се заштитат и почитуваат човековите права и слободи, особено во *предистражна постапка*. И навистина е така, кога човекот се наоѓа пред полициските службеници, несомнено е дека постои потенцијална опасност на истиот да му бидат загрозувани правата и слободите. Но, и да не постои таква опасност, кога човекот се наоѓа пред полициските службеници, се јавува на страв, негодување, возбуда и сл. По своја природа полициските постапки се најконтраверзни од целокупната кривична постапка, бидејќи практиката на многу јасен начин покажува дека овој е најкритичниот период, каде лесно може да се загрозува човековото достоинство. Ниеден разумен човек нема да помисли дека приведените може да биде физички малтретиран од страна на судија, но секој ќе се посомнева во полицискиот службеник, во текот

ПОТРЕБАТА ОД ЕДИНСТВЕН СИСТЕМ ЗА ЦИВИЛНА ЗАШТИТА ВО МАКЕДОНИЈА

**Д-р Драган Веселинов, Регионален центар за управување со кризи-
Штип, Македонија,**

e-mail: dragan_veselinov@yahoo.com

Апстракт

Појавата на опасностите и загрозувањата независно дали се предизвикани од страна на човекот или пак се дело на природата влијаат врз опстанокот и просперитетот на целокупната цивилизација. Како одговор односно овозможување на соодветна заштита и спасување на луѓето, растенијата, животните и материјалните добра се создаваат разни механизми и апарати кои обединети го претставуваат системот за цивилна заштита. Во Македонија денес цивилна заштита е претставена преку два паралелни система (заштита и спасување и управување со кризи) со преклопување на своите задачи и цели со што е доведено во прашање нејзиното функционирање. Поради тоа неопходно е нивно обединување и создавање на соодветен и единствен систем за цивилна заштита со цел за соочување со денешните опасности и загрозувања.

***Клучни зборови:** цивилна заштита, заштита и спасување, управување со кризи, систем.*

Вовед

Се позачестената изложеност на населението и материјалните добра во Македонија од појавата на разни видови опасности и загрозувања, а посебно од елементарните непогоди ја наметнува неопходноста од цивилната заштита. Поради нејзината комплексност во извршувањето на своите цели и задачи како во секое општество така и во нашето претставува систем кој овозможува соодветна заштита и

спасување на населението и материјалните добра. Меѓутоа ситуацијата со денешната цивилна заштита во Македонија е поинаква во однос на тоа што била претходно и е доведено во прашање нејзината функционалност и способност за извршување на своите цели и задачи. Со појавата на системот за управување со кризи и системот за заштита и спасување а врз основа на нивна анализа во делот на функционирањето и поставеноста се согледува на едно преклопување на своите ингеренции со што доаѓа до проблем во делот на превенцијата и справувањето со ризиците и опасностите. Појавата на ваквите проблеми ја прави цивилната заштита немоќна во заштита и спасувањето на населението и материјалните добра во државата кои веќе ги чувствуваат и трпат последиците од се почестата појава на елементарните непогоди. Поради сето ова неопходно е решение со кое би се создал единствен систем за цивилна заштита а со тоа и соодветен и унифициран механизам за одговор при појава на разни видови опасности и загрозувања. Така со согледување на недостатоците и проблемите со кои денес се соочува цивилната заштита, како и нивно отстранување и решавање би се постигнало потребното и соодветно ниво на нејзината функционалност и ефикасност.

Цивилната заштита во Македонија од 1991 до 2005 година

Низ историјата човекот како индивидуа но и како колектив се бранел и заштитувал од секви видови на опасности (елементарни непогоди, воени и сл.). За таа цел создавал разни видови на одбранбени и заштитни механизми и системи. На тој начин успевал да се заштити и спаси но и да ја зачува средината во која живеел.

Република Македонија по нејзиното осамостојување во 1991 година за заштита и спасување на населението и материјалните добра од разни видови на опасности имаше систем за цивилна заштита. Всушност овој систем беше наследен од претходниот кој функционираше во рамките на федерацијата Југославија во чиј состав влегуваше и Македонија. Тој претходен систем на цивилна заштита се градеше и усовршуваше повеќе од четири децении. Пред распадот на федерацијата беше воспоставен и на некој начин функционираше во секој сегмент на општественото уредување. Со тоа беа задоволени потребите за заштита и спасување на населението и материјалните добра.

КВАЛИТЕТНО РЕГУТИРАЊЕ НА КАДРИ КАКО ПРЕДУСЛОВ ЗА УСПЕШНО РАБОТЕЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ

М-р Слацина Стефанова, Економски факултет, Универзитет “Гоце
Делчев” Штип, e-mail: slagana.stefanova@ugd.edu.mk

Проф. д-р Трајко Мицески, Економски факултет, Универзитет
“Гоце Делчев” Штип, e-mail: trajko.miceski@ugd.edu.mk

Апстракт

Денес организациите работејќи под силен притисок од окружувањето и самите стеикхолдери се соочени со предизвикот за остварување на високи добивки со оптимални вложувања во ресурси. Притоа, може да се тргне во погрешна насока доколку човечките ресурси се третираат на ист начин како и останатите ресурси. Човечките ресурси не се само најзначаен ресурс на една организација, туку и најскап и најпроблематичен ресурс и затоа за нив треба да се покажува највисок степен на внимание и интерес. Во време на постојани промени, рецесии и висока конкурентност, секој организациски субјект мора да ги преземе сите активности со цел да го избере најсоодветниот работник за работното место кое го нуди. Во тој поглед правилното регрутирање како круцијален фактор на менаџментот на човечки ресурси има најголемо влијание врз перформансите на една организација. Всушност самото регрутирање влијае врз целокупните резултати на организацијата, бидејќи од квалитетот на вработените зависи квалитетот на работењето на организацијата. Во трудот, табеларно и графички, се прикажани резултатите од направеното истражување за процесот на регрутирање, спроведено во повеќе претпријатија, кои покажуваат дека не се користат адекватни критериуми при регрутирањето и не спроведува сеопфатна регрутација.

Клучни зборови: човечки ресурси, менаџмент, кадри, стеикхолдери, регрутација, конкурентска способност, перформанси

Вовед

Основна задача и функција на менаџментот на човечки ресурси претставува расположливоста со работна сила која е основа на секое претпријатието. Така, еден од најважните предизвици на менаџерот за човечки ресурси претставува пронаоѓање на способни работници со кои ќе се пополнат слободните работни места. Оваа функција претставува многу повеќе од обично вработување. Сите регрутери вршат објава на огласи за работни места со точно наведени услови во него, без отстапки, и бараат исполнување на наведените услови, а со тоа прават и сопствена база на податоци за потенцијалните кандидати. Регрутацијата на соодветен апликант за работа може да го детерминира успехот на бизнисот, затоа организациите се во постојана конкуренција за најважниот ресурс: *квалификуван и добро запознаен со работата, кадар*.

Во практиката се користат повеќе методи за вработување вклучувајќи повеќе стандардизирани чекори кои треба да бидат разбирливи не само за работодавецот и за менаџерот на човечки ресурси, туку за сите воопшто.

Некои луѓе го користат поимот регрутација наместо вработување.¹Регрутацијата е само еден чекор во вкупниот процес на вработување, но во самиот центар на вниманието. Во време кога во фокусот на повеќето организации е ефикасно и ефективно водење на организацијата, регрутирањето на вистинската личност за таа работа е врвен приоритет ако организациите претендираат да бидат успешни. Една успешна организација треба да биде во можност да ги ангажира најквалификуваните кадри по конкурентна цена.

Процес на регрутација

Регрутацијата овде да ја дефинираме како процес на утврдување, барање и привлекување кандидати чии лични особини,

¹ Mahapatro, B.Bhusan (2010). *Human resource management*, New Age International(P) Ltd.Pubishers, New Delhi, 63

**STRATEGIC MANAGEMENT AND ITS IMPLEMENTATION IN
HUMAN RESOURCES IN THE PUBLIC SECTOR IN THE
REPUBLIC OF MACEDONIA**

**Ph.D Sejdi Xhemali, Assistant at the Faculty of Business Administration
– Kumanovo, Macedonia, e-mail: sejdi_xh@hotmail.com**

Mr.sc Shkumbim Shabani, State University of Tetovo, Macedonia

Abstract

Today, more than ever, the need for strategic management in the public sector is emphasized. The efficient public administration in the era of results-oriented management requires public organizations to develop the capacities of strategic management, the process of central management that integrates all the activities and functions, and directs them towards advancement of the strategic agenda of the organization. As an essential and functional part of the public sector are the human resources. In this paper we will discuss several important moments that affect the efficiency of the public sector and the direct connection to the human resources which are fundamental part of the public sector. First of all will be considered what the implementation of the strategic management can contribute in human resources in the public sector in the Republic of Macedonia. Furthermore, we will review the structure of human resources in the public sector in the Republic of Macedonia and the application of the framework agreement as part of a strategy to bring the public sector to the multiethnic composition of end users in the Republic of Macedonia. Also, a review will be given of the role of the Government of the Republic of Macedonia in strengthening the capacity of state employees and innovation of the Government through the introduction of E-Systems and undertaken guidelines to improve the public administration. In continuation, an account will be given of the decision making process as part of the structuring of human resources in the public sector in the Republic of Macedonia and dependence in decision making on good distribution of human resources according to the guidelines of strategic management. As a conclusion guidelines for

improving the capacity of human resources in the application of strategic management are given and the latest findings from recent research conducted in public institutions about the need for additional training to improve the expertise of human resources in public institutions are provided.

Keywords: *strategic management, human resources, public sector, decision making, Republic of Macedonia.*

Strategic management and its implementation in human resources in the public sector in the Republic of Macedonia

The process of strategic management of human resources in developed countries and developing countries started since 1980. However, at first it was only located in the private sector and so that later that process moved to the public sector. Due to the fast economic development, much more present electronic communications, as well as timely and efficient satisfaction of the citizens had a huge impact on the future course of management of human resources.

Gradually the surrounding itself have influenced upon the Republic Macedonia, too. The conditions set by the EU for the accession of the Republic of Macedonia in the EU also cover the human resources. Since human resources are a fundamental part of the organization and the driving element in its progress it should be seriously understood when referring to this issue as per its nature this part of the organization is very sensitive.

There are several elements that must be taken into consideration when discussing the strategic management of human resources in the public sector:

1. Structure of human resources - bringing the public sector closer to the citizens;
2. The role of the Government of the Republic of Macedonia in the improvement of the public administration;
3. The decision making in the public sector.

ФУНКЦИОНАЛНОСТА НА МАКЕДОНСКИОТ ИЗБОРЕН МОДЕЛ КАКО ПРЕТПОСТАВКА ЗА ПОУСПЕШНО КОНСОЦИЈАТИВНО СПОДЕЛУВАЊЕ НА ВЛАСТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**М-р Никола Амбарков, докторанд на Школа за докторски студии
при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Македонија**

e-mail: ambarkov_ve@yahoo.com

Апстракт

Темата на овој труд е да се разгледа функционалноста на македонскиот изборен модел, и какви претпоставки создава тој за подобра консоцијација во политичкиот систем на Република Македонија. Република Македонија е повеќе од погоден пример за ваква анализа, бидејќи таа во своето повеќе од дводецениско демократско искуство, ги испроба сите три преобладавајќи изборни модели, кои науката за изборните системи ги посочува (мнозинскиот, паралелниот и пропорционалниот). Во периодот кога се применуваше мнозинскиот модел 1990, 1994, и паралелниот 1998, елементите на консоцијација во институциите на македонскиот политички систем повеќе се негуваа низ политичката прага, отколку преку системски загарантирани решенија, кои се искристализираа со Охридскиот рамковен договор и уставните амандмани од 2001-та. Иако во Охридскиот рамковен договор не беше експлицитно спомената реформата на изборниот модел, сепак воведувањето на пропорционалниот модел, беше на линија на она што Блејз го посочуваше како „логично продолжение на поддршката за принципите на демократија“ во едно постконфликтно општество, какво што беше македонското по 2001-та. Функционалноста на македонските изборни модели во овој труд е евалуирана во согласност со петте критериуми кои треба да ги задоволи секој еден изборен модел за да се прогласи како таков, а се посочени од еден од бранд авторите во науката за изборните системи, Дитер Нолен, а тоа се начелата на репрезентација, партиципација, концентрација, едноставност и легитимност. Целта на овој текст е да покаже дека пропорционалниот изборен модел останува да има несомнена аналитичка предност над другите

изборни модели во консоцијалните демократии, вклучително и за македонскиот консоцијативен модел. Во трудот ќе се посочат и определени сугестии за унапредување на функционалност на актуелниот македонски изборен модел со цел да се подобрат вкупните консоцијативни процеси во земјата.

Клучни зборови: изборни модели, консоцијација, функционалност, политички систем, Република Македонија.

THE FUNCTIONALITY OF THE MACEDONIAN ELECTORAL MODEL AS PREREQUISITE FOR BETTER CONSOCIATIONAL POWER SHARING IN REPUBLIC OF MACEDONIA

**M.Sc. Nikola Ambarkov, PhD Candidate at the Doctoral School of
University of Ss. Cyril and Methodius Skopje, Macedonia**

e-mail: ambarkov_ve@yahoo.com

Abstract

The theme of this paper is to consider the functionality of the Macedonian electoral system, and what assumptions it creates for better consociation in the political system of the Republic of Macedonia. Macedonia is a more suitable example for this analysis because it has more than two decades of democratic experience, and has tried all three predominant electoral models that electoral science indicates (majoritarian, proportional and parallel). In the period of implementing the majority model in 1990, 1994, and the parallel one in 1998, the elements of consociationalism in institutions of Macedonian political system were increasingly nurtured through political pragmatism rather than through systemic guaranteed solutions, which are crystallized in the Ohrid Framework Agreement and the constitutional amendments of 2001. Although the OFA was not

**СОВЕТ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА
ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ**

Проф. д-р Юлия Владимировна Самович,

**Юридический факультет Кемеровского государственного
университета, (Российская Федерация), E-mail: sazhar1@pisem.net**

Аннотация

Статья посвящена вопросам деятельности Совета по правам человека Организации Объединенных Наций. Демонстрируется краткий исторический экскурс в историю создания в рамках структуры Экономического и Социального совета ООН органов, чьи задачи и цели связаны с защитой прав личности - Комиссии по положению женщин (1946) и Комиссии по правам человека (1947). Более подробно автор останавливается на работе Комиссии по правам человека и деятельности ее структурных подразделений: предметноориентированных Рабочих и Специальных групп, Подкомиссии по предупреждению дискриминации и защите меньшинств (впоследствии была переименована в Подкомиссию по поощрению и защите прав человека). Анализируются основные полномочия Комиссии, основные этапы развития данного органа, эволюция процедуры рассмотрения индивидуальных жалоб «процедуры 1503», а также причины, послужившие поводом для замены Комиссии по правам человека в ныне действующий Совет по правам человека, как вспомогательный орган Генеральной Ассамблеи ООН. Автор характеризует основные полномочия, структуру, состав Совета по правам человека, уделяя особое внимание новеллам процедуры рассмотрения индивидуальных жалоб. Дается оценка основных достижений работы данных органов, как в период функционирования Комиссии, так и Совета. В заключении исследования, автор делает некоторые выводы относительно эффективности существующей системы универсальных международных органов по защите прав человека, в том числе с позиции их популяризации на внутригосударственном уровне, а также предлагает определенные пути совершенствования ситуации,

используя возможности как межгосударственной, так и международной процедуры.

Ключевые слова: *Совет по правам человека, защита.*

Основную роль в создании и функционировании органов по защите прав человека в международном сообществе играет Организация Объединенных Наций. Ее органы (главные и вспомогательные), специализированные учреждения и т. д. в том или ином объеме занимаются вопросами прав человека.

Экономический и Социальный Совет, является одним из таких органов, в его функции входит составление «рекомендаций в целях поощрения уважения и соблюдения прав и основных свобод для всех» (п.2 ст.62 Устава); подготовка для Генеральной Ассамблеи проектов конвенций (п.3 ст.62) и др.

Уставом Организации Объединенных Наций ЭКОСОС учреждён в качестве главного органа, отвечающего за координацию деятельности 14 специализированных учреждений ООН, девяти функциональных комиссий и пяти региональных комиссий в экономической и социальной сфере. Совет является также центральным форумом для обсуждения международных экономических и социальных проблем и выработки рекомендаций в отношении политики для государств-членов и системы Организации Объединенных Наций, получая доклады от 11 фондов и программ ООН.

В сферу деятельности Экономического и Социального Совета входят:

- содействие экономическому и социальному прогрессу, в том числе повышению уровня жизни и полной занятости населения;
- выработка способов разрешения международных проблем в экономической и социальной областях и в области здравоохранения;
- содействие международному сотрудничеству в сфере культуры и образования;
- создание условий для всеобщего уважения прав человека и его основных свобод.

МОДЕЛИ НА ГЛАСАЧКО ОДНЕСУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

М-р Душко Петров, Македонија, e-mail: petrov_dusko@hotmail.com

Апстракт

Гласачкото однесување е форма на политичко однесување кое е производ на клучните фактори на влијание (интерни и екстерни) што го детерминираат изборот на поединецот при реализација на неговото гласачко право, односно непосредното гласање на демократски избори. Постојат повеќе модели на гласачко однесување: модел на партиска идентификација - Првата теорија за гласачко однесување се заснова на смисла на психолошка поврзаност која луѓето ја имаат кон партиите. Избирачите се сметаат за луѓе кои се идентификуваат со партијата, во смисла на тоа дека се долгорочни поддржувачи кои ја сметаат партијата за „нивна“ партија; социолошки модел - го поврзува гласачкото однесување со групното членство, тврдејќи дека избирачите тежнеат да прифатат една гласачка шема која ја прикажува економската и социјалната позиција на групата на која ѝ припаѓаат; модел на рационален избор - го свртува вниманието кон поединецот, настрана од социјализацијата и од однесувањето на општествените групи. Во овој поглед, гласањето се смета рационален акт, во смисла на тоа дека одделни избирачи одлучуваат за својот партиски фаворит врз основа на личниот интерес; модел на доминантна идеологија - радикалните теории на гласање тежнеат да го нагласат степенот до кој личните избори се обликувани од процес на идеолошка манипулација и контрола.

Клучни зборови: гласачко однесување, избори, политички партии, Македонија

MODELS OF VOTING BEHAVIOR IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Dusko Petrov MSc, Macedonia, e-mail: petrov_dusko@hotmail.com

Abstract

A voting behavior is a form of political behavior which is a product of the key factors of influence (internal and external) that determine the choice of the individual in the realization of his right to vote, or to voting directly on democratic elections. There are several models of voting behavior: *model of party identification* - the first theory of voting behavior is based on a sense of psychological connection that the people have to parties. Voters considered for people who identify with a party, in the sense that are long term supporters who consider the party of "their" party; *sociological model* - is connects voting behavior with group membership, claiming that voters aspire to accept a voting chart showing the economic and social position of the group they belong; *model of rational choice* - turns his attention to the individual, aside from socialization and behavior of social groups. In this regard, the vote is considered rational act, in the sense that the individual voters decide the in favorite party based on personal interest; *model the dominant ideology* – radical theories of voting to emphasize the extent to which personal choices are shaped by a process of ideological manipulation and control.

Keywords: *voting behavior, elections, political parties, Macedonia*

Вовед

Гласачкото однесување е јасно обликување од краткорочни и долгорочни влијанија. Краткорочните влијанија се специфични за одредени избори и не дозволуваат да се извлечат заклучоци за гласачките шеми во целост. Главното краткорочно влијание во економијата го одразува фактот дека обично постои поврзаност меѓу популарноста на владата и економските променливи, како што се: невработеноста, инфлацијата и расположливиот доход.

Изгледа дека во оваа ситуација, оптимизмот за нечии материјални состојби (т.н. поволен фактор) е важен. Често се потврдува дека владите се трудат да создаваат предизборен бум, со надеж дека ќе се зголемат шансите да бидат повторно избрани. Шансите дека

ДИСКРИМИНАЦИЈАТА ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА МИГРАНТИТЕ И НА ГРАЃАНИТЕ ОД НОВИТЕ ЕУ ЗЕМЈИ-ЧЛЕНКИ

Наташа Постоловска, Универзитет „Гоце Делчев,, Штип, Правен факултет, e-mail: natasha.postolovska@euda.eu

Апстракт

Истражувањето на тема „Дискриминацијата во Европската унија на мигрантите и на граѓаните од новите ЕУ земји-членки,, има за цел да направи споредба за (не)еднаквиот третман на луѓето од новите земји-членки на Унијата и на мигрантите со државјаните од постарите земји-членки на Унијата во смисла на остварувањето на нивните основни човекови права. Преку две перспективи, *првата*, Дискриминацијата и нееднаквиот третман на државјаните од „новите,, и „старите,, членки на Унијата преку анализа на правната рамка и фактичката состојба; и *втората*, Дискриминацијата и нееднаквиот третман на државјаните од трети земји (мигрантите) кои по различни основи се обидуваат или се стекнале со право на престој во државите-членки на Унијата; ќе се направи обид да се согледа фактичката состојба, наспроти гаранциите во законодавството на Европската Унија поврзано со правото на слободно движење на мигрантите и граѓаните на новите земји-членки на ЕУ. Имајќи ги предвид причините за миграција, поврзано со правата на слободно движење на мигрантите и на граѓаните од новите земји-членки, како на државјаните на Унијата, така и на државјаните од трети земји, конкретно, преку вработувањето и семејното обединување, ова истражување ќе направи обид да ги компарира процедурите за стекнување со право на престој во некои од државите –членки на Унијата. Имено, правото на слободно движење на државјаните на Унијата во рамките на Европската унија е детерминирано од неколку фактори, а и од самиот статус на државите од која тие доаѓаат, иако сите *de jure* се државјани на Унијата. Од тие причини, неопходно е да се дефинира правната рамка за државјанството на Унијата и основите за недискриминација, како и развојот на миграционите политики на Европската унија. Исто, важно е да се изгради сеопфатна европска миграциона политика и заедничка агенда за интеграција на мигрантите кои ги

исполниле условите за престој. Ова претставува и предуслов за еднаков третман и треба да го овозможи пристапот на мигрантите до сервисите во државата-домаќин. Затоа, клучни области на интервенција во насока на гаранција на еднаквоста и овозможување на целосно уживање на човековите права на мигрантите во Европската унија се вработувањето, како најчеста причина за миграција и семејното соединување. Доколку се интервенира во истите, ќе се постигне интеграција на мигрантите во државата-домаќин и воедно, ќе се оствари идеалот содржан во една од четирите слободи на Европската унија, слободното движење на луѓе.

Клучни зборови: дискриминација, државјанство на Унијата, миграциони политики

ВОВЕД

Генерално, слободата на движење им овозможува на граѓаните на Европската унија (ЕУ) да се преселат и да живеат и во друга земја, членка на Унијата. Слободата на движење е еден од основачките принципи на ЕУ. Таа е во функција од создавањето на Европската економска заедница и првенствено е дизајнирана за поддршка на економиите на земјите од ЕУ преку обезбедување на мобилна работна сила.

Кој има право на слобода на движење? Првично, ЕУ овозможува слобода и право на движење само на лица кои се преселиле во друга земја-членка со цел да најдат работа или се самовработени. Доколку лицето е во работен однос, ги има истите права како и државјаните на таа земја за да пристапи до бенефициите на системот, како што се здравството, образованието и сл. Работниците и самовработените граѓани на Унијата, исто така, може да ги донесат и членовите на нивните семејства, кои имаат пристап до истите бенефиции како и државјаните на земјата домаќин, но под одредени услови. Слободата и правото на движење се прошири и на другите категории граѓани на ЕУ кои не се работници или самовработени. Сепак, овие граѓани имаат помалку права, бидејќи тие не придонесуваат на ист начин за развој на економијата на земјата -домаќин. Слични правила се

КОНЦЕПТИ И ТЕХНИКИ НА УБЕДУВАЊЕ И МАНИПУЛАЦИЈА ВО ТЕКОТ НА ИЗБОРНАТА КАМПАЊА

Јован Ананиев, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ -
Штип, Македонија, e-mail: jovan.ananiev@ugd.edu.mk

Апстракт

Во овој труд се објаснети концептите на убедувањето и манипулацијата како и техниките кои преку кои се остваруваат овие концепти. Исто така, се прави спој меѓу овие техники и изборната кампања, затоа што изборната кампања претставува најинтензивен политички процес во кој тие доаѓаат до израз.

Изборната кампања е најважниот период во еден предизборен период, без разлика дали станува збор за национални или локални избори. Тогаш, главната цел е политичките актери (политичките партии или кандидатите) да придобијат поголем на гласачи кои ќе гласаат за нив. Во тој процес на придобивање на гласачи се употребуваат различни техники на убедување и манипулирање, кои меѓусебно навидум се слични но имаат голема разлика. Во трудот се дава објаснување на разликите меѓу нив и се објаснува кога најчесто се користат.

Манипулацијата многу почесто се користи кога се прави напад на противникот или, пак, одбрана или кога се сака да се минимализира одреден успех на некоја програма која била реализирана или, пак, да се максимализира неуспехот од истата. Убедувањето е секогаш насочено кон гласачката јавност, но и кога целта е да се пренесе порака кон неа манипулацијата е неизбежниот декор кога се затскриваат одредени факти или, пак, се предимензионираат.

Во трудот се прави споредба меѓу употребата на овие концепти во предизборната кампања и другите политички процеси како на пример кампањите за промоција на одредени владини мерки, јавната дипломатија, постојаните активности на политичките партии во меѓуизборниот период.

1. **Убедувањето како карактеристика на политичката пропаганда**

Уметноста за “влеење со човековиот ум со зборови” било преокупација на филозофите кои твореле уште пред Платон и Аристотел. Но, за оваа појава, се до почетокот на минатиот век, немало напори емпириски да се истражи за да се утврди зошто убедувањето успева и како тоа се рефлектира врз луѓето.

Во првата половина на 20-тиот век, забележителни се четворица автори, секој во својата област, кои дале значаен придонес во проучувањето на персуазијата како процес. Првиот од нив е политикологот Ласвел кој изработил дескриптивна студија за главните пропагандни кампањи, фокусирани на главните комуникациски проблеми кои ги имаат поставено националните елити во текот на Првата светска војна, како и од страна на тоталитарните режими кои влијаеле врз масите во текот на големите депресији. Тој има формулирано сет на теоретски категории за анализа на ефектите, од кој сет, еден од елементите е и персуазивноста и иницира систематски техники за анализа на содржина.

Втората значајна фигура е социологот Лазарсфелд кој изработил нови методи за истражување на влијанието на мас медиумите врз однесувањето на гласачите, како и врз структурализацијата и вредностите кај масовната публика. Користејќи ги резултатите од анкетните истражувања спроведени во изборните кампањи во САД, но и од панел истражувањата за јавните реакции на радио програмите, тој со своите колеги има развиено модели на комуникациски мрежи и модели на вкрстени притисоци.

Третиот истражувач е психологот Левин чии студии се насочени кон проучувањето на силните бариери за промени кои ги имаат креирано примарните и секундарните групи со кои индивидуите се врзани. Еден од неговите експликативни концепти за вреднување на резистентноста од новите форми на општествен притисок е создавањето на контрапритисок преку групни норми. Кога би се поставило прашањето зошто индивидуата ја прифаќа или одбива персуазивната порака, тој, врз основа на своите истражувања, утврдил дека таа порака е во склад со групната норма, како што се неговото семејство, неговата работна група и општествената група со која се идентификува (пријатели, членови на одреден клуб или здружение, навивачи и сл.).

LEGISLATIVE VIEW OF THE CONDITIONS AND THE PROCEDURES FOR APPOINTMENTING AN AMBASSADOR

**Dejan Marolov PhD, Goce Delchev University, Faculty of Law, Stip,
Republic of Macedonia, e-mail: dejan.marolov@ugd.edu.mk**

Abstract:

The legal framework of the conditions and the procedures for appointing an Ambassador of the Republic of Macedonia has been given by the Law on Foreign Affairs. There is a relatively good legal framework for the appointment of new ambassadors, which is largely similar to the legal framework of the countries in the region. However, the Macedonian legal framework has its own specifics. This paper will mostly rely on qualitative research methods.

Keywords: *Ambassador, conditions, procedures, Law on Foreign Affairs*

Introduction

This paper analyses and comments the legal framework which regards the conditions and the procedures for appointment of an Ambassador of the Republic of Macedonia, which has been given within the Law on Foreign Affairs from 2006. Although it has passed considerable time since the adoption of the Law on Foreign Affairs, through which some changes were made, there were not sufficient serious analysis of the anticipated legal solutions about the conditions and the procedure for the appointment of an ambassador. Therefore, this paper deals with this issue in two parts. The first one analyses and comments the conditions and the second one analyses and comments the procedures for appointing an ambassador.

Conditions provided by the Law on Foreign Affairs

All the necessary conditions for a person to become an Ambassador of the Republic of Macedonia are listed in Article 36 of the Law on Foreign Affairs¹.

As first condition is mentioned the existence of citizenship of the Republic of

¹ Article 36 from the Foreign Affairs Law, Official Gazette of the Republic of Macedonia no.46 from 11.04.2006

Macedonia, which means that exclusively a citizen of RM (Republic of Macedonia)² can be an Ambassador. This requirement sounds completely reasonable, because, as a person with such function and authorizations, he/she must possess only the citizenship of the country he/she represents abroad.

The second pointed condition is having high education. To possess high education, in order to be able to represent the own country as ambassador³ is quite logical, too. However this is not detailed explained, i.e. it is not clear what kind of high education is required. This theoretically gives people who have never met social sciences possibility to fulfil this condition. We propose making some further changes of this point, i.e. concretizing in direction of reducing the high education condition only in the area of diplomacy or political-legal sciences or at least in social sciences as more general field.

The third condition is to have active (very good) knowledge of two foreign languages⁴. There is also a sub – condition, which is, at least one of these languages must be an official language in the UN⁵ (United Nations). In addition, if an ambassador has been sent to a country with official language, which is different from those of the official usage in the UN, it is also required basic knowledge of the host language. The third condition arises from purely practical reasons. In order to represent the own country abroad, the ambassador must carry out certain official and unofficial communications with the authorities and the local population during the performance of this function. The request for at least elementary knowledge of the host language is a kind of recognition of the reality that the Republic of Macedonia as a pretty small country features limited opportunities in the diplomatic sector, i.e. cannot provide candidates with good host language knowledge in each country the Republic of Macedonia has an embassy. It would be ideal, if every Macedonian embassy had diplomatic staff with proficient knowledge of the host language. However this solution still remains valid.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish

МИГРАЦИЈАТА ФЕНОМЕН НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА

Росе Смилески, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје - придружна членка, e-mail: smile@va.edu.mk

Љупчо Шошоловски, Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје - придружна членка, e-mail: ljupco_sosolovski@hotmail.com.mk

Апстракт

Општите услови и причини кои придонесуваат за појава на миграцијата се глобализацијата и интернационализацијата на пазарот на трудот и разликите во животниот стандард помеѓу државите. Оттука, зголемувањето на миграцијата е еден од највидливите и најзначајни аспекти на глобализацијата односно зголемувањето на бројот на луѓе кои се преселуваат (мигрираат) во рамките на државите и преку нивните граници, барајќи подобри можности за вработување и животен стандард. Во зависност од обемот и динамиката, како и видовите на миграционите движења, меѓународните миграции може да имаат значајно влијание како врз развојот на населението, така и врз социјалниот и економскиот развој на земјата. Оттаму, нивното континуирано проучување е мошне важно за националното планирање на демографскиот и социо-економскиот развој. Дејството на внатрешните миграции врз демографските состојби е двојно. Тоа, од една страна директно влијае на бројната состојба, територијалниот распоред и структурите на населението, а од друга страна, ги детерминира и наталитетот и морталитетот заради последиците од половата и старосната структура на населението. Последиците во деловите од кои се иселуваат се недостаток на работноспособно население и неискористен физички капитал (земја и слично), а во деловите во кои се доселуваат е вишок на работна сила, невработеност, сиромаштија, зголемена густина на население и намалување на квалитетот на животот. Еден од позначајните чинители кои ги предизвикуваат миграциони движења и има силно влијание врз нив е и глобалната реорганизација (моменталната состојба) на пазарот на трудот и високиот процент на учество на младите во вкупната стапка на невработени лица. Вработувањето на младите, вклучувајќи ги и оние со повисоко ниво на образование, останува сериозен проблем

со цел намалување на младата емиграција или во светот позната како одлив на мозоци. Превенцијата од идно мигрирање на младите луѓе наложува заеднички напори на многу институции и приод насочен кон подобрување на животниот квалитет на младите од сите аспекти (образование и квалификација, работа и професионално оспособување, семејство и деца, домашни услови за живот, личен развој, учество во граѓанското општество и др.) Националните и интернационалните политики треба да се рефлектираат врз миграцијата кон нејзин одржлив развој, и јасна заштита на правата на мигрантите кои многу често се игнорирани во обид да се контролира нивното движење.

Клучни зборови: пазар на трудот, глобална реорганизација, одлив на мозоци, превенција, животен стандард

MIGRATION AS A PHENOMEN OF GLOBALIZATION

**Rose Smileski, University „Goce Delchev“ Stip, Military academy
„General Mihailo Apostolski“ Skopje- associate member,**

e-mail: smile@va.edu.mk

**Ljupco Shosholovski, University „Goce Delchev“ Stip, Military
academy „General Mihailo Apostolski“ Skopje- associate member,**

e-mail: ljupco_sosolovski@hotmail.com

Abstract

The common conditions and reasons that contradict for the migration are: globalization and internationalization of the labor market and differences in the life standards between countries. From here the increase of migration is one of the most important aspects of globalization or the increase of the number of people that are moving (migrating) in the frames of the countries and

ОДНОСОТ ПОМЕЃУ ИНДИВИДУАЛНИОТ И КОЛЕКТИВНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА МЛАДИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Доц. д-р Елеонора Серафимовска, Универзитет “Св. Кирил и Методиј”, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје

e-mail: eleonora@isppi.ukim.edu.mk ; elejana@yahoo.com

Доц. д-р Маријана Марковиќ, Универзитет “Св. Кирил и Методиј”, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје

e-mail: marijana@isppi.ukim.edu.mk ; vaogma@yahoo.com

Апстракт

Истражувањето што го спроведе истражувачки тим од ИСППИ на студенти на трите државни универзитети (Универзитетот “Св.Кирил и Методиј”, Универзитетот “Гоце Делчев” и Тетовскиот државен универзитет) во РМ имаше цел да одговори на прашањата: како младите се дефинираат себеси, како го определуваат својот личен идентитет, како го дефинираат нивниот колективен идентитет, кои се социјалните детерминанти на индивидуалниот и колективниот идентитет и колку е важна ориентацијата на единката при процесот на себедофинирање во процесот на перцепција на нејзината припадност кон одредена социјална група. Добиените сознанија укажуваат на тоа дека: Најголемиот број студенти се оние кои што даваат големо значење и на персоналниот, приватен и на социјалниот, јавен аспект при себедофинирањето (што би значело дека во процесот на себедофинирање голема важност ќе даваат превенствено на сопствените мисли, потреби, ставови, желби, но и на нивното однесување кон средината, изгледот, популарноста во новното социјално опкружување...); Во структурирањето на својот колективен идентитет вклучуваат многу компоненти /припадности (полови, културни, територијални, етнички, религиски...) па би се рекло дека имаат еден високо диференциран колективен идентитет; Полот и етницитетот се важни социјални детерминанти на себедофинирањето (жените во поголем процент од мажите

ги имаат развиено и двата аспекти на индивидуалниот идентитет: приватниот и јавниот аспект, а Македонците во поголем степен, споредено со Албанците, го истакнуваат приватниот аспект пред јавниот); Начинот на кој студентите го дефинираат сопствениот личен идентитет ќе влијае на нивниот колективен идентитет во таа смисла што: оние што имаат постигнат идентитет (се прифаќаат себеси но, и воспоставуваат здрави социјални релации- т.н. *Интегрирани поединци*) во најголем степен ќе бидат врзани за речиси социјалните улоги што ги играат во општеството и од нив би можело да се очекува да бидат најмногу вклучени во социјалните/политички акции.

Клучни зборови: *Индивидуален Идентитет, Приватен Аспект на Идентитетот, Јавен Аспект на Идентитетот, Колективен Идентитет, Социјални улоги*

Вовед

Истражувачки тим на Универзитето „Св Кирил и Методиј“, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања - Скопје (проф. д-р Лидија Христова, доц. д-р Елеонора Серафимовска, доц. д-р Маријана Марковиќ и доц. д-р Анета Цекиќ), спроведе ообемно истражување насловено како „Перцепциите на идентитетите на студентската популација во Република Македонија“. Истражувањето беше инспирирано од истражувањата на хиерархијата на идентитетите во неколку мултикултурни општества (Канада, Белгија, Швајцарија) од страна на двајцата канадски политиколози, Жан Лапонс (J. Laponse) и Пјер Гинграс (P. Gingras).

Истражувачкиот тим на проектот не се задржа само на хиерархијата на идентитети во мултиетничко општество, туку го прошири уште во две димензии: прво, внесувајќи ја варијаблата дискриминација во контекст на перцепцијата на идентитетите во македонското мултикултурно општество, и второ, внесувајќи сегмент во истражувањето што се однесува на перцепцијата на личниот идентитет и влијанието што таа самоперцепција го има врз колективниот идентитет.

**RE-ERECTING AVALA TV TOWER AND THE ROLE OF
WESTERN-STYLED MUSIC IN STATE APPARATUS IN SERBIA**

Srdan Atanasovski, Institute of Musicology SASA, Belgrade

e-mail: srdjanatanasovski@yahoo.co.uk

Abstract

In this paper I strive to show how purportedly western popular music has been engrafted in the state apparatus in Serbia in order to generate overwhelming support for governmental projects and actions. Stepping out of the discussion how dichotomies of 'West' and 'East' are involved in constructing national and ethnic identities, I want to elucidate the mechanisms of manipulating the very identities from the standpoint of governmentality studies, as a technology of power. Drawing on the notion of 'banal nationalism' (developed by Michael Billig, 1995) I will show how western popular music has been used in Serbia in 2000's in order to mollify the nationalistic discourse, to divest it of its radical legacy and thus to make it susceptible to younger generation, as well as to the former Milošević's opponents. I will scrutinize the case of re-erecting Avala TV Tower, the tallest structure in the Balkans situated at the outskirts of Belgrade, which was devastated in the NATO bombing in 1999 and rebuild from 2005 to 2010. Analyzing how music was used in the media representations of the project (namely, in the campaign for fund raising and in the opening of the tower) I will argue that it had a salient role in making this endeavour compelling to the citizens which ally themselves with the pro-Western cause.

Most of the contemporary discussions regard nationalism as a cluster of modern ideologies which promote specific group identity, or deal with the issues of constructing the national identity and the role of different historical narratives in this process (see, for example, Anderson, 1993). In my paper I will try to follow the difference between *ideology* and *technology* pronounced by Foucault (2007) and to conceptualize nationalism as a modern discursive

technology of governing the population.¹ Speaking about discursive practices of “government of men”, Foucault notices that this phenomenon “is not exactly, fundamentally, or primarily an ideology. First of all and above all it is a technology of power” (49). The shift between conceptualizing nationalism as an ideology and as a “technology of power” can prove helpful insofar it can lead our research in a different direction, and ultimately place emphasis on different social processes provoked by nationalistic discourse. Discussing nationalism as a social discourse that aims to model the field of power in a society, we come to the point to investigate the mechanisms by which this is made possible, and not only the features of resulting group or individual identities. In this sense, I would argue that the process of the construction of national identity is inextricably (openly or clandestinely) linked with the process of forming the nation-state, as the most salient mechanism of power distribution (cf.: White, 2000). Every nationalistic discourse ultimately aims at creating, legitimizing or reshaping the nation-state, thereby directly linking the nationalism as an ideology with nation-state as the mechanism of power, and the national identity as both a sense of belonging to the nation and adherence to the (real or imagined) nation-state. From this perspective, I would like to point out to the pioneering work of Nikolas Rose and Peter Miller in the field of Foucault-inspired governmentality studies, who argue that identities themselves in fact represent a governmental technology which aims to “conduct the conduct” through the performance of the ostensive freedom of the individual (Miller and Rose, 2008).

Following this perspective, the notions of ‘west’ and ‘east’ as pronounced in cultural discourses are not (only) factors in defining and constructing Serbian national identity, but are also important mechanisms for governing the population. In particular, Serbian national identity has been riven with different interpretations of the notions of ‘West’ and ‘East’, and this has been especially visible in music and the discourse which surrounds it. From its inception in the early nineteenth century, Serbian intellectual elite defined its identity as non-Ottoman/non-East, in a quest to gain territory out of the Empire in decline. This was especially visible in attitudes of array of composers and ethnomusicologists who strived to purify Serbian music by ostracizing what they perceived as Ottoman elements. However, in the context

¹ In developing his theoretical framework Foucault did not have focus on nationalism. Zake (2002) applies Foucault’s and Althusser’s concepts in order to show how bio-power engages in the performance of nationalism as governmental technology.

**RELIGION AND CULTURE IN THE GLOBAL WORLD: FROM
CLASSICAL TO CONTEMPORARY SOCIOLOGICAL THEORIES
OF MODERNITY, MODERNIZATION AND DEVELOPMENT**

**Ranka Jeknić PhD, Senior Assistant, Department of Sociology,
Faculty of Law, University of Split, Croatia
e-mail: ranka.jeknic@st.t-com.hr; ranka.jeknic@pravst.hr**

Abstract

Starting from the definition of complex concepts of modernity and modernization, this paper points out the need of distinguishing the sociological theories of modernity and theories of modernization and development, and then their relationship to culture and religion is analyzed. On the example of the Parson's classical theory of modernization, as well as the Weber's classical theory of modernity and his analysis of the process of "disenchantment of the world", it can be concluded that these classical sociological theories analyzed tradition in opposition to modernity, and it was anticipated that the religion would lose its crucial social significance. The emphasis was on the homogenization of the modern societies, generalization of the values, rationalization, secularization and the hegemony of Western program of the modernity and development. However, in contrast to such predictions of classical theories, today is at work just the opposite. The reality denied assumptions about the hegemony of Western program of modernity and modernization and the necessity of "redefinition of modernity" and different ways of modernization and development is increasingly being recognized. Furthermore, the predictions about the homogenization and generalization of the values are denied, and the tradition is increasingly being recognized as a developmental and modernization potential. In short, culture is seen as an essential and an integral dimension of "culturally sustainable development". Besides, religious beliefs did not lose their significance, but on the contrary, questioning of the secularization paradigm goes in the direction of Eagleton's assessment by which we are witnessing a resurgence of the process of "re-enchantment of the late capitalist world". Therefore, this paper points out the differences between the older and newer theories of modernization and modernity according to the key concepts of culture, religion, tradition and development. The contemporary sociological theories of modernization are

shown on the example of the “revised theory of modernization” (Inglehart, Welzel), and the contemporary sociological theories of modernity are shown on the example of the theory of “reflexive modernity” (Beck), the concept of “multiple modernities” (Eisenstadt), the “critique of modernity” (Touraine) and the “power of identity” (Castells). Then, a Wallerstein’s critical approach of “culture as an ideological battleground of the modern world system” is analyzed, as well as the Eagleton’s critical analysis of the “cultural turn” and the “politicization of culture”. All these contemporary theories are interrelated with different approaches to culture and religion analyzing their importance in modern societies and in the modern world.

Key words: culture, religion, modernity, modernization, development.

RELIGIJA I KULTURA U GLOBALNOM SVIJETU: OD KLASIČNIH DO SUVREMENIH SOCIOLOŠKIH TEORIJA MODERNOSTI, MODERNIZACIJE I RAZVOJA

SAŽETAK

Polazeći od određenja složenih pojmova modernosti i modernizacije, u radu se prvo ukazuje na potrebu razlikovanja socioloških teorija modernosti i teorija modernizacije i razvoja, a potom se analizira njihov odnos prema kulturi i religiji. Na primjeru klasične teorije modernizacije Talcotta Parsonsa, kao i klasične teorije modernosti Maxa Webera, i njegove analize procesa „rašćaravanja svijeta“ može se zaključiti da su navedene klasične sociološke teorije suprotstavljale tradiciju i modernost, te pretpostavljale da će religija gubiti presudno društveno značenje. Naglasak je bio na homogenizaciji modernih društava, poopćavanju vrijednosti, racionalizaciji, sekularizaciji i hegemoniji zapadnog programa modernosti i razvoja. Ipak, nasuprot takvim predviđanjima klasičnih teorija, danas je na djelu upravo suprotno. Stvarnost je opovrgnula pretpostavke o hegemoniji zapadnog programa ili modela modernosti i modernizacije, i sve više se prepoznaje nužnost „redefiniranja

СТРУКТУРА НА РАБОТОСПОСОБНОТО НАСЕЛЕНИЕ И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ НА ДЕЛУВАЊЕТО НА ХИСТЕРЕЗА КОНЦЕПТОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Александра Лозаноска, Доцент/Научен соработник, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Економски институт – Скопје, e-mail: sandra@ek-inst.ukim.edu.mk

Апстракт

Трудот е фокусиран на демографските трендови и степенот на искористеност на работоспособното население, вклучително и на особеностите на активното и неактивното население во Република Македонија. Со проучувањето се опфатени релациите меѓу вкупното, работоспособното и активното население во земјата, како и промените во структурата на работоспособното население според активноста. Посебен акцент е ставен на согледување на влијанието на обемот и структурата на активното и неактивното население врз делувањето на Хистереза концептот (Hysteresis concept). Анализата покажува дека демографските трендови во Република Македонија не можат да се идентификуваат како значаен фактор за постојните состојби на пазарот на трудот во земјата во целина, односно дека е намалено влијанието на демографските трендови врз приливот на работоспособното население и формирањето на работната сила. Овие промени во последната деценија кореспондираат со процесот на стареење на населението во Република Македонија. Независно од манифестираниот пораст на општата стапка на активност на работоспособниот контингент, таа сè уште е значително пониска од онаа во другите земји, што укажува дека сигнификантен дел од работоспособното население останува неактивен, односно е вон работна сила. Тоа значи дека преку каналот на демотивираниите работници, Хистереза концептот делува на пазарот на работна сила во Република Македонија. Тоа го потврдува и состојбата на сè поголем број на демотивирани, односно неактивни лица, кои се на возраст кога се очекува да имаат завршено образование, или веќе да имаат определено искуство стекнато со годините, а кои не бараат работа. Имајќи ги предвид резултатите од проучувањето, во трудот се констатира дека повлекувањето на дел од работната сила надвор од економска активност значи дека значителен дел од човечкиот капитал нема можност да биде искористен, односно дека овие лица не

можат да дадат свој придонес за поттикнување на социо – економскиот развој на земјата. Истовремено, се укажува на неопходноста од преземање на мерки со кои ќе се мотивираат овие лица економски да се активираат, односно активно да бараат работа.

***Клучни зборови:** работоспособно население, работна сила, неактивно население, хистереза концепт*

Вовед

Проучувањето има за цел да се добијат релевантни сознанија за промените во вкупниот обем, карактерот и особеностите на работоспособното население коишто во голема мера ги определуваат насоките за преземање на соодветна политика на вработување и можните мерки на политиката на пазарот на трудот за намалување на проблемот со огромната невработеност, која Македонија ја наследи од преттранзициониот период.

Во трудот се анализираат релациите меѓу вкупното, работоспособното, активното и неактивното население во земјата¹, потоа промените во структурата на работоспособното население според активноста, како и особеностите на активното и неактивното население. Врз основа на на обемот и структурата на активното и неактивното население се идентификува делувањето на Хистереза концептот (Hysteresis concept) на пазарот на работна сила во земјата.

Методолошкиот приод е определен од расположливите статистички податоци. Притоа, анализата во најголем дел се базира на податоците од Анкетата за работна сила на Државниот завод за статистика на Република Македонија за периодот од 2000 до 2012 година. За расветлување на промените и состојбата на пазарот на работна сила, во истражувањето се вклучени и податоците од двата последни пописи на

¹ Вкупното население во земјата е вкупното население во Република Македонија намалено за лицата кои имаат официјално место на живеење во Републиката, а во времето на пописот, подолго од една година пред неговото спроведување, биле отсутни во странство (Види: Попис 1994, кн. II, Документација, стр.9)

РЕДЕФИНИРАЊЕ НА СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО САД: ПРОГРЕСИВЕН ИДЕАЛИЗАМ СО РЕГРЕСИВНА ЕРОЗИЈА

Доцент Д-р Марија Емилија Кукубајска, УГД, Филолошки факултет, Англиски јазик и литература

e-mail: marija.kukubajska@ugd.edu.mk

Апстракт

Овој труд е анализа на истражувања на Херитиџ фондацијата, за значењето на семејството, неговата традиционална брачната врска меѓу двоиполови родители (мајка и татко) и нејзиниот импакт врз здравјето на детето, индивидуата, културата и општеството. Ставовите се поткрепени со статистички факти од општествено-политички, медицинско-психолошки, културолошко-етички и религиозни наоди: деца одраснати во традиционални семејства покажуваат најдобар успех во образованието, во фамилијарната и општа социјализација, во балансиран емотивен и сексуален развој; тие деца бележат и најмал број на деликвентност и затворски казни за разлика од децата во алтернативни семејства со ревидирани или игнорирани морални вредности. До слични статистики доаѓаат и некои либерално-прогресивните, секуларни истражувачки центри како и конзервативни трустови на мозоци кои сепак ги бранат традиционалните морални норми. Објективните податоци сепак не успеваат да го ублажат непомирливот антагонизам помеѓу овие идеолошки непријатели: за и против традиционална содржина и структура на семејството и бракот. Анализата издвојува состојби и трендови за промени на традиционалните семејни вредности кои се мета на ревизија и редефинирање, бескомпромисно наметнувано од атеистичкото, утилитарно, полигамно (polyamorous) и хедонистичко малцинство во американското општество. Тој тренд има легален потенцијал и дискриминаторска агенда да го анатемизира и укине традиционалното семејство и неговите милениумски поливалентни културолошки и религиозни слободи и права, во земјата на денес *неподносливата тешкотија на толеранцијата.*

Клучни зборови: *секуларна-прогресивност, нетолерантност, традиционални семејни морални вредности*

Abstract

This is an analysis of the Heritage foundation research on the importance of family, its traditional marital connection between two parents (mother and father) and its impact upon the health of children, individuals, culture and society. Statements are supported by statistic facts from social-political, medical, psychological, cultural, ethical and religious findings, ex.: children brought up in traditional families show best results in education, family and overall socialization, as well as balanced emotional and sexual development and show lowest numbers in delinquency and prison sentences compared to children from alternative families with revised or ignored moral values. Similar statistics are found by liberal-progressive, secular research centers, besides conservative think-tanks, when both defend traditional moral values. Objective data remains nevertheless incapable of lowering the irreconcilable antagonism between these ideological enemies in their pro and contra traditional content and structure of family and marriage. The analysis selects states and trends of change in traditional family values that have become target of revision and redefinition forced by non-compromising atheist, utilitarian, polygamous (poliamorous) and hedonistic minority in American society. This trend has legal potentials and discriminatory agendas aimed at throwing anathemas and terminating traditional family and its millennial multivalent cultural and religious freedoms and rights, in the land of today's unbearable austerity of tolerance.

Key words: *Secular, progressive, non-tolerance, traditional family moral values*

ОДНОСОТ НА РЕЛИГИЈАТА И ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ВО СОВРЕМЕНИОТ СВЕТ

**Даниела Коцева, асс. м-р, Универзитет “Гоце Делчев”- Штип,
Факултет за образовни науки,**

e-mail: daniela.jakimova@ugd.edu.mk

**Владо Петровски, проф. д-р, Универзитет “Гоце Делчев”- Штип,
Факултет за образовни науки,**

e-mail: vlado.petrovski@ugd.edu.mk

Апстракт

Сведоци сме на време кое преставува еден главен историски преод. Време развиено под лупата на науката, технологијата и рационалната мисла. Време на глобална доба која заживеа зад експанзијата на демократијата, каде иако се изгледа дека е под контрола, се чини дека се е надвор од контрола. Глобализацијата навлезе многу длабоко, во сите сфери на општественото живеење: медиумите, комуникацијата, политиката, правото, културата, екологијата, етиката, религијата и црквите и ги реструктурира начините на кои денес живееме. Последица на глобализацијата се новите искуства на општествена, политичка основа на поврзување и умрежување преку процесите на интернационализација и транснационализација. Во последните години прашањето за глобализацијата и религијата претставуваат едно од централните прашања на современата социологија. Бројни социолози укажаа на мултидимензионата и комплексна природа на овие процеси. Самата тема, религија и глобализација, наметнува бројни прашања, на кои социолозите и теолозите се трудат да дадат веродостојни и исцрпни одговори. Меѓу главните полемики кои постојат по однос на религијата и нејзината улога во современиот свет, во времето на глобализацијата е: Дали и како опстанува?, Како делува?, Дали религијата може да биде носител на светскиот глобален морал?, Дали религиите со процесот на глобализација го губат својот извор?, Дали глобализацијата води кон слабење на верскиот идентитет?, итн. Овие и уште многу други прашања кои прозлегуваат од овој специфичен однос ќе преставуваат основен предмет на анализа во самиот

труд, чија главна цел е да покаже како религијата била и се уште е главен аспект на глобализацијата. Но, гледано пошироко религиската активноост е причина и последица на глобализацијата. Уште многу оддамна, мисионерските движења и религиската експанзија ги поттикнувале раните форми на глобализацијата. Сепак станува збор за два противречни, но и тесно поврзани процеси кои подетално ќе се анализираат во самиот труд. Истовремено на некој начин глобализацијата и ги нагризува и ги промовира религиите во современиот свет.

***Клучни зборови:** религија, глобализација, плурализам, идентитет, дијалог, вредности.*

Кога религијата се анализира од аспект на денешниот современ свет, она што може да се потенцира е секуларноста. Религијата често се смета за застарена и несоодветна за анализа, посебно кога модернизацијата предизвикува секуларизам. Но сепак секуларизацијата не доведе до исчезнување на религијата, таа продолжува да игра значајна јавна улога во инвазивната доминација на световната држава. Иако религијата се одвојува од државата и станува приватна работа тоа не значи целосно исклучување на религијата од јавниот живот. Процесите на секуларизација не само што последните две децении не се запрени, туку се случува процес на „де-секуларизација“: библиските митови и приказни, христијанските празници, музичкото и друго наследство, како и етичкиот код кој е широко заснован на христијанскиот код, продолжиле да живеат и да се репродуцираат. Репродуцирањето оди дотаму што некои европски земји бараат воведување на елементи на христијанството во Уставот на Европа, со кои ќе се укажува на христијанските корени на Европа. Самата тема, религијата и глобализацијата, наметнува бројни прашања, на кои социолозите и теолозите се трудат да дадат веродостојни и исцрпни одговори.

Напредокот на техниката и науката остава многу малку простор, во така „набиениот“ современ начин на живот, за традиционална

316.647.5:2]-027.511 (497.7:497)

2-673.5]-027.511 (497.7:497)

RELIGIOUS DIALOGUE AND “GLOBALIZATION OF UNDERSTANDING” IN R. MACEDONIA AND BALKAN REGION

Zoran Matevski Director of the Institute of Sociology, Faculty of
Philosophy in Skopje,

e-mail: zmatevski@zfz.ukim.edu.mk

Duska Matevska

e-mail: dmatevska@hotmail.com

Abstract

The citizens in R. Macedonia and Balkan region use more mechanisms through which they try to find and keep their identity. Certainly, religion and nation are two powerful forms for belonging and identifying. According to number of sociologists for creating one nation very important is common and long lasting life of different ethnic communities on same geographic place such as Balkan. But, this fact does not have sentence role for weakening or loosing of national interests and feelings. Besides long, mutual experience, usually national specifics are kept in certain ethnic communities. According to it, nation doesn't live only from memories about its past, but also from its determination about future that collects the will of all its members and make it more unified. Conscience for their common past usually is completed with the desire for common future. Past cannot be changed, but can be learnt. Future cannot be learnt, but can be changed. Therefore when determining ethnic identity we must take into consideration volunteer act of mutual life that is based on historical and social conditions. Basically, the countries in Balkan region carries the burden of its past and history. That's the destiny of small countries which want to be big, at least in the history. In these two heavenly kingdoms meet and mix: Christian and Muslims. Also it is place of crashing two big civilizations: Christian culture and Byzantium civilization, from one side, and Muslims culture and Islamic civilization, on the other side.

Key words: ethnic identity, religious identity, religious dialogue, globalization

РЕЛИГИСКИОТ ДИЈАЛОГ И "ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА НА РАЗБИРАЊЕ" ВО Р. МАКЕДОНИЈА И БАЛКАНСКИОТ РЕГИОН

Зоран Матевски Раководител на Институтот за Социологија при
Филозофскиот факултет во Скопје,

e-mail: zmatevski@fzf.ukim.edu.mk

Душка Матевска

e-mail: dmatevska@hotmail.com

Апстракт

Граѓаните на Р. Македонија и на Балканскиот регион користат различни механизми преку кои се обидуваат да го најдат и да го задржат својот идентитет. Секако дека религијата и нацијата преставуваат моќни форми за припадност и идентификација. Според одреден број на социолози, за создавањето на една нација, особено е значаен долготрајниот живот на различните етнички заедници на ист географски простор како што е Балканот. Но, овој факт нема одличувачка улога за слабеење или губење на националните интереси и чувства на поедините етнички групи во регионот. Наспроти долгото и взаемно искуство, обично националните специфичности се чуваат во рамките на одредени етнички заедници. Според тоа, народот не живее само од сеќавање на своето минато, туку и од неговата одлучност за иднината која ја обединува волјата на сите свои членови и ја прави единствена. Свеста за нивното заедничко минато обично се завршува со желбата за заедничка иднина. Минатото не може да се промени, но може да се научи. Иднината не може да се научи но може да се менува. Затоа при обидот за

СЕМЕЈСТВОТО И СЕМЕЈНИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

Крсте Илиев, асс. м-р, Универзитет Гоце Делчев,

e-mail: krste.iliev@ugd.edu.mk

Наталија Поп Зариева, помл.асс. м-р, Универзитет Гоце Делчев,

e-mail: natalija.popzarieva@ugd.edu.mk

Апстракт

Прашањето дали има ерозија на семејните вредности во светот е комплексно и варира од еден до друг регион на светот. За истото да биде потемелно одговорено би се задржале само на земјите со таканаречена јудео - христијанска традиција (т.н. западна цивилизација). Овој труд нуди хронолошки преглед на карактеристиките на семејните вредности во овие земји, со осврт и споредба со сегашната ситуација во истите. Се осврнуваме на влијанието на црквата, религијата и библијата како столбови на кои почива јудео - христијанска традиција во овие земји. Исто така ќе се обидеме да дадеме одговор на прашањето дали, кога и како почнало намалувањето на влијанието на истите, и дали тоа постепено довело до ерозија на семејните/моралните вредности. Посебно ќе се осврнеме на влијанието од ренесансата, хуманизмот, романтизмот, индустријализацијата, Дарвиновата теорија за еволуцијата, модернизмот, новодобското и хипи движењето. Трудот нуди и анализа на двата доминантни политички системи на 20^{ти} век во т.н. западна цивилизација, капитализмот и комунизмот, врз семејните вредности. Исто така нуди и осврт на тековните различни погледи на тоа што претставуваат денес семејните вредности од конзервативен и либерален светоглед. Истите погледи ќе бидат споредени со вековната традиција во овие земји, сето поддржано со настани, личности и морални поуки од библијата и од литературата од западната цивилизација коишто служеле/ служат како основа за тоа како би требало/ не би требало да

се однесуваат сегашните/идните генерации за зачувување на досегашните цивилизациски придобивки .

***Клучни зборови:** семејни вредности, ерозија, западна цивилизација, конзерватизам, либерализам, Хуманизам, Романтизам, Новодошки движења*

Abstract

The issue of the existence of erosion of family values nowadays is a complex one and generally varies from one region in the world to another. In order to refer to it more profoundly we would focus on the countries with Judeo- Christian tradition, that is to say the Western civilization. This paper offers a chronological review of the characteristics of family values in these countries, with e reference to the contemporary situation. We involve a reflection on the influence of the church, religion and the bible, as the three pillars on which this tradition rests. We would also endeavor to find the answer as to whether and how the influence of the aforementioned factors started to diminish and whether it was the cause for the erosion of family/moral values. We specifically concentrate on the influence Renaissance, Humanism, the Romantic Movement, industrialization, Darwin's theory of evolution, Modernism, and movements like the New Age and the Hippie had on the moral values. The paper also introduces the impact on the two dominating political systems of 20th century on moral, and hence family values. The views will be based on morals from the bible and people and events from literature who represent the basis for what is considered allowed and not allowed behavior for the present day and future generations for the preservation of traditional civilization legacy.

WEBER'S MODELS OF BUREAUCRACY IN THE AGE OF GLOBALIZATION

Strashko Stojanovski, Faculty of Law, Goce Delcev University, Shtip, Macedonia, e-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Jadranka Denkova, Faculty of Law, Goce Delcev University, Shtip, Macedonia, e-mail: jadranka.denkova@ugd.edu.mk

**Petar Trajkov, Indipendant researcher, Strumica, Macedonia
e-mail: trajkovpetar@yahoo.com**

Abstract

In this paper we make an effort to establish connection between Max Weber's models of bureaucracy and to apply the same in the context of the globalization. The theoretical bases of modern rational model of bureaucracy can be seen as one of the characteristics of global societies. Furthermore we analyze the function of international organizations as UN, World Bank, IMF etc. The example of European Union and its administrative capacities and structure are showing practical utilization of the model. This is very important in sense of generating model of bureaucratic settings which are connected with the bases produced by the theory of Max Weber. We assume that there is slide shift of the basic models toward new approach and perceptions. The discursive understanding of bureaucratic society offers alternative perspectives which include sociological, political and legal aspects integrated in synthetic approach. The future social developments and institutional bases of nation state are shaped intensively by globalization. In this sense state service is internationalized and boundaries reshaped.

Keywords: *Max Weber, bureaucracy, globalization, discourse, nation-state*

Contemporary movement of globalization as world process, as well the process of bureaucratization in front of the academic public opens the

possibility of dual positioning of their roles. There are some authors which are giving positive interpretations on bureaucracy, but also and those who toward the same have critical approach. There is similar perception and toward globalization. Yet, the ideal bureaucratic model created by Weber in his “Sociology of Understanding” enable us to understand and solve dualistic nature of both social phenomenon and to determine real course of social action.

Bureaucracy as a term often is used to mark mass administration, which is mediator between the particular citizens and political authorities. The new negative interpretation starts with De Gurney and the fisiocrates and, the liberal school of 19-th century. On this view also worked Rousseau, Hegel, Balzac, Marx, Trotsky, Gjilas and until many expected the critics by the Lefts, it came from the New right and conservatives.¹

In his famous book *Economy and Society* in which there are fundamental analyses of the public administration system, Weber gives definition of bureaucracy as necessity and expression of progressive society.²

¹ Modern critics of bureaucracy by Olsen have two aspects. Hi makes distinction between the criticisms that public administration is not bureaucratic enough and that it is excessively bureaucratic. By the first “bureaucrats are not acting in accordance with the institution’s ethos and codes of conduct. The staff is corrupt and unreliable, incompetent, inefficient, lazy, rigid and unresponsive, self-regarding, and uncontrollable. Administrators misuse their position and power. Laws are not executed in a competent and fair manner; the commands of superiors are not followed; and bureaucrats are not responsive to, or accountable to, elected political leaders or the constitution.

The second type of criticism is that rules are followed too slavishly or that public administration should be organized and staffed according to nonbureaucratic principles, administrators should act according to a different ethos and code of conduct, or there should not be public intervention at all. Complaints that a law is badly administered are then mixed with criticism of the content of the law and a principled opposition to the primacy of representative government”. Yet, contemporary critics often includes both aspects (Olsen, 2005: 5, 6).

² For Visitchaichan Weber’s model was more “hypothetical rather than a factual description of how most organization were structured. Therefore, it is also true that combinations of various organizational arrangements would appear in practice,

E C O N O M Y

THE WATERS IN THE COUNTRY AS A SPECIFIC BUSINESS ECOSYSTEM

M-r Dragan Jovanov, Assistant at the Faculty of Environmental Resources Management, MIT University, Skopje, Macedonia

e-mail: daci.j@hotmail.com

M-r Aleksandar Dejanovski, Assistant at the Faculty of Management, MIT University, Skopje Macedonia

Abstract

Water resources are one of the most important things for the economic development of a country, but also for maintaining globally. For example, we can take the Ohrid lake as one of the most important water resources in the Republic of Macedonia. The Ohrid Lake is the largest and most important natural lake in the country and probably the most important aspect of aqua biological stagnant eco-system in Europe. It features a rich history, archaeological sites and natural beauty. Since the first scientific research in the lake, that was performed during the 19th century, it was shown that, is one of the oldest lakes in the world, featuring living creatures even from the ancient world, that in other places do not exist or are found only as fossils. The fish fauna of the lake comprises 17 species belonging to three major groups: trout, white fish and eels. Ten types between Ohrid fish are endemic. Among the most endemic species of fish that inhabit the lake are trout and summer belvica. Besides all these kinds of fish stocks, there is a significant development of fisheries in general. We must not allow violations of regulations, lake pollution or disruption of the ecosystem whose balance can easily be maintained with the Water Law and Environmental Law, to disrupt this eco-system. The subject of this research will be water resources in the country, the benefit of the waters and business eco-system.

Keywords: *natural resources, ecosystem, fish fauna, fish stocks, endemic species, trout, archaeological sites*

ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА , ГЛОБАЛНИТЕ ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ И ФЕНОМЕНОТ НА СИРОМАШТИЈА

д-р Ирена Андрееска, Комерцијална банка АД Скопје
e-mail: iandreeska@gmail.com

Апстракт

Зошто глобализацијата - силата која донесе толку добра - стана толку контроверзна? Отварањето кон меѓународниот пазар им помогна на многу земји да остварат значително побрз раст отколку што би оствариле обично. Меѓународната трговија значајно помага во економскиот развој кога извозот на земјите го предводи нивниот економски раст. Благодарјеќи ѝ на глобализацијата, многу луѓе во светот денес живеат подолго и нивниот животен стандард е далеку подобар. Глобализацијата го намали чувството на изолираност кое имаше зафатено голем дел од земјите во развој и им даде на многу луѓе во тие земји пристап до знаењето далеку над нивото кое го добивале и најбогатите луѓе во било која земја во светот само неколку децении порано. Од друга страна пак, антиглобалистите настапуваат со друга теза. Според нив глобализацијата го продлабочи јазот помеѓу оние кои имаат и оние кои немаат и страшно го зголеми бројот на сиромашните во Третиот свет - кои за живот имаат помалку од еден долар дневно. Наспроти ветувањата за намалување на сиромаштијата, кои постојано се повторуваа во последната деценија од дваесетиот век, вистинскиот број на луѓе во сиромаштија во тој период порасна за скоро 100 милиони¹. Неспорно е дека секое трансформирано постоцијалистичко стопанство, поради својата отвореност кон странство, веднаш може да потоне во сложени надворешни финансиски врски. Со растечките потреби од капитал и истовремената голема транзициска рецесија, сите овие земји брзо се задолжуваат, не само од моментните, туку и од идните можности. Доколку една земја станува

¹ Во текот на 1990 година 2 милијарди и 718 милиони луѓе во светот живеаја со потрошувачка помала од 2\$ дневно. Во 1998 година, бројот на луѓе во светот кои спаѓаа во оваа категорија се зголеми на 2 милијарди и 801 милион - Светска банка: *Глобални економски перспективи и земјите во развој 2000*. (Вашингтон: Светска банка 2000), стр. 29.

презадолжена, тогаш земајќи го предвид моменталниот светски институционален поредок, на сцената се појавуваат нашите глобални меѓународни институции нудејќи го “решението” за проблемот. Во трудот ќе се отвори прашањето за ММФ, Светската Банка, Светската Трговска Организација и ООН - институции кои во текот на последните две децении се наоѓаат во центарот на светската економија, вклучувајќи ги тука и финансиските кризи и транзицијата на земјите од комунизам во пазарна економија.

Клучни зборови: глобализација, ММФ, Светска банка, ООН, капитал, сиромаштија

1. Глобалните меѓународни институции и феноменот на сиромаштија

Глобализацијата ја ограничува слободата на транзициските земји, што се однесува до можноста за избор во рамките на економската политика, како и на начините за конструирање на институциите на пазарната економија. Финансиската политика мора да се приспособува на глобалните барања сугерирани од ММФ, Светската Банка, СТО. Бавно, но во голем размер, ова е прифатено како “природен поредок на нештата”. Во спротивно, земјите кои нема да се отворат за глобална, односно слободна меѓународна трговија и прилив на странски инвестиции, ќе бидат осудени на неуспех.

Неспорно е дека секое трансформирано постсоцијалистичко стопанство, поради својата отвореност кон странство, веднаш може да потоне во сложени надворешно-финансиски врски. Со растечките потреби од капитал и истовремената голема транзициска рецесија, сите овие земји брзо се задолжуваат, не само од моментните, туку и од идните можности. На тој начин тие брзо се фаќаат во стапицата на задолжувањето. Тоа им се случи речиси на сите постсоцијалистички земји, почнувајќи од малечката Албанија, преку Украина, завршувајќи со големата Русија.

Доколку една земја станува презадолжена, тогаш земајќи го предвид моменталниот светски институционален поредок, на сцената се појавуваат нашите глобални меѓународни институции нудејќи го “решението” за проблемот. ММФ, Светската Банка и Светската Трговска Организација се институции кои во текот на последните две децении се

РОССИЙСКАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ В УСЛОВИЯХ ВТО

**Валерий Валентинович Копеин, Кемеровский институт (филиал)
Российского экономического университета им. Г.В. Плеханова,
Москва, e-mail: valkem2@mail.ru**

**Елена Анатольевна Филимонова, Кемеровский институт (филиал)
Российского экономического университета им. Г.В. Плеханова,
Москва, e-mail: eaf007@mail.ru**

**Андрей Валентинович Копеин, Сибирский филиал Международного
института экономики и права, Новокузнецк,
e-mail: apelsinka@smtp.ru**

Аннотация

В статье рассматриваются актуальные проблемы, связанные с последствиями для промышленного сектора экономики России от вступления во Всемирную торговую организацию (ВТО). Выделяя роль регионов сырьевой ориентации, внешнеэкономическая деятельность которых вносит существенный вклад в наполнение государственного бюджета, авторы определяют ключевые отрасли, способные вывести регионы на мировой уровень. В числе этих отраслей одним из основных является машиностроение, развитие которого придаст ускорение горнодобывающей, металлургической, химической промышленности. Обосновывается, что в регионах сырьевой направленности для поступательного развития машиностроения имеются значительные резервы, а продукция способна стать конкурентоспособной как на отечественном, так и на международном рынке. Потребители машиностроительной отрасли в этих регионах сегодня ориентированы на приобретение импортного оборудования (горнорудная, металлургическая, химическая промышленность). Рассматривается дискуссионный вопрос о парадигмах

мирового экономического развития, при этом высказывается мнение, что парадигма постиндустриальной экономики, концептуально признаваемой экспертами как ведущей для стран с развитой и сбалансированной экономикой, в России может иметь ограниченное применение. Приоритетным направлением экономического развития для России должен стать инновационный путь. Форсированное создание основы технологического уклада высокого уровня позволит дать импульсы практически всем отраслям народного хозяйства России. И в первую очередь, одним из ведущих звеньев в составе инновационной стратегии может стать машиностроение. Развитие этой отрасли в регионах с мощным промышленным потенциалом, добывающими отраслями, помимо уверенной адаптации к условиям ВТО, косвенно будут способствовать диверсификации направлений пополнения государственного бюджета. Отмечается, что комплексная реализация стратегии инновационного развития позволит повысить уровень экономической безопасности государства.

Ключевые слова: Всемирная торговая организация, глобализация, регион, машиностроение, экономическая безопасность

Глобализация как объективная особенность мировой экономики во многом определяет вектор развития международных связей. Практически каждая страна сегодня является элементом мировой экономики, но при этом роль стран в системе международных экономических связей различны. Развитые в экономическом плане страны с весомой долей высоких технологических укладов потребляют ресурсы и продукцию с невысокой добавленной стоимостью, поставляя в менее развитые страны оборудование и технологии с большой добавленной стоимостью. Другие страны позиционируются как поставщики трудовых, энергетических ресурсов, продукции низкого передела. Идет объективный процесс дифференциации стран по их роли в мировой экономике, формирования системы взаимного удовлетворения потребностей и поиска баланса интересов разнородных

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПРИДОНЕСОТ НА ТУРИЗМОТ ВО ЕКОНОМСКИОТ РАЗВОЈ НА МАКЕДОНИЈА

Билјана Петревска

**Доц. д-р. Факултет за туризам и бизнис логистика,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Македонија,
е-маил: biljana.petrevska@ugd.edu.mk**

Апстракт

Туризмот претставува една од најбрзо растечките индустрии во светот. Ако се имаат предвид многубројните позитивни влијанија кои туризмот ги има врз економијата, сосема е оправдан фактот што речиси сите земји, независно од степенот на економски развој, настојуваат да го развијат. Овој труд има за цел да го истражи влијанието на неколку фактори кои се особено значајни во појаснувањето на придонесот на туризмот во економскиот развој на Македонија. Поконкретно, ова емпириско истражување прави обид да ја открие зависноста и степенот на значајност на одредени детерминанти кои најчесто го опишуваат туристичкиот придонес. Во таа насока, во истражувањето испитувана е меѓузависноста помеѓу, од една страна, капиталните инвестиции во туризмот, бројот на доаѓања на странските туристи и вкупниот број ноќевања, и нивното влијание кое го имаат врз бруто домашниот производ кој е креиран во туризмот. За таа цел, направена е повеќекратна регресија преку примена на методот на најмали квадрати (OLS). Временскиот период се протега во интервалот помеѓу 1993-2012 година. Резултатите од истражувањето покажуваат дека некои детерминанти се манифестираат со голема еластичност што зборува за нивно големо влијание врз економскиот развој во Македонија. Наспроти нив, трудот ги дефинира оние детерминанти на туристичкиот придонес кои имаат многу скромно значење за Македонската економија. На крајот, произлегува заклучокот за неопходност од постојано следење и анализа на директните економски влијанија на туризмот како значајни фактори во зајакнување на националната економија.

Клучни зборови: Туризам; Економски развој; Повеќекратна регресија; Македонија.

ВОБЕД

Во последните децении, туризмот сè повеќе се истакнува како една од водечките индустрии во светот. Во 2011 година, придонесот на туризмот во светската глобална економија е проценет на 4,5 милијарди евра, поточно 9% од бруто домашниот производ (БДП), 100 милиони директно вработени во туризмот и 500 милијарди евра инвестиции во туризмот (WTTC, 2011). Поради многубројните ефекти кои ги предизвикува, туризмот го развиваат сите земји, независно од степенот на економски развој. Така, тука се спомнуваат многубројните економски влијанија кои генерално позитивно влијаат врз развојот на економијата во целост.

Главна цел на трудот е да го истражи влијанието на неколку фактори кои се особено значајни во појаснувањето на придонесот на туризмот во економскиот развој на Македонија. Поконкретно, ова емпириско истражување прави обид да ја открие зависноста и степенот на значајност на одредени детерминанти кои најчесто го опишуваат туристичкиот придонес. Во таа насока на постигнување на целта, трудот методолошки е структуриран во неколку делови. По воведниот дел, даден е краток осврт на релевантна литература која ја третира оваа проблематика од теоретски и апликативен аспект. Потоа следи делот кој информативно ги презентира најважните економски индикатори кои го определуваат придонесот на туризмот во Македонската економија. Во продолжение се прикажани методолошката рамка на истражувањето и анализирани податоци. Трудот е заокружен со дел во кој се евидентирани лавните наоди, дискусијата на резултатите и заклучоците од истражувањето.

ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРА

Прашањето за економските влијанија на туризмот и ефектите врз економскиот развој на земјата, е многупати истражувано во литературата. Имено, многу автори укажуваат на различни техники кои се користат при квантифицирање на економските влијанија. Така, резултатите од истражувањата се разликуваат по сеопфатноста и працизноста, но најголемиот дел се однесуваат на анализа на економските влијанија (Babu et al, 2008; Crompton, 1993; Huybers, 2007; Lundberg et al, 1995; Ramos & Jimenez, 2008; Stabler et al, 2010). Во таа насока, треба да се напомене дека анализата на економските влијанија ги следи сите трошења кои се поврзани со туристичката активност во регионот со цел да се идентификуваат промените кои настанале во платите, даноците, приходите, како и вработувањата кои се резултат на туризам. За таа цел,

**THE NEED OF RECOGNITION AND VALIDATION OF THE
ORGANIZATIONAL ENTREPRENEURSHIP ACT OF THE
EMPLOYEES IN THE ORGANIZATIONS**

**Mimoza Serafimova PhD, Doctor of Economics sciences; Assistant
Professor at Faculty of tourism and business logistic at University Goce
Delcev-Stip, e-mail: [mimoza.serafimova @ ugd.edu.mk](mailto:mimoza.serafimova@ugd.edu.mk)**

**Snezana Bardarova, MSc Snezana Bardarova, PhD candidate at
Economics Institute, UKIM Skopje; Assistant at Faculty of tourism and
business logistic at University Goce Delcev-Stip
e-mail: [snezana.bardarova @ ugd.edu.mk](mailto:snezana.bardarova@ugd.edu.mk)**

Abstract

The organization's entrepreneurship (intra entrepreneurship, organization entrepreneurship) represents practicing of the entrepreneur's behavior inside of a existing organization, venture, or a project. The object of interest of this paper is the entrepreneur's philosophy of act and behavior of the employees inside the existing organization, recognized through entrepreneur's thinking and acting of the employees that aren't on managing positions. The aim of this paper is to identify the main segments of the institutional problems, related with the existence and recognition of the experientially acquired competences on the work place, in context with the qualitative work changes, as categories related with individual career development, perceived through the prism of improved expertise, increased efficiency of planning and realizing the work tasks, improved efficiency of the work hours and team work, on one hand, and stands, opinions and suggestions for the need of formal recognition and validation of the experiential competences of the employees, on the other hand. Our attention was directed towards research of:

- a) Aspects for recognition of the experiential competences of the employees;
- b) Stands and opinions of the employees for the need and stream of the process.

Keywords: *organization entrepreneurship, employees, recognition, validation, career development.*

ВОБЕД

Промените во современото живеење наметнаа потреба од промена на основното значење на „договорот за вработување“, односно индиректното разбирање меѓу вработените и работодавците (*Sarasvathy, S.D. 2004:707–717*).

До неодамна, оваа терминологија подразбираше дека сè додека поединецот успешно ги извршува работните задачи и обврски, ќе се реализира активен работен однос. Во ерата на рационализација на компаниите, овие договори го загубија значењето поради што многу вработени не чувствуваат лојалност кон своите работодавци и ги користат институционалните и личните можности да започнат сопствен кариерен развој внатре во институцијата.

Тука би ја споменале и промената на основните вредности. До неодамна, за многумина доминантна тема беше сигурноста, препознаена низ редовни примања кои перманентно се зголемуваат во текот на професионалниот живот. Најновите истражувањата ја менуваат оваа слика. Според нив, сè поголем е бројот на млади стручни кадри кои претпочитаат независен животен стил кој нуди избор наместо сигурност или предвидливост (*Koen, P.A., & Baron, R.A. 2003 год.*).

Интрапретприемништвото вклучува создавање или реорганизирање на комерцијална примена на нешто ново, за што е потребно активна вклученост на вработените. Многу успешни компании поттикнуваат иновација и преземаат активни чекори за создавање средина во која би имале експресивен развој (*Sarason, Y., Dean, T., & Dillard, F. 2006:286–305*).

La Rouchefoucauld (1665) вели: „Кога се во прашање сериозни активности, пожелно е помалку да се концентрираме на создавање можности, а повеќе на профитирање од тие кои веќе постојат“.

Микро пристапите заземаат перспектива оддолу - нагоре и се обидуваат да го разберат претприемачкиот процес преку фокусирање на однесувањето и ставовите на поединци или групи. Начинот на кој се однесуваат поединците е клучен за разбирањето на претприемачкиот процес (*Baron & Shane, 2008:13*).

Претприемништвото е процес, а не настан или активност, кој минува низ повеќе поврзани развојни фази, во кои иновативноста и знаењето има централна улога (*Rauch, Wiklund, Frese, & Lumpkin, 2004 год.*).

Претприемничкиот процес започнува со *препознавање на можностите*, односно потенцијал за создавање нешто ново: производ

ПРЕТПРИЕМНИЧКА ИНИЦИЈАТИВА, ПРЕТПРИЕМНИШТВО И МАЛИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**Доц.д-р Марија Магдинчева-Шопова, Универзитет “Гоце Делчев”-
Штип-Факултет за туризам и бизнис логистика**

**Вон.проф. Неда Петроска-Ангеловска Универзитет “Св.Кирил и
Методиј”-Скопје, Економски институт Скопје**

**Вон.проф. Марија Ацковска Универзитет “Св.Кирил и Методиј”-
Скопје, Економски институт Скопје**

Апстракт

Последните години интересот за проучување на претприемништвото се повеќе се зголемува а професијата претприемач се повеќе станува посакувана професија. Претприемништвото и претприемачите се од големо значење за растот на една економија. Суштината на претприемништвото се состои во откривање на поврзаноста помеѓу можностите и иновативноста на поединците-претприемачи. Претприемништвото претставува процес на искористување на можностите а претприемачите личности кои ги откриваат и создаваат можностите, ги искористуваат и создаваат најразлични аутпути, нови производи или услуги или модифицирање, усовршување на постојните., отварање на нови пазари, користење на нови суровини и сл. Создавањето на нов успешен бизнис е тешка работа. Секој сака да ја искористи можноста и да профитира од тоа. Секаква идеја за нов производ, услуга, суровина, пазар или производствен процес која може успешно да се продаде претставува можност за претприемачите на малите претпријатија. Основна цел на овој труд е истакнувањето на важноста на претприемничката иницијатива како основа за започнување со мал бизнис како и прикажување на начините преку кои претприемачот може да започне со бизнис.

Клучни зборови: *иницијатива, претприемништво,
претприемачи, мали претпријатија*

Вовед

Последните години интересот за проучување на претприемништвото се повеќе се зголемува а професијата претприемач се повеќе станува посакувана професија. Претприемачите се од големо значење за растот на една економија. Претприемничките претпријатија придонесуваат за појава на 90 % од иновациите. Суштината на претприемништвото се состои во откривање на поврзаноста помеѓу можностите и иновативноста на поединците-претприемачи. Претприемништвото претставува процес на искористување на можностите а претприемачите личности кои ги откриваат и создаваат можностите, ги искористуваат и создаваат најразлични аутпути, нови производи или услуги или модифицирање, усовршување на постојните., отварање на нови пазари, користење на нови суровини и сл. Можност за претприемачите е состојба во која промените во технологијата или во економските, политичките, општествените и демографските услови создаваат потенцијал за создавање на нешто ново.¹

Започнувањето со претпреимничка активност и создавање на нов успешен бизнис е тешка работа. Секој сака да ја искористи можноста и да профитира од тоа. Секаква идеја за нов производ, услуга, суровина, пазар или производствен процес кој може успешно да се искористи со цел да создаде економски придобивки за чинителите, се смета дека сочинува една можност.² Претпреимачот не само што треба да ги искористи можностите туку тој мора да успее во глобалното конкурентно окружување. Една работа е да се има желба или идеја за започнување со бизнис а сосема друга работа е идејата да стане реалност и да се реализира во успешен бизнис. Претварањето на бизнис идејата во реален бизнис, започнувањето со претприемничка активност и искористување на можностите, претприемачот може да изврши на еден од следните три начина::

- Основање на ново претпријатие,
- Купување на постојно претпријатие и
- Франшиза или изнајмување на бизнис

¹Ardichvili Al, Cardozo R., Ray S. A theory of entrepreneurial opportunity identification and development, Journal of Business Venturing 18, 2003, pp. 105-124

²Dollinger M.J. : Entrepreneurship, Upper Saddle River, NJ : Prentice-Hall, 2003

338.124.4:336.7 (485)

338.124.4:336.7 (497.5)

**FINANCIAL CRISIS IN SWEDEN AND CROATIA IN
PERSPECTIVE OF EMU - THE BANKING UNION**

**Assistant Professor, Ivana Bajakić, Faculty of Law, University of
Zagreb, e-mail: ivana.bajakic@pravo.hr**

**Assistant Professor, Faculty of Law, Ozren Pilipović, University of
Zagreb, e-mail: opilipovic@pravo.hr**

**Assistant Professor, Nenad Rančić, Faculty of Law, University of
Zagreb, e-mail: nenadrancic@yahoo.com**

Abstract

Sweden is an example of highly developed and internationally competitive economy, which, for many years has been able to generously fund one of the most developed welfare states. Considering the consequences of the current global financial crisis on the Swedish economy and society, we find it rather resistant, because of relatively high degree of independence of monetary policy outside of the EMU, and the stability of financial sector, which largely did not succumb to neo-liberal demands for deregulation, nor is left at the mercy of foreign investors / owners. Valuable experience from the past in Swedish case offers possible strategies to prevent further deepening of the current global crisis and possible way out of the recession.

In the short Croatian history as an independent country, the financial system suffered from several banking crises costing the economy around 31% of annual GDP. First crisis occurred in the early 90-ies, second at the turn of the century. Since 2000 a number of banks collapsed in Croatia but the total costs to the government was only reputational as a strong Croatian central bank leadership and state agency for deposit insurance solved all problems with the internal financial industry cash flow and no additional cost to the taxpayers.

As response to the global financial crisis which emerged in 2008, the European Union namely the European Commission proposed certain initiatives which include stronger prudential requirements for banks, improved depositor protection and rules for managing

failing banks in order to create a safer and sounder financial sector for the single market. In order to avoid future crisis it was agreed to establish a Single Supervisory Mechanism and a Single Resolution Mechanism for banks. Banking Union applies to countries in the euro-area. Non-euro-area countries can also join in. Croatia will eventually be under the jurisdiction of rules of Banking Union when it joins euro-zone (which is mandatory for it) while Sweden has the choice to join the banking Union or to stay out of it due to its opt out clause for introduction of Euro which Sweden has.

Keywords: *financial crisis, Sweden, Croatia, Banking*

РЕЈТИНГ СИСТЕМИТЕ ВО ФУНКЦИЈА НА УПРАВУВАЊЕ СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК ВО БАНКИТЕ

Д-р Марија Сребренова Трендова

Комерцијална банка АД Скопје,

e-mail: marija.srebrenova@kb.com.mk

Апстракт

Прашањето кое се истражува во трудот е улогата на рејтинг системите во банките во процесот на управување со кредитниот ризик. Се дава опис на екстерните и интерните системи за оценка и квантификација на кредитната способноста на клиентите. Се разработуваат критериумите и елементите кои се составен дел на интерните рејтинзи, особено за клиентите од корпоративниот сектор. Посебно значење има поврзаноста на интерните рејтинзи со веројатноста за ненаплата, како една од главните компоненти на интерните пристапи на Новата Базелска Капитална Спогодба (Базел II) за оценка и мерење на капиталот на банките. Истовремено се врши анализа на третманот на рејтинзите во регулативата на Народната банка на Република Македонија. Целта на трудот е преку емпириските сознанија и широката литература од оваа област да се опише значењето и природата на рејтинг системите во банките и нивната улога од аспект на овозможување на систем за рано предупредување и идентификување на кредитниот ризик. Резултатот од процесот на рангирањето е менаџерска алатка која им служи на стратегиските нивоа за донесување деловни одлуки, управување со банкарското портфолио и одржување на неговиот квалитет. Од рејтинг системите произлегуваат техники, оценки и предвидувања кои се во насока на зачувување на капиталната основа на банкарскиот систем и крајно одржување на довербата и сигурноста во банкарскиот систем во економијата.

Клучни зборови: рејтинг системи, кредитен ризик, веројатност за ненаплата

Вовед

Главната улога на финансискиот систем на една економијата е насочување на средствата од економските субјекти кои ги имаат вишок кон оние на кои им недостасуваат за реализирање на продуктивни инвестициски проекти. Но, за успешно извршување на оваа задача помеѓу позајмителот и позајмувачот на средства стои препрека наречена "информациона асиметрија" (повеќе за примената на концептот кај Akerlof, 1970; Spence, 1973; Stiglitz and Weiss 1981).

Со цел успешно надминување на оваа препрека, банките и останатите финансиски институции вршат оценка и рангирање на кредитоспособноста на клиентите, односно рангирање на клиентите и трансакциите според кредитниот ризик.

Кредитниот ризик како ризик од загуба за банката, поради неможноста клиентот да ги измирува своите обврски, во договорениот износ и во договорените рокови е особено значаен и материјален за клиентите од корпоративниот сектор. Неговата проценка е сложена со вградени несигурности и потреба од голем број податоци. На пример: менаџмент (образованието и искуството), дејност, пазарното учество на компанијата, финансиските податоци (актива, нето приход, задолженост, готовински тек и сл.), ризик на земја и слично. За таа цел се развиени повеќе математички или конзервативни приоди. Еден од приодите базира на проценка на кредитниот ризик во рамките на системот за рангирање, односно рејтинг системот.

Рејтинг системот е начин на организирање и систематизирање на сите наведени податоци и претставува воспоставување на процедури со цел квантифицирање на ранг на рејтинг скалата кој е кредибилен, основан и споредлив (Crouhy, M.; Galai, D.; Mark, R. 2006 стр. 232). Добро структурираниот систем за оцена на клиентот претставува важна алатка во диференцирањето на степенот на кредитен ризик на различните изложености, определување на карактеристиките на портфолиото, пресметката на веројатноста за ненаплата и крајно овозможува соодветност при определување на исправките на вредноста односно резервите (BCBS; 2006b, стр 5 и 6). Претставуваат примарен извор за идентификација и мерење на кредитниот ризик зашто како мерка на квалитетот на активата го сведуваат процесот на поефикасен и побрз, обезбедуваат концептуална рамка за кредитниот ризик на трансакциите и производите преку сумирање на ризиците и мерење на веројатноста за ненаплата и како алатка за следење на портфолиото можат да се користат за мерење на концентрацијата, алоцирање на резервации поради ненаплата и управување со капиталните барања (Colquitt, 2007, 287-291).

FINANCE SYSTEM LOCAL GOVERNMENTS

**PhD Marijana Ljubić, Assistant professor, Megatrend University
Belgrade, Serbia, e-mail: mljubic@megatrend.edu.rs**

**PhD Stevica Dedanski, Assistant professor, Megatrend University
Belgrade, Serbia, e-mail: sdedjanki@megatrend.edu.rs**

**PhD Milica Gavrilović, Assistant professor, Megatrend University
Belgrade, Serbia, e-mail: mgavrilovic@megatrend.edu.rs**

Abstract

The system of local government is regulated by the Constitution of the Republic and the Law on Local Self-Government, and a number of other laws. The Constitution prescribes the basis of local government system and provides types of local governments. The Law on Local Self-government is the main legal text on local government and specifically on regulating business, organization and financing of local government. Responsibilities of all levels of government are financed from taxes and other revenues established by law, and the funds for the same purpose can provide through borrowing (debt). Each of the levels belonging to certain types of taxes and other public revenues as their own revenues, in addition to such assets, operations of local governments are financed from the budget of the Republic of Serbia, the execution control of the State Audit Institution. The funding system original and delegated responsibility of local governments is designed as a mixed model and includes three types of income: the source of public resources, the shared public revenues and transfer funds from the state budget. An author of the paper studies the system of local government, on the basis of current experiences and makes recommendations for their improvement.

Keywords: *financial systems, local government, budget, sources of funding.*

Introduction

Local government is organized differently in different European countries. It is believed that the system of local government must meet at least the following four requirements : that there is established range of activities carried out by the local government as its own affairs without interference by public authority; that local authorities are elected in free elections and to respond to their constituents ; that local governments enjoy legal protection and have the status of legal person, as well as to enjoy some financial autonomy, which includes the right to their own income .

The system of local government in the Republic of Serbia is regulated by the Constitution of the Republic of Serbia and the Law on Local Self-Government, and a number of other laws. The Constitution prescribes the basis of local government system and provides types of local governments. The Law on Local Self-government is the main legal text on local government and specifically on regulating business, organization and financing of local government.

Revenues of local governments are closely regulated by the Public Revenues and Expenditures of the Republic of Serbia is the only tax law for the imposition of public revenue. The Law on Local Self-Government shall specify their concrete forms and especially them, to share the source, seconded and income from transfers from the state budget, defined as sources of funding source and assigned public tasks performed at this level. Implementation of these laws follows the enactment of a special law regulating the distribution of transfer of funds from the state budget and the participation of municipalities in Income Tax (Law on the Budget System) . The purpose of this law is that for one budget year to local governments determine the amount of resources that will receive the name transfers from the state budget, which is where the " offset " their " turn off " the division of revenues from the realization of value added tax to the central level of government, and to determine the rate of participation in the profits realized by its territory. This law is an important instrument through which establishes horizontal, and vertical financial equalization between the central and local governments.

One of the most important laws to ensure the autonomy of local governments is the Law on Local self- government.

ВЛИЈАНИЕТО НА МЕРКИТЕ НА ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА ВРЗ ВРАБОТЕНОСТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**Елизабета Цамбаска, Доцент/Научен соработник, Универзитет “Св.
Кирил и Методиј”, Скопје, Економски институт-Скопје,
Македонија**

e-mail: beti@ek-inst.ukim.edu.mk

Апстракт

Економскиот раст е резултат на порастот на остварениот БДП во економијата. Колку една економија ќе произведе зависи, пред сè, од факторите на производство кои се вклучени во процесот на производство како и од производната функција која покажува на кој начин факторите на производство се претвораат во аутпут. Основни фактори на производство се трудот и капиталот, кои преку примената на технолошките знаења се вклучуваат во производството, при што со зголемената продуктивност на факторите на производство се реализира поголемо вкупно производство. Во трудот се анализираат ефектите кои фискалната политика ги предизвикува врз трудот како фактор на производство. Целта на трудот е да се утврди дали и како со примена на мерките на фискалната политика (оданочувањето и структурата на јавните расходи) се влијае на вработеноста. Конкретно предмет на истражување се превземените фискални мерки во Република Македонија. Прво преку сметководство на економскиот раст, се детерминираат изворите на растот и придонесите на секој фактор на производство (трудот, капиталот и технолошкиот развој) во Република Македонија за период од 1993 до 2012 година. По утврдувањето на просечно остварената стапка на економски раст за специфицирани периоди 1996-2003, 2003-2010 и 2006-2012 година, придонесите на поделните фактори на производство се пресметани според Кооб Дагласовата производна функција. Резултатите покажуваат најголем придонес на вработеноста во просечната стапка на економски раст во анализираните периоди. Од овде произлегува и поставената хипотеза на ова истражување – дека мерките на фискалната политика, вклучувајќи ги оданочувањето и политиката на јавните расходи се моќен инструмент во рацете на државата со кои можат да се остварат поставените економски цели како

што е зголемувањето на вработеноста. Еден аспект на анализата е влијанието на оданочувањето на трудот со сите видови давачки пропишани според даночниот систем, додека друг аспект се промените во вработеноста како резултат на структурата и обемот на јавните расходи.

***Клучни зборови:** економски раст, вработеност, фискална политика, оданочување на трудот, јавни расходи*

Вовед

Годинава Република Македонија прослави 23 години независност. Осамостојувањето на Република Македонија во 1991 година беше проследено не само со предвидените економски реформи, туку и со етнички тензии и меѓународни проблеми на државата (ембарго од страна на Грција и забрана за користење на името Република Македонија). Албанското малцинство во Република Македонија и независноста на соседот Косово претставуваа извор на етнички конфликти. Тензиите се интензивираа во февруари 2001 година кога етничките конфликти меѓу Македонците и Албанците ескалираа во северозападниот дел на земјата, блиску до границата со Албанија и Косово.

Погледнато од економска перспектива Македонија ја либерализира и ја отвори економијата и започна да применува сложени пазарно ориентирани структурни реформи.

Целта на трудот е да се утврди дали и како со примена на мерките на фискалната политика (оданочувањето и структурата на јавните расходи) се влијае на вработеноста. Конкретно предмет на истражување се превземените фискални мерки во Република Македонија. Основната хипотеза е дека со оданочувањето и структурата на јавните расходи може да се влијае на вработеноста во економијата и индиректно на економскиот раст.

Овој труд е значаен според неколку работи. Пред сè пресликувањето на макроекономската состојба во годините на осамостојување дава реална слика за економијата на Република Македонија. Во трудот преку сметководството на растот се утврдуваат изворите на растот. Понатаму, специфика на истражувањето е анализата на фискалните мерки со кои преку вработеноста се влијае на поттикнување на економскиот раст. На крај заклучните согледувања се основа за извлекување препораки за креаторите на макроекономската

РЕФОРМАТА НА ПЕНЗИСКИОТ СИСТЕМ ВО ГЛОБАЛНИ РАМКИ (ОПШТИ ТРЕНДОВИ И ПРАВЦИ)

Доц. д-р. Илија Груевски, Универзитет “Гоце Делчев” – Штип,

e-mail: ilija.gruevski@ugd.edu.mk

Доц. д-р. Стеван Габер, Универзитет “Гоце Делчев” – Штип,

e-mail: stevan.gaber@ugd.edu.mk

Апстракт

Сè до пред извесно време, националните пензиски системи беа носечкиот столб на социо-економската рамнотежа и благосостојба во земјите од Европската Унија, но и пошироко во светот. Благодарение на поволните демографски движења кои се манифестираа со пораст на младото работоспособно население, фондовите располагаа со доволно средства со кои се овозможуваше редовното, па дури и предвременото пензионирање на постарите работници. Меѓутоа, со стареењето на генерациите кои произлегуваа од периодот на демографската експанзија (т.н. бејби-бум), доаѓа до реална опасност од загрозување на фискалната одржливост на пензиските системи, поради наглото излегување на постарите работници надвор од работната сила и потребата од нивно пензионирање. Нискиот наталитет, стареењето на населението, и останатите недемографски фактори наложија што побрзо реформирање на пензиските системи, како во ЕУ, така и во сите земји кои се соочуваа со слични трендови (меѓу кои спаѓа и РМ), и во таа насока преземање низа мерки со кои би се зголемил степенот на пензиското штедење. Целта на трудот е да се презентираат, објаснат и анализираат мерките кои се предлагаат со глобалните реформи на пензискиот систем. Меѓу нив спаѓаат: замена на јавните “pay-as-you-go” со приватни пензиски системи, премин кон актуарно неутрални пензиски шеми, блокирање на каналите за предвременно пензионирање, воведување на флексибилност во пензионирањето (пензионирање по избор, комбинација на

работа и примање на пензија, прогресивно или фазно пензионирање), стимулирање на влезот во доброволните пензиски столбови, воведување на задолжително приватно пензиско осигурување, зголемување на законската старосна граница за пензионирање, редуцирање на бенефитите од јавните пензиски шеми, формирање на повисоки пензиски резерви во државниот буџет, зголемување на стапката на придонесот за пензиско осигурување и сл. Во насока на подобро запознавање со поимот на штедењето или поконкретно, пензиското штедење, направен е краток осврт врз Теоријата на животниот циклус, како најдоминантна во тој поглед, додека за целите на анализата, користени се дескриптивниот и компаративниот метод. Преку трудот, заинтересираните читатели имаат можност да се запознаат со општите правци на реформата на пензискиот систем, кои можат да послужат и како основна платформа за подлабоки и посуптилни истражувања во тој домен.

***Клучни зборови:** пензиски систем, пензиско штедење, реформа, животен циклус и слично.*

Некои напомени за феноменологијата на штедењето

Поим и мотиви за штедење. Штедењето претставува економски феномен кој по својата карактеристика е спротивен на потрошувачката. Имено, штедењето го претставува оној дел од расположливиот доход на индивидуите или домаќинствата кој не се потрошил и во таа смисла претставува еден вид одложена потрошувачка. Според теоријата, генерално постојат 3 основни мотиви за штедење и тоа:¹ 1. Штедење поради неизвесност (precautionary saving) – овој вид на штедење е генериран од мотивот за претпазливост, односно од непредвидливоста и неизвесноста на иднината. Поради овие причини, луѓето се принудени да

¹ Опширно за мотивите и детерминантите на штедењето види: Sturm H.P.: Determinants of saving: Theory and evidence, An OECD Study, Paris, 1983.

**MEDIA
AND
COMMUNICATION**

**PEOPLE AS OBJECT AND SUBJECT OF ALBANIAN MEDIA: THE
CORRELATION AND OSMOSES IN THE EDUCATION PROCESS
OF A DEMOCRATIC SOCIETY AND THE AMORTIZATION OF
THE NEGATIVITY TO BE – THE ELITE**

**Laura Furxhi, PhD Candidate, Department of Albanian language,
Faculty of History and Philology, University of Tirana, Albania**

furxhi_laura@hotmail.com

Abstract

Since we know that media today plays an important role in society, we will try to show in this present paper what does media represents in Albania society, the public and private media, local, center and regional one, newspapers and television, stopping even in internet as a way of media reflection and its role.

People are subject and object of media and as a result of this our civil society has an important role in this democratic state where the primary thing is the free word, but there are a lot of abuses in it. The investigation media has an important role in the war against corruption, which is why we should take into consideration this phenomenon.

The aim of this paper is to highlight and to give a review of Albanian media today, its role in education, its negative phenomena and the ways how this phenomenon will develop in a democratic progressive reflection.

The methods we will use are the analytical analyze and synthesizing, the periphrases of the negative and positive elements, the argument and syllogisms, giving conclusions as a result of real data of media in time, based in monitoring and sampling, investigating confronting this with the contemporary European experiences.

Keywords: *media, education, object and subject, correlation, osmoses, analytical analysis, periphrases, arguments, syllogisms.*

**MEDIATIZATION OF SCIENCE: ALTERNATIVE
“SCIENTOMETRICS” AND THEIR POTENTIAL SOCIAL
CONSEQUENCES**

Marina Zagidullina,
e-mail: mzagidullina@gmail.com

Abstract

Altmetric.com is a tool actively used in current science metrics. Its task is to collect all references to a specific scientific article in the web space (blogs, chat rooms, forums, online media, posts, comments, social networks, and so on). Famous scientists switched a long time ago from the academia metrics (citation index of their works) to the so-called symbolic capital system and this has been constantly criticized by the scientific community. The mass media in the modern world (social networking and other forms of communication on the Internet) are a new challenge for the science and research fields: not only can scientist be recognized in their narrow professional world but they can be popular in the non-professional public space. It is hypothesized in this article that the research field including the scope of the management of science is under pressure from the non-professional world. This can cause both negative and positive effects. As part of the possible negative effects one can list the following: a distorted view on the importance and priority of some branches of science; the emergence of inefficient "fluxes" in the funding and support of various segments of research; the inclination of the scientists themselves to take the most attractive niche (mass outflow of researchers from "uninteresting" academic science to non-professional but more popular branches of research). As a positive effect one can see that the spread of alternative metrics creates conditions for a transparency of the research field and the development of a scientists skills such as the popularization of scientific ideas and findings.

Keywords: *mediatization of science, popularization of science, alternative metrics of scientific and scholar fields.*

One of the most important aspects of science and research is the financial support of this activity by government or society. If the government of every country is responsible for the development of national science and scientific research, the prognosis of the science field is a sign of “good governance”. Which will be the more important branches of science? where should funding be more actual? how to develop science and research in the country? – all these questions are part of social politics and at the same time the elements of a “soft power”. The national level of research is the base of all culture in all countries, and this statement can be accepted as an “evidence”. The current situation is that science, as a social institute, is challenged. It is common place to state that science has become a very important part of the social life and has risen to the top of this social life. The historians of science can show the growth of the role of science in all fields of every day life, especially if one looks at the tremendous progress of technology. However it is obvious that researchers try to win grants and funding for their activity. This “fighting for resources” is gradually getting more difficult and harsh (against the perceived tendency that science is gaining importance in modern society).

The competitive model of scientific and scholar fields development generates the needs to choose “the best from the best” and evaluate the potential of scientists and researchers (who will yield good results and increase discoveries). A commonly used method to make this evaluation is the so-called scientometrics approach. There are different ways to measure the ‘value’ (or ‘weight’) of scientists or scholars as potential providers of the best ideas in the scientific field. It is a wide-spread practice to measure scientific impact by the quantity of articles, of citations of these articles, quantity of citations in high ranking journals (scientific magazines with a high impact-factors based on the citations of all the articles from this journal). The critics of this method of evaluation are always from inside the academic world but this is not the subject of current article. It is more important to realize that Altmetrics has appeared to be the answer on this challenge – to fix the value of an article in terms of its popularity in web-resources.

This means that the scientific field is gradually opening to public opinion – exactly when the number of participants within the ‘public opinion field’ has multiplied because of the growth of social media activity. This new approach to scientific data is called “societal impact of research”.

This tool, “Altmetric.com” was immediately accepted by Scopus – one of the most popular collections of journals in different scientific and

ПОТЕНЦИЈАЛОТ НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ЗА ПРОМОЦИЈА НА ИНФОРМАТИВНИТЕ ПОРТАЛИ

**Асс. м-р. Тања Крстева, Асистент, Магистер на економски науки,
Европски Универзитет-Република Македонија,**

e-mail: tanja.krsteva@eurm.edu.mk

**Доц.д-р. Драган Павловиќ- Латас, Насловен Доцент, Доктор на
економски науки, Европски Универзитет-Република Македонија,**

e-mail: latas@vesti.mk

Апстракт

Денес брзината за учење нови работи е поважна од кога и да било. Технологијата напредува многу брзо. Тоа што студентите го учат во прва година, по четири години е веќе застарено. На радиото му требало 38 години за да достигне 50 милиони корисници, на телевизорот 13 години, на интернетот 4 години, а на Facebook му требаат помалку од 9 месеци за да достигне 100 милиони корисници. Овој труд е фокусиран на промоцијата на информативните портали и предностите и ограничувањата кои ги нудат социјалните мрежи од една страна за корисниците, а од друга страна за самите информативни портали. Преку конкретни практични примери овој труд во главно детално ја истражува улогата на социјалните мрежи во развојот на промоцијата на информативните портали во Република Македонија како и разгледувањето на влијанието на надворешните фактори. Во овој труд големо внимание е посветено на феноменот на промоција на информативните портали и трендот на пласирање на интернет вести. Елаборирани се примери на реални интернет портали кои го следат овој тренд. Даден е преглед на ситуацијата во Македонија и како интернет порталите ја користат предноста на социјалните мрежи, за на крајот да се дојде до клучната цел на овој труд- каков е потенцијалот на социјалните мрежи во Македонија и каква улога тие играат во промоцијата на интернет порталите.

Клучни зборови: социјални мрежи, интернет портали, корисници, предности, ограничувања

Вовед

Поради се поексплоативниот раст на интернетот во светски рамки, одлучивме да спроведеме истражување за степенот на застапеност на информативните портали во нашата земја. Целта ни беше да утврдиме дали Република Македонија е во чекор или заостанува во користењето на овие технологии, во однос на развиените земји. Во последно време се популарни веб сајтовите кои пласираат е-вести. Овие портали привлекуваат големо внимание кај граѓаните заради вестите кои ги нудат и кои им овозможуваат на граѓаните навремени, точни и ексклузивни информации. Зголемената можност за пристап до информации која ја овозможува интернетот им дава поголема моќ на интернет корисниците од кога и да било. Читањето вести на интернет има свои предности.

Во процесот на зголемување на пласирање на е-вести во Република Македонија главните виновници се социјалните мрежи. Тие им овозможуваат онлајн промоција на порталите.

Пред се главната цел на порталите е креирање на свесност кај читателите за појавата на портал кој нуди е-вести.

Со цел да се постигне ова, порталите ги користат следните алатки:

- Социјални мрежи (Facebook и Twitter)
- Креирање на фан страна
- Наградни игри со цел зголемување на бројот на фанови
- Активно водење на фан страната и комуницирање со потенцијалните корисници за нивните желби, како и брзо одговарање на нивните прашања
- Поставување на Facebook Social Ad

1. Состојба со онлајн медиумите во Македонија

Сферата на онлајн медиумите во Македонија е равенка со повеќе непознати. Не постои релевантна статистика, ниту пак регистар на субјекти, а нема ниту реализирани истражувања што би ги детектирале проблемите со кои се соочуваат новинарите и другите професионалци

ТЕОРЕТСКИ АСПЕКТИ НА КОМУНИКАЦИЈАТА КАКО ПРОЦЕС ЗА РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ

Сузана Џамтоска-Здравковска

Доц. д-р, Правен факултет, Универзитет “Гоце Делчев”-Штип,
suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk

Андон Мајхошев

Доц. д-р, Правен факултет, Универзитет “Гоце Делчев”-Штип,
andon.majhosev@ugd.edu.mk

Апстракт

Комуникацијата е широко експлоатиран поим или, поточно кажано, општествен феномен за кој во современата наука постојат различни дискурзивни пристапи. Но, без разлика на пристапниот дискурс, во секој од нив комуникацијата ја потврдува безусловноста на своето постоење како предуслов за функционирање на човекот како битие, на општеството како систем. Пристапот што се применува во овој труд ја застапува тезата дека во основа на комуникацијата е информацијата и оттаму комуникацијата претставува активен процес на размена на информации, процес на креирање и разменување пораки во рамки на една мрежа со меѓусебно зависни односи. Осврнувајќи се на теоретските аспекти на комуникацијата како процес за размена на информации, во трудот посебен акцент се става на внатрешната комуникација и нејзиното суштинско значење за развој, управување и ефикасно функционирање на една организација. Истражувањето направено преку анализа на различни теоретски пристапи кон комуникацијата ја потврдуваат почетната истражувачка хипотеза дека комуникацијата и информацијата се парни категории кои неминовно одат една покрај друга, а пак размената на информации, како дел од комуникацискиот процес има сè поголемо значење, особено во услови кога таа носи и дава знаење коешто кореспондира со потребите на одредена индивидуа, група или организација. Оттаму, добро воспоставените правила за интерна комуникација од аспект

на размена на информации имаат приоритетна улога и се поставуваат како услов за успешно функционирање на една организација.

Клучни зборови: комуникација, информација, размена на информации.

1. Вовед

Комуникацијата во современиот општествен живот станува еден од најсуштинските и најзначајните фактори за развој на општеството во сите негови сегменти и воопшто како целина. Таа е универзално препознатлива вредност која, независно од начинот, формите и облиците по коишто се одвива, има улога на своевиден индикатор според кој се мери прогресот и достигнувањето на едно општество. Нејзината ефикасност на сите нивоа на комуницирање – на индивидуално, интерперсонално, групно, организациско, општествено или глобално ниво, нејзиното практикување и успешната изведба (со прием којшто соодветствува на намерата на испраќачот, со повратен фидбек како неопходност за нејзиното функционирање), се предуслов за успехот на индивидуата, групата, организацијата, општеството.

Размената на информации, како дел од комуникацискиот процес добива сè поголемо значење, особено во услови кога таа носи и дава знаење коешто кореспондира со потребите на одредена индивидуа, група или организација. Токму од тие причини, потребата од добро воспоставени правила за комуникација од аспект на размена на информации сè повеќе добива приоритетна улога за успешно функционирање на една организација, било да станува збор за приватна (мало или поголемо претпријатие/организација) или за јавна или државна институција.

E D U C A T I O N

КОНТИНУИРАН ПРОФЕСИОНАЛЕН РАЗВОЈ ВО ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

**Доц. Д-р Даниел Павловски, Меѓународен Славјански Универзитет
“Гаврило Романович Державин” Свети Николе – Битола –
Република Македонија**

e-mail: pavlovskidaniel@gmail.com

Апстракт:

Социјалната заштита претставува динамична област која е во постојано движење, односно трансформација. Под влијание на економските, политичките, демографските, културолошките и друг вид промени и процеси, настануваат значителни промени и во однос на бројот, видот и комплексноста на социјалните ризици на кои се изложени граѓаните. Со цел успешно справување со нив и со сите професионални предизвици, стручните лица вработени во областа на социјалната заштита се исправени пред императивот да поседуваат широк спектар на општи и специјализирани знаења, вештини и техники за работа. Затоа, од исклучителна важност е да постојат квалитетни образовни модули и програми на сите академски нивоа (прв, втор и трет циклус на студии) преку кои идните професионалци ќе добијат соодветна теоретска и практична подготовка. Но, процесот на едукација не завршува овде, односно за да бидат во чекор со сите промени, но и најновите научни достигнувања, тие треба да бидат постојано “будни” и во континуитет и посветено да работат на својот професионален раст и развој. Континуираниот професионален развој претставува процес преку кој се зајакнуваат капацитетите на стручните работници полесно да се справат со предизвиците на работното место, односно се врши надградување на постоечките и усвојување на нови знаења и вештини кои треба да бидат искористени во насока на обезбедување соодветна поддршка и помош на клиентите со кои работат. Преку овој процес се овозможува примена на нови пристапи, стратегии, методи и техники на работа кои се прилагодени на актуелните состојби и проблеми со кои се соочуваат граѓаните. Имајќи ги во предвид наведените причини, состојби и предизвици, целта на овој труд е да го

анализира процесот на континуиран професионален развој на стручните лица вработени во областа на социјалната заштита и неговата важност за подигнување на квалитетот на услугите што се испорачуваат до корисниците.

Клучни зборови: *социјална заштита, континуиран професионален развој, знаења, вештини.*

ВОВЕД

Континуираниот професионален развој претставува концепт од понов датум. Во минатото доминантен беше пристапот според кој се сметаше дека со дипломирање во некоја од областите на хуманистичките науки стручното лице има стекнато знаења и вештини кои се доволни за успешно извршување на работните задачи до крајот на работниот век. Но, се покажа дека овој пристап не е соодветен и дека како резултат на интензивните општествени, економски, политички и технички промени, потребно е постојано надградување на стекнатите знаења. Кога станува збор за областа на социјална заштита, кон претходно наведените промени треба да се додадат и интензивните демографски процеси и социјални промени. Сите тие ја наметнуваат потребата стручните лица кои работат во оваа област во континуитет да работат на сопствениот професионален раст и развој, да се оспособат за примена на нови методи и техники на работа, но и за менаџирање со ресурсите.

Доживотно учење

Доживотното учење претставува концепт кој во себе го инкорпорира целиот спектар на учење и ги опфаќа сите активности кои се преземаат во текот на животот а се насочени кон подобрување на знаењето, вештините и компетенциите, при што овие активности можат да се преземаат од лична, граѓанска, социјална и/или перспектива која се однесува на вработувањето (European Union 2001). Оттука, произлегува дека доживотното учење се однесува на стекнување и/или надградување на сите способности, интереси, знаења и квалификации од почетокот па се до крајот на животот. Овој концепт го промовира развојот на знаења и компетенции кои ќе му овозможат на секој граѓанин да се прилагоди на општеството на 21-виот век кое се базира на знаења и во исто време